

A Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Kódex

A Biológiai Tudományok Nemzetközi
Egyesülete

20. közgyűlése által elfogadott

Harmadik Kiadás

Szerkesztőbizottság:

Munkatársa:

W. D. L. Ride /elnök, 1973-77, 1983-84/

C. W. Sabrosky /elnök, 1977-83/

G. Bernardi

R. V. Melville /titkár/

J. O. Corliss

J. Forest

K. H. L. Key

C. W. Wright

Kézirat gyanánt

1985, Február

A Fordító előszava

A Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Kódexe ezen, immáron harmadik kiadásának terjedelme az elsőnek szinte háromszorosára. Ennek a fő oka az, hogy az első kiadás óta eltelt időszakban számos mind elvileg mind a gyakorlatban felmerült kérdés megoldása nyomán részben számos kiegészítő rendelkezést kellett hozni, részben a szabályok gondos és igen precíz átfogalmazását kellett végrehajtani, sőt azokat különféle okokból kiterjeszteni és kiegészítésekkel ellátni. Ez természetesen azzal is járt - amint azt (a fordításban nem szereplő) egyik bevezető rész szinte mentegetőzőve kifejti - hogy "a stilus rovására" kellett fogalmazni: számtalanszor kellett egy mondatban vagy szorosan egymásra következő mondatokban monoton módon ugyanazt a szót használni - ám a "jogi" szövegezés és a Kódex mondanivalójának lényege ezt követeli meg. A fordításban is ehhez a követelményhez kellett alkalmazkodni, kivéve néhány, számos szinonimával képviselt kifejezés esetében. Így pl. a "publication" magyar megfelelőjének a publikáció, munka, közlemény, közzététel, kiadvány terminusok használhatók anélkül, hogy az esetek túlnyomó többségében bármelyikük alkalmazása valamelyik másik helyett szemantikai vagy exegetikai problémát okozna (a "publication" hivatalos egyenértékűje a Kódex szerint: a "munka"!). Hasonló a helyzet a "satisfy the provisions" kifejezéssel is, amely fordítható, többek között, a "megfelel az előírásoknak", "eleget tesz a követelményeknek" kifejezésekkel anélkül, hogy ezeknek egymástól eltérő jelentése lenne. Ide kívánczik még annak a megemlítése, hogy a "genus" kifejezést többnyire "génusz" (pl. "génuszcsoport" stb.) alakban használtuk, mivel a magyar egyenértékű "nem" szó alkalmazása - a tagadószavunkkal való formai azonossága miatt - esetleg félreértéseket okozott volna vagy

éppen a szöveg újraolvasását tette volna szükségessé. Újra hangsúlyoznunk kell, hogy a jogszabály (tartalom) és annak kifejezés módja (formai stílus) annyira igyekezett a lényegre összpontosítani, hogy a harmadik kiadásban a szótári részt, a Glossarium-ot is a rendelkezői corpus részévé tette. Egy-két helyen szögletes zárójelbe illesztett magyarázatot is be kellett venni a szövegbe, nevezetesen ahol ezt az angol nyelv sajátosságai-
nak vagy az alkalmazott példának kifejtése megkövetelte.

A fordítás nem tartalmazza a Kódex egészét, mivel - céljaink számára nem lényeges mozzanatként - elhagytuk a négy első rész átültetését. Az "Előszó a harmadik kiadáshoz" a jelen kiadás történetének részletes leírásából és a köszönetnyilvánításokból áll. A "Bevezetés" a Kódex tartalmát részletezi különféle szempontokból, ill. azon alapelveket tárgyalja, amelyek meghatározó jellegűek (így negatívumokat is: pl. a Kódex nem korlátozza a zoológus taxonómiai ítéleteit); ismerteti a Kódex történetének fontosabb állomásait, de felsorakoztat néhány, főként a jövő kultúrális vagy technikai fejlődésével járó és majdan megoldandó problémát is. Ilyenek, hogy pl. meddig fogadható el a nevek alkalmazhatóságának legfőbb kritériumául a "publikáció" vagy a "Kódexnek a latin nyelvtan követelményeihez való skolasztikus ragaszkodása, midőn ma, vagy a jövőben, csak kevés zoológustól várható (majd) el, hogy konyitson hozzá"... A "Kódex alapvető dátumai" c. rész a lényegesnek tartott időpontok pusztá felsorolásából áll. A "Magyarázó jegyzet a Kódexről" c. rész pedig az angol és francia nyelv párhuzamos szövegéről, a Kódex felosztásáról, a cikkek és javaslatok jellegéről és jelöléséről, valamint a kiadásért felelős szervek felsorolásáról szól.

Elhagytuk a D függeléknek azt a részét is, amely latin és görög szavak összetételében használatos kapcsoló magánhangzók alkalmazására ad tanácsot, valamint amely a tipikus latin és görög főnevek és olyanoknak tekinthető származékszavak nyelvtani nemének, ragozásának, nyelvtani tövének és birtokos-eseti végződésének megállapítására szolgál. A magyar kiadás számára e rész közzétételét a nagymértékű táblázatokkal és a sok görögbetűs szóval és jelöléssel kapcsolatos technikai ne-

hézségek teszik lehetetlenné. Eligazítást e tekintetben a standard görög és latin szótárak, ill. e két klasszikus nyelvnek - egész kultúránk egyik fő pillérének - kis (és egyetlen zoológusnak sem ártó!) tanulmányozása nyújthat. Irreleváns lett volna a "Tudományos nevek mutatója" és az "Angol nyelvű mutató / Francia nyelvű mutató" c. két utolsó rész közzététele is, hiszen az előbbi természeténél fogva nem is "fordítható le", az utóbbi pedig egy igen részletes szójegyzékből áll, amely a Tartalomjegyzék használatával könnyen helyettesíthető.

Budapest, 1985 Karácsonyán

Dr. Gozmány László

TARTALOMJEGYZÉK

[Előszó a harmadik kiadáshoz]

[Bevezetés]

[A Kódex alapvető dátumai]

[Magyarázó jegyzet a Kódexről]

A KÓDEX

	Elöljáró	1
I.	Zoológiai Nevezéktan	2
	1. Meghatározás és terjedelem	2
	2. Bizonyos nevek alkalmazhatósága a zoológiai ne- vezéktanban	3
	3. Kiinduló pont	4
II.	A szavak száma az állatok tudományos neveiben	4
	4. A fajcsoport feletti taxonok nevei	4
	5. A fajcsoport taxikus rangjainak nevei	4
	6. Közbeiktatott nevek	5
III.	A publikációk kritériumai	7
	7. Alkalmazás	7
	8. Mi jelent publikációt?	7
	9. Mi nem jelent publikációt?	8
IV.	Az alkalmazhatóság kritériumai	9
	10. Általános követelmények	9
	11. Feltételek	11
	12. 1931 előtt közzétett nevek	21
	13. 1930 után közzétett nevek	22
	14. Anonim publikációk	24
	15. Feltételes bevezetések	24
	16. A "varietas" vagy "forma" kifejezéssel beveze- tett nevek	24
	17. Egynél több taxont vagy hibridet jelölő, vagy állatok testrészeire bevezetett nevek	24
	18. Megfelelelőtlen és tautonim nevek	25

	19. Emendációk, hibás helyesírású nevek és kötelező változtatások státusa	25
	20. Fossziliáknak adott -ites, -ytes, vagy -ithes végződésű génuszcsoporthatárnevek	26
V.	A publikáció dátuma	26
	21. A dátum meghatározása	26
	22. A dátum idézése	29
VI.	A nevek érvényessége	29
	23. A prioritás elve	29
	24. Az első revideáló elve	33
VII.	A nevek képzése és kezelése	34
	25. A nevek képzése és kezelése	34
	26. A görög vagy latin eredet feltételezése a nevek kezelésében	35
	27. Mellékjelek és egyéb jelek	35
	28. Kezdetbetűk	35
	29. Családcsoportnevek	35
	30. Génuszcsoporthatárnevek neme	36
	31. Fajcsoportnevek	39
	32. Eredeti betűzés	43
	33. Későbbi betűzések	46
	34. Rangban vagy kombinációban beálló változásokat követő kötelező változások a betűzésben	48
VIII.	A családcsoport taxonjai és neveik	48
	35. A családcsoport	48
	36. Az egymáshozrendelés elve	49
	37. Nominotipikus taxonok	50
	38. Homonímia a családcsoportban	50
	39. A típusnem homonimiája	50
	40. A típusnem szinonimiája	51
	41. Tévesen határozott típusnemek és olyan típuskijelölés, amely elkerülte a figyelmet	52
IX.	A génuszcsoporthatárnevek taxonjai és neveik	52
	42. A génuszcsoporthatárnevek	52
	43. Az egymáshozrendelés elve	53
	44. Nominotipikus taxonok	54

X.	A fajcsoport taxonjai és neveik	54
	45. A fajcsoport	54
	46. Az egymáshozrendelés elve	56
	47. Nominotipikus taxonok	57
	48. Génuszváltoztatás	57
	49. Téves határozás miatt helytelenül alkalmazott fajcsoport-nevek használata	58
XI.	A szerzőség	58
	50. A név szerzője	58
	51. A szerző nevének idézése	60
XII.	A homonimia	63
	52. A homonimia elve	63
	53. Meghatározások	63
	54. Homonimiába nem lépő nevek	65
	55. Családcsoport-nevek	66
	56. Génuszcssoport-nevek	67
	57. Fajcsoport-nevek	67
	58. Azonosnak tekintendő betűzésváltozatok	70
	59. Másodlagos homonimák	71
	60. Junior homonimák helyettesítése	73
XIII.	A típusfogalom a nevezéktanban	73
	61. A névhordozó típusok elve	73
XIV.	Típusok a családcsoportban	75
	62. Alkalmazás	75
	63. Névhordozó típusok	75
	64. A típusnem kiválasztása	76
	65. A típusnem meghatározása	76
XV.	Típusok a génuszcssoportban	76
	66. Alkalmazás	76
	67. Általános rendelkezések	77
	68. Az eredeti közleményben kijelölt típusfaj	82
	69. Az eredeti közleményben kijelöletlen típusfaj ..	84
	70. A típusfaj meghatározása	88
XVI.	Típusok a fajcsoportban	89
	71. Alkalmazás	89
	72. Általános rendelkezések	89

	73. Az eredeti közleményben kijelölt névhordozó tipusok /holotípusok és szüntípusok/	95
	74. Lektotípusok	98
	75. Neotípusok	101
XVII.	A Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottsága	105
	76. A Bizottság viszonya a nemzetközi zoológiai kongresszusokhoz vagy illetékességi jogutód- jaikhoz	105
	77. A Bizottság hatásköre és feladatai	107
	78. A Nyilatkozatok, Döntvények, Magyarázatok és a nevek és munkák Hivatalos Lajstromainak státu- sa	108
	79. A teljhatalom	111
	80. Vizsgálat alatt álló ügy státusa	113
	81. Mentésítés	114
	82. Alapszabály és kiegészítő rendelkezések	114
XVIII.	A jelen kódexet érintő szabályok	114
	83. Cím	114
	84. A Kódex hatálya	115
	85. A hivatalos szövegek nyelve	115
	86. A Kódex alkalmazása	115
	87. A Kódex értelmezése	115
	88. A Kódex módosítása	116

FÜGGELÉKEK

A.	Etikai Kódex	116
B.	Görög szavak átbetűzése és latinositása	118
C.	Földrajzi és személynevek latinositása	121
D.	Javaslatok a nevek képzésére ^x	123
E.	Általános javaslatok	129
F.	A Bizottság Alapszabálya	132

^x Lábjegyzet: A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok a fordításban - technikai nehézségek miatt - nem szerepelnek!

Szótár (Glossarium)

[Tudományos nevek mutatója]

[Angol nyelvű mutató, francia nyelvű mutató]

Elöljáró

A Zoológiai nevezéktan Nemzetközi Kódexe azon szabályok és javaslatok rendszere, amelyet a Nemzetközi Zoológiai Kongresszusok fogadtak el; 1973 óta a Biológiai Tudományok Nemzetközi Egyesületének Zoológiai Osztálya, és 1982 óta ennek az Egyesületnek a közgyűlése.

A Kódex célja az, hogy előmozdítsa az állatok tudományos neveinek állandóságát és egyetemességét, s hogy biztosítsa minden egyes taxon nevének egyedülállását és megkülönböztethetőségét. Minden rendelkezése és javaslata e célokat szolgálja és egy sem korlátozza a tudományos gondolkodás vagy cselekvés szabadságát.

A zoológiai nevezéktan alapvető elve a prioritás. Alkalmazását azonban valamely megszokott értelemben régóta elfogadott név megőrzése érdekében a Kódexben megszabott feltételek mellett mérsékelni lehet. Ha egyedi esetben a nevezéktan állandóságát veszély fenyegeti, akkor a Kódex szigorú alkalmazását - megszabott feltételek mellett - a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottsága felfüggesztheti.

Nevezéktani kódexben lényeges a kifejezések pontos és következetes használata. A jelen Kódexben használt kifejezések jelentése a Glossáriumban található, amely a Kódexnek szerves részét alkotja.

A Kódex szerzőjéül a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottságát kell idézni.

I. ZOOLÓGIAI NEVEZÉKTAN

1. cikk. Meghatározás és terjedelem. -

/a/ Állati taxonok nevei. - A zoológiai nevezéktan a természetben előforduló, akár élő akár kihalt állatok taxonómiai egységeire (taxa egyesszáma: taxon) alkalmazott nevek rendszere, beleértve olyan fossziliákra alapított neveket, amelyek állatok tényleges maradványainak helyettesítői (ásványi helyettesítések, lenyomatok, másolatok), továbbá az állatok fosszilizált életnyomainak neveit (=ichnotaxa), valamint kihalt állatok életnyomaira 1931 előtt alapított neveket. A Kódex¹ a család-, génusz- és fajcsoport-taxonok (35, 42, 45.) neveit szabályozza.

1

E munkában "a Kódex" kifejezés alatt a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Kódexét kell érteni.

/b/ Kirekesztések. - A Kódex szabályai nem vonatkoznak olyan nevekre, amelyek

- /1/ elméleti elgondolások;
- /2/ teratológiai példányok, mint olyanok;
- /3/ hibridek, mint olyanok;
- /4/ a családcsoportnál magasabb szintű taxonok;
- /5/ alfaj alatti (infra~~szub~~specifikus) egységek, mint olyanok;
- /6/ időleges utalás céljára és nem a zoológiai nevezéktanban tudományos névnek való formális taxonómiai használatra való;
- /7/ 1930 után kihalt állatok életnyomai; és

/8/ valamely taxonómiai csoportban alkalmazható (10. cikk) és standard előtag vagy utótag hozzáillesztése révén módosított nevek annak megjelölésére, hogy az így elnevezett taxonok e csoportnak tagjai.

Példa. - Herrera (1899) azt javasolta, hogy minden génusznév elé olyan előtagot illesszünk, amely arra az osztályra utalna, ahová az illető génusz tartozik, tehát hogy az Insecta osztályba tartozó minden génusznév elé az Ins előtag illesztendő. Az ily módon alkotott szavak "állattani toldalékszavaknak" tekintendők (72. Döntvény) és nem lépnek be a zoológiai nevezéktanba.

/c/ Függetlenség. - A zoológiai nevezéktan más nevezéktani rendszerektől független, amennyiben valamely állat-taxon nevét nem lehet elvetni csupán azért, mert az egy olyan taxon nevével egyezik, amely nem tartozik az állatok világába.

/d/ Kollektív csoportok és ichnotaxonok. - Mesterséges együttesek nevei beléphetnek a zoológiai nevezéktanba. A kollektív csoportokat és az állatok életnyomainak fosszilis példányait felölelő ichnotaxonokat a Kódex külön szabályozza (lásd főként 10d, 13b, 23g, 42b(i), 66 és 67m).

1A javaslat. Az állatok világán kívül már használatban álló nevek. - Nem ajánlatos valamely állat-génusz számára olyan nevet adni, ami az állatok világán kívül egy másik számára már használatban van.

2. cikk. Bizonyos nevek alkalmazhatósága a zoológiai nevezéktanban. -

/a/ Olyan szervezetek nevei, amelyeket eleinte nem, csupán később tekintettek állatoknak. - A 10f szabályozza, hogy az ilyen nevek milyen feltételek mellett léphetnek be a zoológiai nevezéktanba.

/b/ Valamikor, ám később már nem állatnak tekintett szervezetek nevei. - Az egy ideig az állatok világába tartozónak vélt szervezet alkalmazható neve vagy nevei továbbra is homonimiába léphetnek a zoológiai nevezéktanban, annak ellenére, hogy a szervezetet már másik élővilágba sorolták át.

3. cikk. - Kiinduló pont. - A jelen Kódex 1758 január 1.-ét rögzíti a zoológiai nevezéktan kiinduló pontjának dátumául. Úgy tekinti, hogy ebben az időpontban jelent meg két munka:

- /1/ Linné Systema Naturae c. munkájának X. kiadása, és
- /2/ Clerck Aranei Svecici c. munkája.

Ez utóbbinak a nevei elsőbbséget élveznek az előzőei fölött. Minden más, 1758-ban kiadott munkát a Systema Naturae tizedik kiadásának megjelenése utáninak kell tekinteni.

II. Fejezet. A SZAVAK SZÁMA AZ ÁLLATOK TUDOMÁNYOS NEVEIBEN

4. cikk. A fajcsoport feletti taxonok nevei. -

- /a/ Uninominális nevek. - A fajcsoportnál magasabb rangú taxon tudományos neve egyetlen szóból áll /azaz a név uninominális/; mindig nagybetűvel kezdődik.
- /b/ Alnemek uninominális neveinek használata. - Az alnem nevét, bár uninominális, nem szabad valamely binomen vagy trinomen első nevéül használni, hacsak nem egy génusz nevéül használjuk (lásd 6a).

5. cikk. A fajcsoport taxikus rangjainak nevei. -

- /a/ A binominális nevezéktan elve. - A fajnak - és semmilyen más rangú taxonnak - a tudományos neve két névnek a kombinációjából áll (binomen), az első a nemi név, a második a faji név; a fajnévnek mindig kisbetűvel kell kezdődnie.

- /i/ A llc rendelkezik a binominális nevezéktan elvének használatáról olyan génuszcsoporthatóságok tekintetében, amelyeket velük kapcsolatban álló nominális faj nélkül publikáltak, továbbá a trinomenekben közzétett alfaji nevek kapcsán.
- /ii/ A szubgenerikus nevek, valamint faj- és alfajegyüttesek névhasználatával kapcsolatban a binominális nevezéktan elvének alkalmazását a 6. szabályozza.

/b/ Alfajok nevei. - Az alfaj tudományos neve három szó kombinációja (trinomen, azaz valamely binomen, amelyet az alfaji név követ) (llc (ii)); az alfaji név mindig kisbetűvel kezdődik.

6. cikk. Közbeiktatott nevek. -

/a/ Alnemek nevei. - Ha az alnem uninominális tudományos nevet binomennel vagy trinomennel használják, akkor zárójelbe kell tenni a génusznév és a fajnév közé; nem számít a binomen vagy trinomen egyik szavának; ha használják, mindig nagybetűvel kell kezdődnie.

6A javaslat. Bizonyos génuszcsoporthatóságok nem kívánatos közbeiktatása binomenekbe vagy trinomenekbe. - Érvényes alnemi néven kívül más génuszcsoporthatóság beszúrása valamely génusznév és fajnév közé nem kívánatos, még zárójelben vagy szögletes zárójelben sem. Az a szerző, aki valamely előző generikus kapcsolatra kíván utalni, tegye ezt olyan formában, mint pl.: *Branchiostoma lanceolatum* /azelőtt *Amphioxus*/.

/b/ Faj- vagy alfaj-együttesek nevei. - Fajcsoport-nevet zárójelbe tehetünk a génuszcsoporthatóság után vagy zárójelbe illeszthetünk a génuszcsoporthatóság és a fajnév közé, ha valamely génuszcsoporthatóság-taxonon belül egy faji együttest jelölünk meg; és valamely fajcsoport-nevet zá-

rójelben iktathatunk a faji és az alfaji név közé, hogy a fajon belül alfajok együttesét jelöljük meg; az ilyen nevek - amelyeknek kisbetűvel kell kezdődniük és amelyek teljes egészükben kiírandók - nem számítanak a binomen vagy a trinomen szavai közé; az ilyen nevekre érvényes a prioritás elve (231); e nevek alkalmazhatósága tekintetében lásd a 11h (iii) (3) bekezdést.

6B javaslat. Közbeiktatott fajcsoport-nevek taxonómiai jelentése. - Ha a zoológus a 6b szakaszban említett valamelyik taxonómiai szinten egy együttest óhajt megjelölni, illesszen az együttes taxonómiai jelentésére utaló kifejezést ugyanabba a zárójelbe ahol a közbeiktatott fajcsoport-név van, mégpedig az első alkalommal ott, ahol ezt a megjelölést valamely munkában használja.

Példák. - Az Ornithoptera Boisduval, 1832, génuszban az O. priamus (Linnaeus, 1758) az első megnevezett tagja azon vikariáns fajok együttesének, amelybe az O. lydius Felder, 1865, és az O. croesus Wallace, 1865, is tartozik. Az O. priamus együttesnek tulajdonított taxonómiai jelentést az "Ornithoptera (superspecies priamus)" megjelöléssel, az együttes tagjait pedig az "O. (priamus) priamus (Linnaeus, 1758)", "O. (priamus) lydius Felder, 1865" és "O. (priamus) croesus Wallace, 1865" megjelöléssel lehet kifejezni.

A Mellicta athalia (Rottemburg, 1775) fajban két alfaji együttes van, amelyekben az elsőnek megnevezett alfaj a Mellicta athalia athalia és a M. athalia nevadensis (Ch. Oberthür, 1904). A két együttesbe tartozó alfajok rokonságát a következő megjelöléssel lehet kifejezni: "M. athalia (exerge athalia) athalia (Rottemburg, 1775)"; "M. athalia (athalia) norvegica (Aurivillius, 1888); és "M. athalia (exerge nevadensis) nevadensis (Ch. Oberthür, 1904)"; "M. athalia (nevadensis) celadussa (Fruhstorfer, 1910)".

III. Fejezet. A PUBLIKÁCIÓK KRITÉRIUMAI

7. cikk. Alkalmazás. - E fejezet rendelkezései nem csupán valamely új tudományos név publikálására, hanem a nevezéktant feltehetően érintő minden nevezéktani ténykedésre vagy közlésre egyaránt vonatkoznak.

7A javaslat. Széleskörű elterjesztés. - A szerzők felelőssége annak biztosítása, hogy az új tudományos nevek, nevezéktani ténykedések és a nevezéktant feltehetően érintő tudnivalók széles körben ismertté váljanak. E felelősségnek legegyszerűbben avval tehetnek eleget, ha megfelelő tudományos folyóiratban vagy jólismert monográfia-sorozatban publikálnak.

8. cikk. Mi jelent publikációt? - Valamely munkát akkor lehet a Kódex értelmében közzétettnek tekinteni, ha az megfelel a jelen cikk előírásainak és ha nem zárják ki a 9. cikk rendelkezései.

/a/ Megfelelés az ismérveknek. - Valamely munkának a következő ismérveknek kell megfelelnie:

- /1/ nyilvános kiadásra kell kerülnie a célból, hogy maradandó tudományos forrásanyagot nyújtson;
- /2/ első kiadása alkalmából ingyen vagy vásárlással megszerezhetőnek kell lennie és
- /3/ úgy kellett kiadni, hogy az számos azonos példányt biztosító módszer révén egyidejűleg létrejött példányokból álljon.

/b/ A cél lemondható. - Nem a Kódex értelmében került közzétételre az olyan munka, amely lemondást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy maradandó tudományos forrásként adták ki.

- /c/ 1986 előtt kiadott munkák. - 1986 előtt első ízben kiadott munkát a hagyományos nyomtatással, festékekkel papíron kellett előállítani, pl. magasnyomtatással, offset-eljárással, vagy hektografikus vagy mimeografikus módszerrel.
- /d/ 1985 után kiadott munkák. -

- /i/ 1985 után olyan módszerrel közzétett munkát, amelyet nem festékekkel papírra történő hagyományos nyomtatással készítettek, a Kódex értelmében nyomtatotként kell elfogadni, ha megfelel e cikk egyéb előírásainak és nem zárják ki a 9. cikk rendelkezései.
- /ii/ Annak érdekében, hogy a Kódex értelmében közzétettnek lehessen elfogadni az olyan munkát, amelyet 1985 után a hagyományos nyomtatástól eltérő módszerrel hoztak létre, a szerzőnek olyan kijelentését kell tartalmaznia, hogy a benne levő bármely új nevet vagy nevezéktani ténykedést maradandó, nyilvános, tudományos forrásnak szánja.
- /iii/ Annak érdekében, hogy más módon, mint a hagyományos nyomtatással közzétett munka megfeleljen az az bekezdés kritériumainak, nevezetesen, hogy egyidejűleg létrejött példányokként adták ki, az idevonatkozó közleményt szavakkal kell e munkában kifejezésre juttatni.

8A javaslat. Nemkívánatos eljárások. - Nyomatékosan kérjük a szerzőket annak biztosítására, hogy az új tudományos név vagy nevezéktani ténykedés első ízben hagyományos nyomtatással létrejött munkában jelenjen meg; ne használjanak valamely új tudományos név vagy nevezéktani ténykedés közzétételére mimeografikus vagy hektografikus eljárást vagy, 1985 után, fénymásolást vagy hasonló módszereket, ill. mikrokártyát vagy mikrofilmet.

9. cikk. Mi nem jelent publikációt? - A 8. cikk rendelkezései mellett a következő eljárások vagy cselekvések egyike sem jelent a Kódex értelmében publikációt:

- /1/ 1930 után valamilyen gépi vagy grafikai eljárással reprodukált kézírás, mint olyan;
- /2/ fényképek, mint olyanok, kivéve 1985 után első ízben közzétett mikrokártyák és mikrofilmek számára;
- /3/ fénymásolatok, mint olyanok [pl. elektrostatisztikus vagy szárazeljárásos (xerografikus) másolatok], ha csak arra nem használták ezt a módszert, hogy 1985 után első ízben olyan munkát adjanak ki, amely egyébként megfelel a 8. cikk követelményeinek;
- /4/ mikrofilm;
- /5/ kefélenyomatok;
- /6/ komputer nyomtatott listák, mint olyanok;
- /7/ bármely módszerrel készített akusztikai felvételek, mint olyanok;
- /8/ csupán kollégáknak vagy hallgatóknak szétosztott olyan, akár nyomtatott feljegyzés, amely velejáró illusztráció magyarázatául szolgál;
- /9/ valamely példány cédulái;
- /10/ említés egy összejegyzetben; vagy
- /11/ dokumentum (pl. tézisek) letétbe helyezése valamely okmánygyűjteményben, könyvtárban, vagy más irattárban.

IV. Fejezet. AZ ALKALMAZHATÓSÁG KRITÉRIUMAI

10. cikk. Általános követelmények. -

- /a/ Megfelelés a követelményeknek. - Valamely név vagy nevezéktani ténykedés csak akkor válik alkalmazhatóvá s jut szerzői névhez és dátumhoz, ha megfelel a 11. cikk követelményeinek, s ha vonatkozik rá, akkor a 10., 12., és 20. cikkéinek is (szerző és dátum tekintetében lásd az 50. és 21. cikket is).
- /b/ Megszakításos publikáció. - Ha valamely új nominális taxonnal kapcsolatos adatközlést vagy egy nevezéktani ténykedést megszakítanak és egy későbbi időpontban foly-

tatnak, a név vagy a nevezéktani ténykedés csak akkor válik alkalmazhatóvá, ha megfelel a 10. - 20. cikk összes rávonatkozó feltételeinek.

10A javaslat. A kiadók felelőssége. - A kiadó igyekezzen biztosítani, hogy az új nominális taxonra vonatkozó teljes leírás és ábraanyag s kiváltképpen minden olyan nevezéktani ténykedés vagy adat, amely a név alkalmazhatóságához szükséges, ugyanabban a munkában és ugyanazon a napon kerüljön közzétételre.

/c/ Az infraszubspezifikus nevek felemelése. - Az alkalmazhatóság egyéb kritériumainak megfelelő infraszubspezifikus név (45f, g) akkor válik alkalmazhatóvá, ha a nevet faj vagy alfaj számára használják (a szerző és dátum tekintetében lásd az 50 c és 23j szakaszt).

/d/ Kollektív csoportokra vagy ichnotaxonokra bevezetett nevek. - A kollektív csoport számára bevezetett nevet génuszcsoport-névnek kell kezelni (42b (i)); ichnotaxon számára felállított nevet családcsoport- vagy génuszcsoport- vagy fajcsoport-névnek kell kezelni annak megfelelően, hogy milyenek vezették be első ízben (az ichnotaxonok számára bevezetett neveknek a génuszcsoport szintjén történő használatára vonatkozóan lásd a 42b (i) bekezdést).

/e/ Génuszok felosztásának nevei. - Valamely génusz felosztásakor egy génuszcsoport számára felállított uninominális nevet - még ha másodlagos (vagy akár még további) alcsoportra vezetik is be - alnemi névnek kell tekinteni, még akkor is, ha e csoportot pl. "szekció" vagy "divízió" kifejezéssel jelölik meg; de egy fajnevet, ha pl. "superspecies" kifejezéssel megjelölt faji együttesre vezetik be, nem lehet szubgenerikus névnek tekinteni.

/f/ Olyan szervezetek nevei, amelyeket eleinte nem, csupán később tekintettek állatoknak. - Kezdetben nem, csupán később állatnak tekintett szervezetnek a neve (vagy nevei) alkalmazható(k), ha megfelel(nek) a jelen fejezet rávonatkozó követelményeinek, továbbá ha nincsen(ek) kirekesztve a Kódex hatálya alól (1b és 3. cikk), és ha a

bevezetését szabályozó Kódex (a Botanikai Nevezéktan Nemzetközi Kódexe, a Baktériumok Nevezéktanának Nemzetközi Kódexe, vagy a Vírusok Nevezéktanának Nemzetközi Kódexe) értelmében "érvényesen publikálták".

/g/ Az érvénytelenség hatása. - Az egyszer már alkalmazható név az is marad tekintet nélkül arra, hogy mint junior szinonim, junior homonim, indokolatlan emendáció vagy indokolatlan helyettesítő név érvénytelen.

11. cikk. Feltételek. - Annak érdekében, hogy egy név és, ahol fontos, valamely nevezéktani ténykedés alkalmazható legyen, a következő feltételeknek kell eleget tennie:

/a/ Publikáció és dátum. - A névnek vagy nevezéktani ténykedésnek a 8. cikk értelmében 1757 után kellett közzétételre kerülnie.

/b/ Nyelv. - A névnek latin betűkkel kiírtnak és közzétételkor olyannak kellett lennie, amelyet a szerző tudományos névként kezelt.

/i/ A név lehet latin vagy latinositott szó.

/ii/ A név lehet a latin ábécét használó más nyelvnek szava, vagy ilyen szóból alakított név, tekintet nélkül arra, hogy a végződését használják-e a latinban vagy sem.

Példák. - A fűrge csellét jelentő német "Pfirille" szót változatlan alakjában génusznévnek használták, mintha egyesszámú alanyesetben álló latin főnév lenne (a jelen cikk g bekezdése). A Lipke B. Holthuis tiszteletére bevezetett Lipkebe holthuisi névben a génusznevet mint egyesszám alanyesetben álló latin főnevet alakították ki; a fajnevet latinnak tekintik és mint birto- kosesetben álló főnevet kezelik (a jelen cikk h (1)(3) bekezdése). A népnyelvi "cikkcakk" [az angolban "zigzag"] szót változatlan alakjában használják az Ammonites zigzag binomenben.

Audouin (1829) a "Cyclops quadricorne" és "Cypris brune" kifejezéseket francia népnyelvi neveknek használta - bár binominális

alakban - más szerzők Cyclops quadricornis és Cypris fuscus fajaira. A szövegből kitűnik, hogy nem tudományos neveknek használta őket. Az ilyen nevek nem alkalmazhatók.

/iii/ Valamely nevet kialakíthattak olyan nyelvből, amely nem-latin ábécét használ, vagy amelynek nincsen ábécéje, vagy amely egy természetes hangot képvisel, vagy amely betűk mesterséges kombinációja, ha latin betűkkel írták és úgy szerkesztették meg, hogy latin szónak lehessen kezelni és olyanoknak tekinteni őket (lásd a C függelék).

Példák. - Toxostoma és brachyrhynchus a görög nyelvből és opossum az algonquin indiánból (ezeket úgy tekintjük, hogy latin végződésük van); Abudefduf az arabból, korsac az oroszból, nekpo a tibetiből, canguru a kokoimudji ausztráliai bennszülött nyelvből; a Gythemon pedig betűk mesterséges kombinációja. A bcfdg betűk mesterséges kombinációját nem lehet szóként használni és nem alkotnak nevet.

/iv/ A "latin" szó használata a Kódexben a klasszikus, a középkori és a modern latinra terjed ki, de a "görög" szó csak az ókori görögöt jelenti.

/v/ A j, k, w, és y betűket használhatjuk a tudományos nevekben.

/vi/ A nem-latin nevet **latin végződéssel ellátva latinósíthatjuk.**

Példák. - Chuangia a fonetikusan csuang-nak ejtett kínai szóból; a Pavlovia a Pavlov-ként átbetűzött orosz személynévből; az Arapaima egy olyan karibi nyelv szavának fonetikus képviselője, amelynek nincsen ábécéje; Kangurus mint latinositott alakja a fonetikusan kenguru-nak ejtett kokoimudjii ausztráliai bennszülött szónak.

/1/ Ha a nevet görögből latinosították, úgy annak olyan alakot is lehet adni, amelyet a klasszikus, vagy az újlatin vagy a modern tudományos latin szabályoz (lásd a B függelék).

Példák. - A hippopotamus görög szót a klasszikus latin alapján latinosították úgy, hogy a hehezetes szókezdő görög iota betűt (lásd a B függelék) *hi* alakban írták át, a többi betűt pedig latin betűkkel betűzték (lásd a B, C, D^x Függelék), míg a ~~szóvégi -os a latin -us végződésre alakult.~~ Egyéb példák a klasszikus latinból a Cyrene és Pelion; az újlatinból az Ennomos; a görög szavakból latinosított és tudományos latinnak elfogadható példákkal kapcsolatban lásd a B függelék 6. megjegyzését.

/vii/ A jelen szakasz előírásainak megfelelő olyan összetett fejcsoport-név, amelyet úgy tettek közzé, hogy egyik részét valamilyen szám, numerikus jelző vagy számhatározó alkotja, alkalmazható lehet, de az ilyen nevet ki kell javítani (3ld (ii)).

/c/ A binominális nevezéktan használata. - A szerzőnek követezően kellett a binominális nevezéktan elvét (5a.) használni abban a munkában, amelyben a név vagy nevezéktani ténykedés kiadásra került.

/i/ Olyan 1931 előtt közzétett munka, amely nominális fajjal kapcsolatban nem álló uninominális génusz-csoport-neveket tartalmaz, elfogadandó, mint a binominális nevezéktan elvével megegyező munka, ha ezzel ellentétes bizonyíték nem merül fel.

/ii/ Egy alfajnak a tudományos neve, a trinomen (5b) elfogadandó, mint a binominális nevezéktan elvével megegyező név.

^x [Lábjegyzet! A latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

/iii/ 1931 előtt közzétett index egy olyan munkában, amely nem következetesen binominális önmagában elfogadható, mint amely megegyezik a binominális nevezéktan elvével, feltéve, hogy az index tudományos neveire viszont következetesen alkalmazták ezt az elvet; egy ilyen indexben közzétett tudományos név tehát alkalmazható, ha a név összhangban áll a jelen fejezet, valamint a 4., 5. és 6. cikk rendelkezéseivel és ha egyértelmű kapcsolat van az indexben való szereplése és a szövegben adott leírás, ábra vagy indikáció közt.

/d/ Bevezetésükkor érvényesnek kezelendő nevek. - Az alábbi (i) bekezdés kivételével valamely taxon nevét annak bevezetésekor érvényesnek kell tekinteni, ha csak első ízben nem junior szinonimának tették közzé s csak később vált alkalmazhatóvá a jelen cikk e szakaszának rendelkezései alapján.

/i/ 1961 előtt valamely taxon számára feltételesen bevezetett nevet pusztán e tény alapján még nem lehet kirekeszteni (15.)

/ii/ Valamely korábban alkalmazhatatlan név státusa még nem változik meg pusztán idézése és olyan munkára történő utalás révén, amelyben a nevet közzétették ugyan, de nem vált alkalmazhatóvá.

Példa. - Dillwyn 1817-ben idézte a *Conus moluccensis* nevet, amelyet nem valamely taxon érvényes nevének használt. Ugyanakkor irodalmi utalást tett Chemnitz 1780-as munkájára, ahol a nevet érvényesen használják és ábra is kíséri. Chemnitz 1780-as munkája azonban nem alkalmazható, miután nem következetesen binominális. A *Conus moluccensis* nevet Dillwyn ténykedése nem tette alkalmazhatóvá. Küster 1838-ban egy taxonra alkalmazta a nevet és bár Chemnitz-nek tulajdonította, leírást is adott hozzá. Ezáltal a *C. molluccensis* Küster alkalmazhatóvá

vált. Ha Dillwyn 1817-es munkájában valamely taxon érvényes nevéül használta volna a *C. molluccensis* megjelölést, akkor a nevet bibliográfiai utalással alkalmazhatóvá tette volna (12b (1)).

/e/ Junior szinonimaként történő közzététel. - Első ízben junior szinonimának közzétett név ezáltal nem válik alkalmazhatóvá, ha csak 1961 előtt alkalmazható névnek nem kezelték és vagy egy taxon nevéül fogadták el vagy senior homonimának tekintették; az ilyen nevet az első ízben szinonimának történt közzétételétől keltezzük (ha génuszcsoport-név, úgy típusfajával kapcsolatban lásd a 671 szakaszt; ha fajcsoport-név, akkor tipussorozatával kapcsolatban lásd a 72b (iii) bekezdést; a szerzőség tekintetében lásd az 50g szakaszt).

Példa. - Meigen, 1818-ban, a *Ceratopogon flavipes* Meigen tárgyalásakor kijelentette, hogy az anyagot *Palpomyia geniculata* kézirati névvel kapta Megerlétől. A *Ceratopogon* szinonimájául ott publikált *Palpomyia* név alkalmazható név, mivel Meigennek, 1818, tulajdonítva érvényes névnek használták és használják, ám a *geniculata* fajnév nem, mert soha nem vették át.

/i/ E fejezet minden más rendelkezése értelmében alkalmazhatatlan név nem válik alkalmazhatóvá azáltal, hogy junior szinonimának történő idézetét átveszik.

Példa. - Az *Echinus esculentus* Linnaeus, 1758, szinonimájául Linné, 1758, által idézett "*Cidaris miliaris* Klein" (azaz Klein, 1734) név nem válik Linnaeus, 1758, óta alkalmazhatóvá amiatt, hogy egy másik szerző valamely taxon számára átveszi.

/ii/ 1960 után első ízben junior szinonimának közzétett név ezen nevezéktani ténykedés révén nem válhat alkalmazhatóvá.

/f/ Családcsoport-nevek. -

/i/ Valamely családcsoport-névnek az első ízben történő

- /1/ többesszámú alanyesetben álló főnévnek kell lennie, amely az abban a családcsoport-taxonban szereplő egyik génusz akkor érvényes generikus nevén alapszik (63, 64), akár határozott utalás révén akár a családcsoport-név kialakításának szövegéből következtethetően; továbbá

Példák. - Az Eryciinae Robineau-Desvoidy, 1830, név (eredetileg mint Erycinae) alkalmazható, mert olyan családcsoport-taxon számára tették közzé, amely magában foglalta az Erycia Robineau-Desvoidy, 1830, génuszt. A Trichoceridae Rondani, 1841, név alkalmazható - bár a Trichocera Meigen, 1803, határozott említése nélkül vezették be - mivel az európai kétszárnyúak családjainak osztályozásával foglalkozó munkában tették közzé, Meigenre történő utalással és világos kijelentéssel Rondani azon alapvető elvét illetően, hogy a családnevet valamely beletartozó génusz nevéből képezi. A "Macromydae" Robineau-Desvoidy, 1830, név nem alkalmazható, mivel - bár formálisan latinosított (nem népnyelvi) csoportnév - génuszok olyan csoportját leíró kifejezése, amely nem tartalmazza a Macromya Robineau-Desvoidy, 1830, génuszt, amelyik a Tachinidae család egy másik és távoli divíziójában fordul elő. A Pinnidae Leach, 1819, nemcsak a Modiola Lamarck, 1801, és Mytilus Linnaeus, 1758, génuszokat öleli fel, hanem, következtetés révén, a Pinna Linnaeus, 1758, génuszt is, hiszen nyilvánvalóan arra alapították.

- /2/ világosan valamely szupragenerikus taxont kell megjelölnie s nem csupán mint többesszámú főnévnek vagy melléknévnek a génusz tagjaira utalni; továbbá

Példa. - A "Graptomyzae of the Indo-Malayan Archipelago" c. fejezetben Osten-Sacken, 1882, a Graptomyza génusz tizenegy fajának kulcsát tette közzé. A "graptomyzae" név csupán a Graptomyza génusz fajaira utaló többesszámú főnév; családcsoport-név-

nek nem alkalmazható.

- /3/ latinositott utóragban kell végződnie (29a), kivéve a jelen cikk f (iii) bekezdésének rendelkezését; és
- /4/ nem szabad bizonyos, csak fossziliák számára használt és -ites, -ytes, vagy -ithes végződésű neveken alapulnia (20.).

/ii/ ~~Helytelenül latinositott utóraggal ellátott családcsoporthat~~ ~~alkalmazható eredeti szerzőjével és dátumával, de csupán kijavított utóraggal (29, 32c (iii)).~~

Példa. - Latreille, (1802), a *Tipula* Linnaeus, 1758, névre alapítva állította fel a *Tipulariae* családot. A nevet *Tipulidae* névre kell kijavítani és Latreille-nek, (1802), tulajdonítani, nem pedig az azt első ízben kijavító szerzőnek.

/iii/ 1900 előtt közzétett és a jelen szakasz fenti rendelkezéseinek megfelelő de nem teljesen latinositott családcsoporthat neve eredeti szerzőjével és dátumával alkalmazható, feltéve, hogy későbbi szerzők latinositották és hogy a csoportban érdekelt szerzők általában érvényesnek fogadták el azzal a dátummal, amikor népnyelvi alakjában első ízben publikálták.

Példa. - A *Tetranychidae* családnevet általában *Donnadieu*-nak, 1875, tulajdonítják. A nevet mint "Tétranycidés" tette közzé, amint általában elfogadott nevet az ő munkájának kell tulajdonítani és annak dátumához kell kapcsolni, és nem *Murray*-nek, 1877, aki első ízben latinositotta.

/g/ Génuszcsoporthat-nevek. - A génuszcsoporthat nevének egyesszámú alanyesetben álló főnévnek vagy olyanként kezelhetőnek kell lennie (lásd a 10d szakaszt is).

/i/ Latin szövegben bevezetett s a latin nyelvtan szabályainak megfelelő, de másként mint az egyesszámú alanyesetben álló génuszcsoporthatározó név alkalmazható, feltéve, hogy megfelel az alkalmazhatóság egyéb követelményeinek, ám egyesszámú alanyesetben állóvá kell kijavítani.

Példa. - Loew, 1863, munkájában a Diplotaxa génusznevet a "Chlorops versicolor nov. sp." fajnévhez fűzött megjegyzésben állította fel: "Chlor. versicolor cum similibus proprium genus... constituit, cui nomen Diplotaxae proponere".

/h/ Fajcsoport-névek. -

/i/ A fajcsoport nevének több, mint egyetlen betűből állónak vagy összetett szónak (lásd az alábbi (v) szakaszt és a 3ld (i) bekezdést), és ha latin vagy latinositott szó (11b), akkor

- /1/ egyesszámú alanyesetben álló melléknévnek vagy melléknévi igenévnek (mint az Echinus esculentus, Felis marmorata, Scioptera vibrans), vagy
- /2/ egyesszámú alanyesetben és a generikus névvel appozícióban álló főnévnek (mint a Felis leo, Platypalpus monticola), vagy
- /3/ birtokosetben álló főnévnek (pl. rosae, sturionis, thermopylarum, galliae, sanctipauli, sanctaehelenae, cuvieri, merianae, smithorum), vagy
- /4/ birtokosetben álló, főnévül használt melléknévnek amely annak az élőlénynek a fajnevéből származik, amellyel a kérdéses állat kapcsolatban áll (mint a Lernaea luscii: a Gadus luscus élősdievezőlábúrákja); vagy ilyenekként kezelhetőnek kell lennie.

/ii/ Latin szövegben bevezetett s a latin nyelvtan szabályainak megfelelő, de nem egyes-számú alanyesetben álló melléknévi fajcsoport-név alkalmazható, feltéve, hogy megfelel az alkalmazhatóság egyéb követelményeinek, ám egyesszámú alanyesetben állóvá kell kijavítani.

Példa. - Illiger, 1807, a Rossi: Fauna Etrusca, vol. 2:465, munkájában a *Musca pavid*a új fajt a *M. grossa* és a *M. tremula* között állónak írta le a következő módon: "*Grossae et Tremulae intermedia... quam Pavidam nuncupamus*".

/iii/ A fajcsoport-nevet valamely génuszcssoport-névvel kapcsoltn kell publikálni, de

- /1/ a generikus névnek nem kell érvényesnek, sőt még alkalmazhatónak sem lennie;
- /2/ latin szövegben történt közzététel olyan esetében, ahol az egymásravezatkoztatás, nyelv, vagy betűtípus nem árulja ugyan el a kapcsolatot, ám mégis oly módon használták, hogy azt valamely generikus névvel kapcsoltnak lehet értelmezni, s ha a szöveg nem zárja ki az ilyen értelmezést;

Példa. - Linnaeus Systema Naturae Gmelin-féle kiadásban a tizenharmadikban a *novae hollandiae* (*novae Hollandiae* alakban) és a *moluccanus* fajcsoport-neveket a latin szövegben mint a *Psittacus haematopus* "varietas"-ait vezették be; bár a szövegből ez világosan kitűnik, a kapcsolatot nem árulja el sem egymásravezatkoztatás, sem a nyelv (azaz a népnyelvtől eltérő latin nevek használata) vagy a betűtípus; e nevek az alfaji szinten alkalmazhatóak (45g (ii)).

- /3/ első ízben közbeiktatott névül (6b) közzétett fajcsoport-nevet ez a nevezéktani ténykedés nem tesz alkalmazhatóvá.

/iv/ Fajcsoport-névnek nem szabad kötőszóval összekapcsolt szavakból állania, sem olyan írásjelet tartalmaznia, amelyet nem lehet latinra lebetűzni.

Példák. - Az olyan kifejezések, mint "rudis planusque" vagy "?-album" megengedhetetlen fajnevek.

/v/ Ha a fajcsoport-nevet olyan különálló szavakban tették közzé, amelyek együttesen képviselnek valamely egyetlen létezőt [entitást] vagy vonatkoznak ilyenre (pl. gazda, földrajzi terület) olyan munkában, amelyben egyébként következetesen alkalmazták a binominális nevezéktan elvét (5a), ezen összetevőket alkalmazható névvé alakíthatónak tekintjük és kötőjel nélkül egybeírjuk őket (31d (i)).

Példák. - A *Coluber novaehispaniae* Gmelin, *Calliphora terrae-novae* Macquart és *Cynips quercusphellos* Osten Sacken fajneveket - ez utóbbi a gazdenövény binominális nevén alapszik - eredetileg két szóban tették közzé, ám alkalmazhatók, mert egyetlen létezőt [entitást] jelölnek meg. De a Kittel által használt "aquilegiae flava" szavak az *Aphis aquilegiae flava* kifejezésben (azaz a sárga harangláb levéltetve) nem alakíthatnak ki alkalmazható fajnevet, mivel ez egy leíró kifejezés, amelyet nem egyetlen létező névére alapítottak.

/i/ A téves határozás szándékos használata. - Egy új nominális génuszcsoport-taxon típusfajául használt specifikus név, amelyet azonban szándékosan valamely korábbi téves használat értelmében használnak, alkalmazható saját szerzőjével és dátumával úgy, mintha az új génuszcsoport-névvel kapcsolatban újnak vezetnék be (lásd a 49 és 70c rendelkezéseit is).

Példa. - A nominális *Tonohamites* génusz felállításakor Spath 1924-ben típusfajjá monotipikusan a *Hamites decurrens*-et jelölte

ki, ám ezt a specifikus nevet szándékosan Koenen, 1902, és nem Roemer, 1841, azaz eredeti szerzője értelmében használta. Spathot úgy kell tekinteni, mint aki a Tonohamites decurrens binomen megjelöléssel egy új nominális fajt vezetett be, amelyben a decurrens alkalmazható és a ténylegesen szóbanforgó faj Spath-nak, 1924, tulajdonítandó.

12. cikk. 1931 előtt közzétett nevek. -

- /a/ Követelmények. - Annak érdekében, hogy alkalmazható legyen, 1931 előtt közzétett minden új tudományos névnek meg kell felelnie a 11. cikk rendelkezéseinek, és leírásnak vagy a megjelölt taxon meghatározásának vagy indikációnak kellett kísérnie.
- /b/ Indikációk. - Az e cikkben használt "indikáció" szó csupán a következőket jelenti:

- /1/ valamely előzetesen közzétett leírás vagy definíció bibliográfiai utalását, még akkor is, ha az olyan munkában fordul elő, amelyet 1758 előtt publikáltak vagy amely nem következetesen binominális;
- /2/ egy névnek valamely nem következetesen binominális munka indexébe való tartozását, feltéve, hogy a 11c (iii) bekezdés rendelkezéseiben nem esik sérelem;
- /3/ valamely alkalmazható név új helyettesítő nevének (nomen novum) bevezetését;
- /4/ valamely generikus név tövéből képzett családcsoport-név képzését;
- /5/ új génuszcsoport-név esetében a vele kapcsolatos, vagy világosan beletartozó vagy bibliográfiai utalás révén világosan beleutalt egy vagy több alkalmazható fajcsoport-név használatát;
- /6/ egy új nominális nem és egy új nominális faj egyetlen összekapcsolt leírását vagy meghatározását, amely ezáltal mindkét név számára indikációt jelent;

Példák. - Olyan leírás, amely az "n.g.", "n.sp." vagy ezzel egyenértékű (pl. gen.nov., sp.nov.) megjelöléssel kezdődik; új taxonok, amelyekről azonban ezt nem jelentik ki (pl. "Ceratichthys vigilax, B. és G.", 22. sz. Döntvény); új és akként megjelölt génusz, ám a szintén új faj minden további leírás nélküli idézése [pl. "Alloderma Ashmead g.nov. (type A. maculipennis Ashm.)"], 43. sz. Döntvény, és "Pyura gen.nov.", "Pyura chilensis [Molina], 1182. sz. Döntvény).

/7/ egy új génuszcsoporth-név vagy egy új fajcsoport-név bevezetését, amely az elnevezendő taxon ábrázolásával áll kapcsolatban, vagy ilyen ábrára történő bibliográfiai utalást még akkor is, ha azt olyan könyvben tették közzé, amely 1758 előtt jelent meg vagy amely nem következetesen binominális; és

/8/ egy létező állat életnyomának leírását (lásd a 23f (iii) és a 72c (i) bekezdést).

/c/ Kizárások. - A következők bármelyikének említése önmagában még nem alkot leírást, meghatározást, vagy indikációt: valamely népnyelvi név, lelőhely, földtani szint, gazda, gyűjteményi példány vagy cédula.

13. cikk. 1930 után közzétett nevek. -

/a/ Követelmények. - Annak érdekében, hogy alkalmazható legyen, 1930 után közzétett minden tudományos névnek meg kell felelnie a 11. cikk rendelkezéseinek és

/i/ a taxon megkülönböztetését célzó bélyegek szavakban kifejezett leírásának vagy meghatározásának, vagy azt

/ii/ egy ilyen publikált kijelentés bibliográfiai utalásának kellett kísérnie, még akkor is, ha a munkát 1758 előtt tették közzé vagy amely nem

következetesen binominális (1950 után anonímia miatt kizárt információt lásd a 14. cikkben),
vagy

/iii/ kifejezetten valamely alkalmazható nevet helyettesítő névül (nomen novum) kellett bevezetni.

13A javaslat. Összehasonlítások. - Új nominális taxon leírásában a szerző azzal tegye megkülönböztető szándékát mások előtt világossá, hogy összefoglalja azokat a jellemvonásokat, amelyek véleménye szerint megkülönböztetik a taxont a hasonló rangú más elnevezett taxonoktól.

/b/ Génuszcsoporthoz tartozó nevek. - 1930 után közzétett minden új génuszcsoporthoz tartozó nevet (de nem a bármely időpontban közzétett kollektív csoport vagy ichnotaxon (66.) nevét - amellyel hogy meg kell felelnie a jelen cikk (a) szakasza előírásainak - a nominális génuszcsoporthoz tartozó taxon számára egy típusfaj rögzítésének kell kísérnie, akár eredeti kijelölés (68b) akár indikáció (67h, 68c-e) révén.

/i/ Ha az 1931 előtt közzétett génuszcsoporthoz tartozó taxon nevét 1930 után helyettesítették, úgy ezen nominális taxon típusfaját ugyanakkor ki kell jelölni, ha ugyan ez nem történt már meg.

/c/ Új génusz és új faj együttes leírása. - Valamely új nominális génusz és egyetlen beletartozó új nominális faj együttes leírása vagy meghatározása - ha ezt "n.g., n. sp." vagy ezzel egyenértékű kifejezés jelöli - a 13a (i) bekezdése alapján mindkét nevet alkalmazhatóvá teszi; a génusz típusfaját a monotípia rögzíti (68d).

/d/ Új családcsoport-taxon és új génusz együttes leírása. - Valamely új családcsoport-taxon és egyetlen új nominális génusz együttes leírása vagy meghatározása - ahol ez utóbbinak a neve szolgáltatja az új családcsoport névének alapját (11f) - a 13a (i) bekezdése alapján mindkét nevet alkalmazhatóvá teszi.

13B javaslat. Egyenkénti leírások vagy meghatározások. - Nyomatékosan felszólítjuk a szerzőket, hogy tartózkodjanak együttes leírások közzétételétől és írják le vagy határozzák meg egyenként a két új taxon mindegyikét.

/e/ Kizárások. - 1930 után a 12b (2), (4), (5), (7) és (8) bekezdésekben felsorolt bármelyik eljárással pusztán "indikáció" révén bevezetett név ezáltal még nem válik alkalmazhatóvá.

14. cikk. Anonim publikációk. - 1950 után szerzői név nélkül közzétett új tudományos név vagy nevezéktani ténykedés vagy bármely más, a nevezéktant érintő információ ezáltal még nem válik alkalmazhatóvá; 1951 előtti ilyen publikáció még nem akadályozza az alkalmazhatóságnak (10a) (nevezéktani ténykedések és egyéb információk valamint nevek anonimitását az (50a) szakasz alapján kell eldönteni).

15. cikk. Feltételes bevezetések. - 1960 után feltételesen bevezetett tudományos név vagy nevezéktani ténykedés ezáltal még nem válik alkalmazhatóvá; 1960 előtti feltételes bevezetés nem akadályozza az alkalmazhatóságnak (feltételesen felállított generikus nevekkel kapcsolatban bevezetett fajcsoport-nevekre nézve lásd az 51c (ii) bekezdést).

16. cikk. A "varietas" vagy "forma" kifejezéssel bevezetett nevek. - Kifejezetten "varietas" vagy "forma" számára bevezetett tudományos név 1960 után infraszubspezifikus és nem tartozik a zoológiai nevezéktanba (1b (5)); 1961 előtti ilyen bevezetés nem akadályozza az alkalmazhatóságnak (45g).

17. cikk. Egynél több taxont vagy hibridet jelölő, vagy állatok testrészeire bevezetett nevek. - Valamely név alkalmazhatóságát nem érinti még az sem, ha

/1/ kitűnik, hogy az eredeti leírás egynél több taxonra vonatkozik, vagy olyan állatok testrészeire, amelyek egy vagy több taxonba tartoznak, vagy olyan állatra vagy

állatokra, amely(ek)ről később kiderül, hogy hibrid(ek) (a hibridek esetével kapcsolatos eljárást lásd a 23h szakasz alatt); vagy

/2/ valamely állatnak csak egy testrészére állították fel, vagy csak az egyik ivarra, vagy valamelyik fejlődési állapotára, vagy több eltérő nemzedék egyikére, vagy egy polimorf faj egyik alakjára.

18. cikk. Megfelelőtlen és tautonim nevek. - A név alkalmazhatóságát nem érinti annak megfelelőtlenése vagy tautonimiája (23m).

Példák. - (1) Az olyan neveket, mint Polyodon, Apus, albus, sinensis, stb. nem lehet elvetni azon az alapon, hogy a kérdéses taxonnak olyan tulajdonságára vagy elterjedésére vonatkoznak, ami nem áll fenn. (2) Nem lehet tautonimia miatt elvetni az olyan fajneveket, mint bison a Bison bison, vagy apus az Apus apus kombinációban.

19. cikk. Emendációk, hibás helyesírású nevek és kötelező változtatások státusa. -

/a/ Emendációk és helytelen betűzések. - A Kódex értelmében az emendáció, akár indokolt akár indokolatlan, alkalmazható név (33b), föltéve hogy megfelel az alkalmazhatóság egyéb előírásainak, ám valamely hibás helyesírású név, akár eredeti akár későbbi, nem (32c-d, 33c).

/i/ A kijavított eredeti betűzésű név (32d) az eredeti helytelen helyesírású alakjának szerzői nevével és dátumával alkalmazható.

/ii/ Olyan többszörös eredeti betűzésű nevek, amelyek az első revideáló választása nyomán helytelenné váltak (32b (i)), megszűnnek alkalmazható nevek lenni.

/b/ Kötelező változtatások. - A 34. cikk rendelkezései alapján

végrehajtott kötelező változtatás nem érinti a név alkalmazhatóságát.

20. cikk. Foszsziliáknak adott, -ites, -ytes, vagy -ithes végződésű génuszcsoporth-nevek. - Olyan név, amelyet csak foszsziliákra használnak s amelyet egy alkalmazható génuszcsoporth-név tövéhez illesztett -ites, -ytes, vagy -ithes utótag révén alakítottak ki, anélkül azonban, hogy egy új génuszcsoporth-taxon bevezetésére világos bizonyíték lenne, csak a homonima **elvének szempontjából alkalmazható génuszcsoporth-név (56c)**, de sem a **prioritás elve szempontjából (23a)**, sem **családcsoport-név kialakítására (11f)** nem alkalmazható.

Példa. - A Pectinites és Tellinites Schlotheim, 1813, nevek, amelyekkel a recens Pecten Linnaeus, 1758, és Tellina Linnaeus, 1758, nemekhez tartozónak vélt héjakat jelöltek, csak a homonimia elvének értelmében alkalmazhatók.

V. Fejezet. A PUBLIKÁCIÓ DÁTUMA

21. cikk. A dátum meghatározása. -

- /a/ Az elfogandó dátum. - A 3. cikkben foglaltak kivételével valamely munka és a benne foglalt név vagy nevezéktani ténykedés közzétételének elfogandó dátumát a következő előírásokkal összhangban kell meghatározni.
- /b/ Megjelölt dátum. - Valamely munkában a megjelölt publikációs dátumot az ellenkező bizonyítékok híján helyesnek kell elfogadni.
- /c/ Hiányos dátum. - Ha a közzététel dátumát nem teljesen adja meg valamely munka, akkor a megjelenés dátumául azt a legkorábbi napot kell elfogadni, amelyen az mint publikált munka kimutathatóan létezett, ám az ilyen tényköriülmény híján az elfogandó dátum a

/i/ hónap utolsó napja ha a hónap és az év szerepel vagy

kimutatható, de a nap nem, vagy
/ii/ az év utolsó napja, ha csupán az év szerepel vagy
mutatható ki.

/d/ Helytelen dátum. - Ha valamely munkában szereplő köz-
zételi dátum helytelennek bizonyul, akkor azt a legko-
rábbi napot kell elfogadni, amelyen az mint publikált
munka kimutathatóan létezett. A napra vonatkozó ténykö-
rülmények hiányában a jelen cikk (c) szakasza alkalma-
zandó.

/e/ Részletekben kiadott munka dátumai. - Ha valamely munka
részeit különböző napokon adták ki, akkor mindegyiknek a
közvetéti dátumát önállóan kell tekintetbe venni.

/f/ Időhatárok, mint dátumok. - Ha valamely munkában megje-
lőlt publikációs dátum időhatárok közé esik, akkor a
munkát az időhatárokon belül eső utolsó naptól kell szá-
mitani; de ha a ténykörülmények arra mutatnak, hogy az
ily módon megállapított dátum téves vagy hogy a munkát
részekben adták ki, akkor a közvetéti dátumát vagy dá-
tumait a jelen cikk c, d, vagy e szakaszának idevonat-
kozó rendelkezései szerint kell megállapítani.

/g/ Datálatlanság. - Ha valamely munkában nem szerepel annak
publikációs dátuma, akkor e munkának vagy részének azon
legkorábbi napot kell publikációs dátumként elfogadni,
amelyen a munka vagy valamely része, mint megjelent köz-
lemény bizonyíthatóan létezett. A napra vonatkozó tény-
körülmény hiányában a jelen cikk c szakaszának előírásai
alkalmazandók.

/h/ Különlenyomatok előzetes szétküldése. - Az a szerző, aki
a megjelölt közvetéti dátum előtt küld szét különle-
nyomatokat, az ezáltal előrehozza a munka kiadásának dá-
tumát.

21A javaslat. Nem a megjelölt dátum alkalmazásával történt pub-
likálás. - Szerző, szerkesztő vagy kiadó ne tegyen köz-
zé és ne engedjen közvetéti vagy szétküldeni valamely munkát, akár

egészben akár részben, első ízben más alkalommal mint a kiadványban megjelölt időpontban. Az a szerző, aki a kiadvány megjelölt dátuma előtt kapja meg különlenyomatait, ne küldje szét azokat mindaddig, amig nem biztos benne, hogy a munka megjelent.

21B javaslat. A lényeges adatok egyidejű közzététele. - A szerkesztő vagy kiadó követelje meg, hogy minden, a szerző által benyújtott anyag, amely az új tudományos név alkalmazhatóságát érinti, beleértve a típus rögzítését is, ugyanabban a munkában és ugyanazon a napon jelenjen meg (lásd a 10A javaslatot).

21C javaslat. A dátum megjelölése. - A szerkesztő vagy kiadó tüntesse fel a munkának, a sorozatos kiadvány mindegyik részének és bármely részletekben kiadott munka közzétételének pontos dátumát. Tüntesse fel az önálló részletekben kiadott kötet mindegyik részének pontos közzétételi dátumát, s hogy pontosan hány lapot, táblát, térképet, stb. tartalmaz.

21D javaslat. A dátumra vonatkozó adatok megőrzése. - A könyvtárosok ne távolítsák el és ne hagyják, hogy a könyvkötő eltávolítsa a munka dátumára vonatkozó lényeges adatokat feltüntető borítólapot vagy oldalakat, a munkának vagy részeinek tartalomjegyzékét, vagy a könyvtári átvétel dátumát vagy dátumait.

21E javaslat. Különlenyomatok és előnyomatok bibliográfiai adatai. - A különlenyomatok tartalmazzák az eredeti munka teljes bibliográfiai idézését és ugyanaz legyen a lapszámozásuk is. Az előnyomatokat határozottan olyanoknak kell feltüntetni, saját kiadási dátumuk megjelölésével együtt.

21F javaslat. A dátum helyesbitése. - Ha valamely új tudományos név vagy nevezéktani ténykedés szerzőjének tudomására jut, hogy a munkában szereplő dátum helytelen vagy hiányos, akkor ennek helyesbitését megfelelő módon tegye közzé.

22. cikk. A dátum idézése. - Valamely név megjelenési dátumának idézése tetszőleges; ha idézzük, akkor a szerző nevét követi.

22A javaslat. Az idézés módja. - Valamely név megjelenési dátumának idézésekor a szerző

- /1/ idézze a közzététel tényleges dátumát és ne a nevet tartalmazó munkában szereplő dátumot, ha ezek eltérők;
- /2/ helyezzen vesszőt a szerző neve és a dátum közé;
- /3/ ne tegye a dátumot sem gömbölyű sem szögletes zárójelbe, ha a nevet tartalmazó munka megjelöli ezt a dátumot;
- /4/ tegye a dátumot vagy annak részét gömbölyű zárójelbe ha nincsen ugyan megjelölve, ám magából a munkából meríthető ténykörülménnnyel kimutatható;
- /5/ tegye a dátumot vagy annak részét szögletes zárójelbe, ha az csak külső ténykörülményekből állapítható meg.

22B javaslat. Megváltozott kombináció dátuma. - Ha megváltozott kombinációjú fajcsoport-név eredeti dátumát idézzük, táncsos azt ugyanabba a gömbölyű zárójelbe tenni, mint az eredeti szerző nevét (51c).

Példa. - A *Limax ater* Linnaeus, 1758, nevet úgy idézzük mint *Arion ater* (Linnaeus, 1758), ha a fajt az *Arion* nembe helyezzük át. A *Lycaena argus cleomenes* Fruhstorfer, 1910, nevet úgy idézzük mint *Plebeius argus cleomenes* (Fruhstorfer, 1910), ha a fajt a *Plebeius* nembe helyezzük át.

VI. Fejezet. A NEVEK ÉRVÉNYESSÉGE

23. cikk. A prioritás elve. -

- /a/ A prioritás elvének leszögezése. - Valamely taxon érvényes neve a rávonatkozó legrégebbi alkalmazható név (figyelembe véve a jelen cikk egyéb rendelkezéseit),

feltéve, hogy a nevet nem érvényteleníti a Kódex valamely rendelkezése vagy a Bizottság határozata.

/i/ Bizonyos génuszcsoport-nevek kizárását a prioritás elvének alkalmazásából a jelen cikk g szakasza és a 20. cikk szabályozza.

/ii/ 1960 után bizonyos családcsoport-nevek kivételességével kapcsolatban lásd a 40a szakaszt.

/b/ Célkitűzés. - A prioritás elvét az állandóság (stabilitás) előmozdítása érdekében kell használni és nem az a célja, hogy valamely régen elfogadott, megszokott értelmű nevet megdöntsön egy olyan használaton kívül álló névvel, amely annak szenior szinonimája. Ha a szerző úgy véli, hogy az elsőbbség elvének alkalmazása felforgatná az állandóságot vagy egyetemességet vagy zavart okozna, akkor fenn kell tartania a fennálló használatot és az ügyet határozathozatalra a Bizottság elé kell terjesztenie (79a).

/c/ A rang és kombináció megváltozása. - A családcsoport, génuszcsoport vagy fajcsoport valamely taxonja nevének prioritását nem érinti a csoportján belüli rangjának felemelése vagy lefokozása (36, 43, 46) vagy a rangban vagy kombinációban beállott változással járó betűzés kötelező megváltoztatása (34).

/d/ Érvényes nevek. - A prioritás elve megköveteli, hogy valamely olyan taxonnak, amelyet két vagy több, a családcsoportban, génuszcsoportban vagy fajcsoportban már korábban felállított nominális taxonokból hoztak össze egyetlen taxonná, az az érvényes neve, amelyet a prioritás elvével összhangban határoznak meg (a szakasz), ha szükséges, az utórag vagy végződés megváltoztatásával (34).

Példa. - Az A-us 1850 génusz és a C-us 1870 génusz, valamint az (X-us 1758 nemből áthelyezett) B-us 1800 alnemből kialakított génusz érvényes neve B-us 1800.

/e/ Érvénytelennek vagy alkalmazhatatlannak talált, eddig érvényes névként használt nevek helyettesítése. - Ha valamely használatban álló névről kitűnik, hogy érvénytelen vagy alkalmazhatatlan, akkor azt az ugyanabba a csoportba tartozó taxonok közül (pl. alnemekéből a nemeken belül) a rákövetkező legrégebbi alkalmazható névvel kell helyettesíteni beleértve a szinonimákat is, feltéve, hogy az illető név nem érvénytelen; vagy ha ilyen név nincsen, akkor új névvel.

Példa. - Az A-us 1850 génuszba az érvényes A-us 1850, C-us 1900, és D-us 1860 érvényes nevű alnemek tartoznak. Ha kitűnik, hogy az A-us név junior homonima vagy alkalmazhatatlan, akkor azt a génusz nevéül a D-us 1860 helyettesíti; de ha az A-us 1860 alnemnek van egy E-us 1855 szinonimája, akkor a génusz neve E-us lesz.

/f/ Valamely állat testrészére vagy alakjára vagy életnyomára felállított nevek. - A jelen cikk g szakaszának módosításait kivéve a prioritás elve érvényesül még akkor is, ha

/i/ valamely állatnak egy testrészét előbb nevezték el, mint az egész állatot; vagy ha

/ii/ valamely fajnak két vagy több nemzedékét, alakját, állapotát vagy ivarát különböző taxonoknak nevezték el; vagy ha

/iii/ a nevet 1931 előtt állították fel egy recens állat életnyomára míg mielőtt magára az állatra állították volna fel egyet (az ichnotaxonokkal kapcsolatban lásd a jelen cikk g (iii) bekezdését).

/g/ Kollektív csoportokra és ichnotaxonokra felállított nevek. - A homonimia elvének alkalmazását kivéve (55, 56, 57),

/i/ kifejezetten valamely kollektív csoportra felállított

név más génuszcsoporthoz nevekkel elsőbbség tekintetében nem jöhet számításba;

/ii/ valamely nominális génuszcsoporthoz taxonra felállított olyan név, amelyet később egy kollektív csoportra kezdtek alkalmazni, ezen használat tartama alatt más génuszcsoporthoz nevekkel elsőbbség tekintetében nem jöhet számításba (lásd a 67m szakaszt is).

/iii/ ichnotaxon számára felállított név a prioritás tekintetében nem jöhet számításba olyannal szemben, amelyet egy állat számára állítottak fel, még olyanéval sem, amely esetleg az ichnotaxont hozta létre.

Példa. - Krebs 1966-ban a Kaup által 1835-ben *Chirotherium*-nak nevezett lábnyomokat a *Ticinosuchus* Krebs, 1965, nevű, a Thecodonta-csoportba tartozó hüllővel azonosította. Ennek alapján a *Ticinosuchus* nevet nem kell a *Chirotherium* junior szinonimájaként elvetni.

/h/ Hibridekre bevezetett fajcsoport-nevek. - Olyan fajcsoport-nevet, amelyről később kiderül, hogy hibridnek bizonyuló állat számára vezettek be (17 (1)) nem szabad egyik szülőfaj érvényes nevének sem használni - még akkor sem ha prioritása van az összes többi alkalmazható nevük fölött - de homonimiába léphet.

/i/ Közbeiktatott fajcsoport-nevek. - A prioritás elvét alkalmazni kell, ha egy génuszcsoporthoz név után zárójelbe egy fajcsoport-nevet tesznek vagy ha a 6b szakasz rendelkezései értelmében valamely faj- vagy alfaj-együttes megjelölésére egy ilyent zárójelben iktatnak közbe.

/1/ a közbeiktatott fajcsoport-név elsőbbsége az, amelyet faji vagy alfaji rangjának szintjén élvez.

- /j/ Infraszubspecifikus rangról felemelt nevek. - Az alkalmazhatóság kritériumait egyébként kimerítő infraszubspecifikus név elsőbbsége a faji vagy alfaji használatának dátumával kezdődik (10c).
- /k/ Betűzés. - A prioritás elvének a nevek betűzésével kapcsolatos alkalmazását lásd a 32.-34. cikkben.
- /l/ Junior szinonimák új használatbavétele. - Junior szinonimaként kezelt nevet valamely taxon érvényes nevéül használhatja az a szerző, aki a szinonimiát tévesnek ítéli, vagy ha a szenior szinonimát érvénytelennek vagy alkalmazhatatlannak találja.
- /m/ Megengedhetetlen elvetés. - A Kódex rendelkezései értelmében érvényes név nem vethető el - s ezt még saját szerzője (szerzői) sem teheti(k) - olyan okokból, mint pl. a megfeleléstlenség vagy tautonimia (a példákat lásd a 18. cikkben).

24. cikk. Az első revideáló elve. -

- /a/ Az első revideáló elvének leszögezése. - Ha ugyanabban az időpontban két vagy több azonos vagy eltérő nevet vagy két vagy több nevezéktani ténykedést tett közzé egy vagy több szerző, továbbá olyan nevek esetében, amelyek ugyanazon vagy más-más típuson alapulnak s amelyeket később szinonimáknak tekintenek vagy amelyek homonimáknak bizonyulnak, akkor ezeknek elsőbbségi sorrendjét ez első revideáló határozza meg.
- /b/ Az első revideáló elvének alkalmazása. - Az első szerző, aki utólag idéz együtt az ugyanabban az időpontban közölt ilyen nevek vagy nevezéktani ténykedéseket, vagy ugyanannak a névnek eltérő eredeti betűzéseit, úgy hogy valamelyiket kiválasztva annak elsőbbséget biztosít a többieké előtt, az ezzel eldöntötte a kiválasztott név, nevezéktani ténykedés vagy betűzés elsőbbségét, kivéve azokat az eseteket, amelyeket a jelen szakasz (i) bekezdése szabályoz.

/i/ Ez a szakasz nem alkalmazható olyan egyazon időpontban közzétett homonim génuszcsoporthoz, amelyek közül az egyiket valamely génusz a másikat pedig egy alnem számára állítottak fel (közülük a génuszé élvez elsőbbséget (56d)), vagy ugyanabban az időpontban közzétett homonim fajcsoport-nevekre, amelyek közül az egyiket egy faj a másikat pedig egy alfaj számára vezettek be, (közülük a fajé élvez elsőbbséget (57g)).

/c/ Eredeti betűzések. - Ha az eredeti munkában egy nevet egynél többféle módon írtak, akkor azt a betűzést kell a helyes eredeti betűzésnek tekinteni, amelyet az első revideáló választott ki (23b (i)), hacsak a név a 27.-31. cikk rendelkezései értelmében nem helytelen.

24A javaslat. Az első revideáló eljárása. - A jelen cikk értelmében **első revideálóként eljáró szerző ezt a nevet, homonimát, betűzést vagy nevezéktani ténykedést válassza, amelyik a legjobban szolgálja a nevezéktan állandóságát és egyetemességét.** Ha egyiküknek sincsen ilyesfajta speciális előnye, vagy bármely más sajátos alkalmassága, és ugyanabban a munkában fordulnak elő, akkor a szerző válassza azt, amelyik először kerül említésre.

VII. Fejezet. A NEVEK KÉPZÉSE ÉS KEZELÉSE

25. cikk. A nevek képzése és kezelése. - A tudományos nevet a 11., és 26.-34. cikkek idevonatkozó rendelkezéseivel összhangban kell képezni és kezelni.

25A javaslat. Átbetűzés és latinositás. - Az új tudományos neveket alkotó szerző tanulmányozza az átbetűzést és latinositást elősegítő B-D^x függelékeket. ^x[Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

25B javaslat. Származtatás. - Új tudományos név bevezetésekor a szerző adja meg annak származtatását.

26. cikk. A görög vagy latin eredet feltételezése a nevek kezelésében. - Ha a tudományos név vagy egy összetett név utolsó szava (3ld) megegyezik egy görög vagy latin szóval, akkor azt a nevet vagy összetevőt olyanként kell kezelni, ha csak annak felállításakor a szerző másként nem nyilatkozott.

27. cikk. Mellékjelek és egyéb jelek. - A Kódex hatálya alá tartozó tudományos névben nem használhatók ún. mellékjelek, hiányjel vagy diérezis; a kötőjel csak a 3ld (iii) bekezdésének értelmében használható.

28. cikk. Kezdőbetűk. - Család- és génuszcsoporthatárokat nagy kezdőbetűvel, a fajcsoportok neveit kis kezdőbetűvel kell közzétenni, tekintet nélkül azok eredeti írásmódjára.

28A javaslat. - Fajcsoport-nevet ne használjunk valamely mondat kezdő szavának, mert így elkerülhető, hogy nagy kezdőbetűvel szedjük.

29. cikk. Családcsoporthatárokat. -

/a/ Családcsoporthatárokat képzése. - Család- vagy alcsalád-nevet úgy kell képezni, hogy a típusnem tövéhez a család esetében a latinos -IDAE, az alcsalád esetében az -INAE utótagot kapcsoljuk (lásd D^x függelék, 2. Tábla, A rész).

29A javaslat. - Javasoljuk, hogy az -OIDEA utótagot kapcsoljuk a családsorozat (superfamilia), az -INI utótagot a nemzetiség (tribus) nevéhez.

/b/ Típusnemek névtöveinek megállapítása. -

^x
[Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

- /i/ Ha a típusnem neve görög vagy latin szó, vagy görög vagy latin utóragban végződik, akkor a Kódex értelmében a tövet úgy kapjuk meg, hogy eltöröljük a megfelelő egyesszámú birtokoset ragját (lásd D^x függelék, VII).
- /ii/ Ha egy típusnem neve nem görög vagy latin szó vagy nem ilyenben végződik, vagy betük mesterséges kombinációjában áll, akkor a Kódex értelmében a tövét az a szerző határozza meg, aki erre a nemi névre alapozva családcsoport-nevet állít fel.
- /iii/ Ha egy típusnem neve a latinosítás miatt megváltozott görög szó vagy utórag, akkor a tő a latinosított alaknak megfelelő lesz.

Példa. - A Leptocerus nemi név esetében, amelynek második tagját a görög keras szóból latinosították, a családcsoport-név kialakításához szolgáló tő a Leptocer- és nem a Leptocerat-.

30. cikk. Génuszcs csoport-nevek neme. - A génuszcs csoport-nevek nyelvtani nemét a jelen cikk előírásai szabják meg.

/a/ Görög vagy latin szavak neme. - Valamely görög vagy latin szóból álló vagy abban végződő génuszcs csoport neve olyan nemű, amilyennek azt a szót az alapvető görög vagy latin szótárak megjelölik, hacsak a Bizottság másként nem határoz.

Példák. - Változtatás nélkül latinra átbetűzött görög főnevek, mint nevek vagy azoknak részei: az -ornis-ban (ornis) végződő Ichthyornis himnemű, a Lepas (lepas) nőnemű, a Diadema (diadema) semleges. A -caris (caris), -gaster (gaster), -lepis (lepis), vagy -opsis (opsis) végződésű nevek nőneműek. A Tuba a latin tuba szóból nőnemű. Egyes latin főnevek -us végződése nőnemű

^x
[Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

(pl. -acus, -domus, -fraus, -humus, -laus, -tellus, -vannus).
A -gramma (gramma), -soma (soma), -stigma (stigma), vagy
-stoma (stoma) végződésű nevek semlegesek.

/i/ Változó nemű - him- vagy nőnemű - főnévből álló
vagy ilyen végződésű génuszcsoporthoz nevet himne-
münek kell kezelni, az illető főnév nemétől füg-
getlenül, ha csak szerzője a név felállításakor ki
nem jelenti, hogy az nőnemű vagy ha nőneműnek nem
kezeli valamely fajcsoport-névvel kapcsolatban
(lásd a 31b szakaszt). (Az -oides, -odes, stb.
végződésű nevek utóragban végződnek; lásd a jelen
cikk b szakaszát).

Példa. - A -cola végződésű összetett latin főneveket (mint
pl. a Sylvicola) himneműnek kell kezelni.

/ii/ Az -ops végződésű génuszcsoporthoz nevet himneműnek
kell kezelni, függetlenül annak származásától vagy
szerzőjének kezelésétől.

/iii/ Latinositott görög szóból álló vagy olyan végzödé-
sű génuszcsoporthoz név a latin végződésnek megfele-
lő nemű lesz.

Példák. - Az -us végződésű nevek, amelyeket a görög -os (him-
nemű vagy nőnemű) -e (nőnemű), -a (semleges), vagy -or (semle-
ges) végződésűekből latinositottak, himneműek: pl. -cephalus
(kephale), -cheilus és -chilus (cheilos), -crinus (krinon),
-echinus (echinos), -gnathus (gnathos), -rhamphus (rhamphos),
-rhynchus (rugchos), -soma (soma), -stethus (stethos), és
-stoma (stoma). A -cera (keras) vagy -metopa (metopon) végzö-
désű nevek nőneműek.

/iv/ Ha valamely génuszcsoporthoz név megváltozott végzödé-
sű latin szó vagy olyan utótag, akkor az új vég-
ződésnek szokásosan megfelelő nemet veszi fel.

Példa. - A Dendrocygna nőnemű, bár részben a himnemű cygnus szóból képezték.

/b/ Utóragban végződő nevek neme. - Görög vagy latin utóragra, vagy ilyen utóraggal azonos betűre vagy betűkre végződő génuszcsoporthív a végződésnek megfelelő nemet veszi fel.

Példák. - Az -ides, -istes, -ites, vagy -oides (pl. Harpides, Toxorhynchites, Hoplitoides) végződésű nevek főnevesített jelzők és himneműek. A Scatella és Oculina a végződésük miatt nőneműek, noha a semleges görög skor, skatos, ill. a latin himnemű oculus szóból származnak. Valamely nem-klasszikus nyelv szavára vagy betűk mesterséges kombinációjára alapított név, amelyhez görög vagy latin utórag járul, a ragnak megfelelő nemet veszi fel, pl. a Buchia (a von Buch szóból), Cummingella (a Cumming névből), Velletia (a Vellet névből), Zyzza (betűk mesterséges kombinációja) és Solubea (amely anagramm) nőneműnek kezelendő, de a Daption anagramm semleges.

/c/ Modern indo-európai nyelvekből származó nevek neme. - Olyan génuszcsoporthív, amely pontosan visszaadja valamely olyan modern indo-európai nyelv egy főnevét, amelyben nemek vannak, e szó nemét veszi fel.

Példa. - Pfrille, a német "die Pfrille"

/d/ Nem görög, latin vagy modern indo-európai nevek neme. - Olyan szóból származó génuszcsoporthív, amely sem görög, sem latin, sem modern indo-európai - s akár betűk mesterséges kombinációja akár nem - olyan nemű, amelyent a szerzője kifejezetten neki tulajdonított, vagy amelyenre egy vele, eredetileg kapcsolt fajcsoport-név utal. Ha nem tulajdonítottak neki vagy vonatkoztattak a számára valamilyen nemet, akkor a név himneműnek kezelendő, kivéve ha nyilvánvalóan valamely természetes latin nőnemű vagy semlegesnemű végződése van s ez esetben a

nyelvtani nem a végződésnek felel meg (30a (ii)).

Példa. - A Dacelo (az Alcedo anagrammja) név nőnemű, mivel szerzője annak kezelte, de az Abudefduf, Gekko és a Milax anagramm himneműnek kezelendő, mivel szerzőik sem kifejezetten sem hallgatólagosan nem tulajdonítottak nekik nyelvtani nemet.

31. cikk. Fajcsoport-nevek. -

/a/ Személynevekből képzett fajcsoport-nevek. - Személynévből kialakított fajcsoport-név lehet akár birtokos esetben álló főnév, appositioiban álló főnév, akár jelző vagy melléknévi igenév (11h (i)).

/i/ A fajcsoport-nevet, ha az latin személynévből képzett birtokos esetben álló főnév vagy ha modern személynévből latinositották, a latin nyelvtan szabályainak megfelelően kell kialakítani.

Példák. - A Margaret (=Margit) név latinositva Margarita vagy Margaretha, ezeknek birtokos esetei margaritae vagy margarethae; hasonlóképpen ha a Nicolaus Poda nevet - bár férfié - latinnak fogadjuk el, a podae névvé alakul; ha a Victor és Hercules neveket latinnak fogadjuk el, úgy victoris és herculis nevekké alakulnak; a római Plinius név, bár Pliny alakra angolositották, a plinii nevet nyújtja; ha a Fabricius és Sartorius neveket latinnak kezeljük, akkor fabricii és sartorii nevekké alakulnak, ám ha modern neveknek tekintjük őket, akkor fabriciusi és sartoriusi; a Cuvier latinositva Cuvierius, ezért cuvierii.

/ii/ Azt a fajcsoport-nevet, amely valamely modern személynévből közvetlenül képzett birtokos esetben álló főnév, úgy alakítjuk ki, hogy ha a személynév férfié, akkor a név tövéhez az -i végződést, ha férfiaké vagy ha férfié (-aké) és nőé (-ké) együttesen, akkor az -orum, ha nőé akkor

az -ae, ha nőké akkor az -orum végződést illesztjük [11h (i)(3)] ; az ilyen név tövét az eredeti szerző határozza meg, midőn a birtokos esetet képezi.

Példa. - Ezen rendelkezés értelmében a podai név a Poda, a victori a Victor és a cuvieri a Cuvier névből megengedhető. A Puckridge névből a puckridgi és puckridgei is kialakítható.

/iii/ Az (i) vagy (ii) bekezdések értelmében képzett fajcsoport-név eredeti betűzése fenntartandó (32b), ha csak nem helytelen (az ilyen nevek érvénytelen emendációinak vagy helytelen későbbi betűzéseinek kezelésével kapcsolatban lásd a 33d szakaszt).

Példa. - Ezen cikk (i) vagy (ii) bekezdésének értelmében a cuvierii és a cuvieri név megengedhető, s ha alkalmazható, akkor mint önálló és helyes eredeti betűzés megőrzendő. (Ilyen neveknek az ugyanolyan génusszal való kombinációja esetében fellépő homonimiát lásd az 58 (12) szakaszban).

31A javaslat. Főnévként appositióba állított személynevek elkerülése. - Személynéven alapuló új fajcsoport-nevet bevezető szerző a nevet lehetőleg birtokos esetben és ne appositióban álló főnévnek alkalmazza, nehogy úgy tűnjék, hogy a fajcsoport-név a generikus név szerzőjének az idézése.

Példák. - Gould 1841-ben a geoffroyi fajt írta le a Dasyurus Geoffroy, 1796, génuszban. Ha a geoffroy nevet appositióban álló főnévnek vezette volna be, akkor a Dasyurus geoffroy kombináció zavart okozó és félrevezető lett volna. Az olyan nevek, mint **Picumnus castelnau** és **Acestrura mulsant** is zavart okozók és kétszeresen azok, ha a fajnevet nagy kezdőbetűvel írják, amint azt egyes szerzők helytelenül teszik.

/b/ Nemi megegyezés. - A fajcsoport-névnek, ha egyesszámú alanyesetben álló latin vagy latinositott melléknév,

vagy olyanban végződik, vagy melléknévi igenév, akkor nemében meg kell egyeznie azzal a generikus névvel, amellyel bármikor kapcsolatba kerül, s ha átsorolják egy másik génuszba, akkor, ha szükséges, a végződését a latin ragozásnak megfelelően meg kell változtatni (D^x Függelék, VII, 2. táblázat); ha az ilyen név (vagy, összetett név esetében, az utolsó összetevő szó) nem latin vagy latinositott szó (11b, 26), akkor a jelen szakasz értelmében ragozhatatlannak kell tekinteni és a változatlan végződésű eredeti betűzést kell megtartani.

Példa. – Az olyan fajnevek, mint pl. a melas, melaina, melan; polychloros, polychloron; celebrachys; nakpo (feketét jelentő tibeti szó) változatlanok maradnak ha valamely generikus névvel való kapcsolatukból más nyelvtani nemű generikus névvel hozzák kapcsolatba őket. De a melaenus, -a, -um már latin melléknév és átsorolásakor meg kell változtatni.

/1/ Ha a fajcsoport-név szerzője nem jelezte, hogy azt főnévnek vagy melléknévnek tekinti-e, s ha felfogható bármelyiknek is, vagy ha a használati ténykörülmények nem határozottak, akkor azt a génusz névvel appositívóban álló főnévnek kell kezelni; betűzése nem változik meg, ha más nyelvtani nemű generikus névvel kerül kapcsolatba.

Példa. – A -fer vagy -ger végződésű fajcsoport-nevek lehetnek appositívóban álló főnevek vagy himnemű melléknevek. A Cephonomyia phobifer (Clark) nevet gyakran C. phobifera alakban használták, de az eredeti binomen Oestrus phobifer volt; mivel az Oestrus himnemű, a phobifer ebben a binomenben lehet akár himnemű melléknév akár appositívóban álló főnév; ennél fogva appositívóban álló főnévnek kell kezelni és a nőnemű generikus

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok a fordításban nem szerepelnek!]

Cephenemyia névvel kapcsolatban nem szabad megváltoztatni.

/ii/ Olyan appositionban álló fajcsoport-név, amely egyszerű vagy összetett főnév (vagy főnévi szókapcsolat) ugyanolyan végződésű marad akármilyen nemű generikus névvel kerül kapcsolatba.

Példák. - *Corvus pica* (a *Corvus* himnemű); *Pica pica* (a *Pica* nőnemű); és a következő főnévi szókapcsolatok: a *Melanoplus femurrubrum* (a *Melanoplus* himnemű, a *femur* szóval megegyező *rubrum* semleges) és *Desmometopa m-nigrum* (a *Desmometopa* nőnemű, s mivel az ábécé betűi semlegesek, az *m* betűvel megegyezően a *nigrum* is semleges).

/c/ Latin, latinositott vagy a latinból származó melléknévi igenévi nevek nemű végződései. - Latin, latinositott vagy a latinból származó melléknévi vagy melléknévi ige-névi fajcsoport-nevet a nemének megfelelő végződéssel kell ellátni (lásd D^x függelék; a helyesbitésekről lásd a 32d (ii) bekezdést).

/d/ Összetett fajcsoport-nevek. -

/1/ Különírt szavakban közzétett ám egyetlen alkalmazható névnek tekintett (1lh (v)) fajcsoport-név összetevő szavait kötőjel nélkül egyesíteni kell; ha a különálló szavak egyike valamely helynek vagy egy szent nevének a rövidítése, akkor azt teljes egészében ki kell írni.

Példa. - A *terrae novae terraenovae* lesz, a *s. johannis*, *st. johannis*, és *sti johannis* pedig *sanctijohannis*; a *s. catharinae* és változatai pedig *sanctaecatharinae* lesznek.

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek]

- /ii/ Olyan számot, számjelzőt vagy számhatározót, amelyet valamely összetett fajcsoport-név részéül tettek közé, teljes latin szóvá kell kiírni és a név többi részével egyesíteni.

Példa. - A 10-lineta decemlineata lesz.

- /iii/ Ha a közzétett összetett fajcsoport-név első eleme egy latin betű, amely a taxon valamely sajátására utal, akkor azt kötőjel alkalmazásával a név többi részéhez kell kapcsolni.

Példa. - c-album.

- /iv/ Kötőjellel egyesített szó alakjában közzétett fajcsoport-névben a szavakat kötőjel nélkül egyesíteni kell; ha rövidítés is előfordul, akkor azt meg kell őrizni (de írásjelek alkalmazása nélkül), kivéve a jelen szakasz (i) bekezdésének előírásait.

Példa. - A striato-radiatus striatoradiatus lesz, a j-beameri (Jack Beamea tiszteletére alkotott név) jbeameri lesz; de a s-johannis és s.-johannis (Szent János tiszteletére alkotott nevek) sanctijohannis alakban írandók (lásd az (i) bekezdést).

32. cikk. Eredeti betűzés. -

/a/ Meghatározás. - A Kódex értelmében valamely név "eredeti betűzése" az a betűzés, amelyet a név bevezetését tartalmazó munkában használtak.

/b/ Helyes eredeti betűzés. - A név eredeti betűzése a "helyes eredeti betűzés", amelyet változatlan alakban kell megőrizni, hacsak a jelen cikk c szakaszának rendelkezései szerint kimutathatóan nem helytelen, ez esetben a d szakasz szerint ki kell javítani, vagy utóragját vagy végződését a 34. cikk alapján kötelezően meg kell változtatni.

- /1/ Ha valamely nevet a felállítását tartalmazó munkában többféleképpen betűztek, akkor a jelen cikk c szakaszában foglaltak kivételével az a helyes eredeti betűzés melyet az első revideáló választott ki (24c).

/c/ Helytelen eredeti betűzés. - Valamely eredeti betűzés akkor "helytelen eredeti betűzés", ha

- /i/ ellentétben áll a 27.-31. cikk rendelkezéseivel; vagy
- /ii/ magában az eredeti munkában - anélkül, hogy bármely külső információs forráshoz folyamodnánk - nyilvánvalóan bizonyíték van a véletlen tévedésre (pl. tollhibára = lapsus calami) vagy a másoló vagy szedő tévedésére (a helytelen átbetűzést vagy latinositást és a megfelelőtlen kapcsoló magánhangzó használatát nem szabad véletlen tévedésnek tekinteni); vagy

Példák. - Ha az új tudományos nevet bevezető szerző kijelenti, hogy a nevet Linnaeus-nak ajánlja, ám a név linnaei néven jelenik meg, úgy az helytelen eredeti betűzés és linnaei alakra jevitendő. Hasonlóképpen, a Marion és Athol Douglas tiszteletére elnevezett Eptesicus douglasi helytelen eredeti betűzés, amelyet a douglasorum alakra kell kijavítani. Az Enigmophyllum viszont nem helytelen eredeti betűzése pl. az Enigmatophyllum névnek pusztán azon az alapon, hogy helytelenül betűzték át vagy latinositották.

- /iii/ családcsoport nevének esetében annak helytelenül képzett utóragja van, vagy ha valamely generikus név helytelenül kialakított tövén (hacsak az indokolatlan emendáció nem lett helyettesítő név) vagy valamely generikus névnek helytelen későbbi betűzésén alapszik (35d (1)), vagy ha a generikus név indokolt emendációja a fő megváltozásával jár (29); vagy
- /iv/ egyike azon két vagy több eredeti betűzésnek, amelyeket az első revideáló nem fogadott el, vagy
- /v/ génuszcsoport- vagy fajcsoport-név esetében latin szövegben került közzétételre, ahol azonban a latin nyelvtan követelményeinek megfelelően az

egyesszámú alanyesettől eltérő módon írták (llg (i), h (ii)); vagy

/vi/ mellékjellel, hiányjellel, diereziisszel tették közzé, vagy mint valamely helység vagy szent névnek rövidítését, vagy kötőjellel, de eltérően a kötőjel alkalmazásáról szóló 3ld (iii) bekezdésében foglaltaktól.

/d/ Helytelen eredeti betűzések kijavítása. - A helytelen eredeti betűzést ki kell javítani; eredeti alakjában nincsen önálló alkalmazhatósága s ebben az alakjában nem léphet homonimiába és nem használható helyettesítő névnek.

Példák. - A jelen cikk megelőző szakaszában foglalt példák értelmében a ninnaei név linnaei és a douglasi név douglasorum lesz.

/i/ Mellékjellel, hiányjellel, diereziisszel vagy kötőjellel közzétett nevet vagy rövidítést is tartalmazó különálló szavakban közzétett fejcsoportnévet ki kell javítani, úgy hogy

/1/ hiányjel vagy kötőjel esetében - kivéve a kötőjelnek a 3ld (iii) szakasz értelmében megengedett használatát - az illető jelet töröljük és a részeket egyesítjük;

/2/ mellékjel vagy dierezis esetében az illető jelet töröljük, kivéve az olyan német szón alapuló 1985 előtt közzétett nevet, amelyben az umlaut jelét töröljük valamely magánhangzóról és utána beszúrjuk az "e" betűt (ha kétséges, hogy a név német szón alapszik, azért mégis annak kell kezelni);

/3/ olyan fajcsoport-név esetében amelyet különálló szavakban tettek közzé s amelynek egyike valamely hely vagy szent névnek rövidi-

tése, a rövidítést teljes egészében kiírjuk és a keletkező részeket egyesítjük (31d (i));

Példák. - A terrae-novae nevet terraenovae alakra javítjuk, a d'urvillei nevet durvillei alakra; a nuñezi nunezi névre javítandó, a mjobergi mjobergi lesz, de a mülleri (ha 1985 előtt publikálták) muelleri alakra javítandó; a n. hollandiae pedig novaehollandiae lesz.

/ii/ Azt a melléknévi fajcsoport-nevet, amely latin, latinositott vagy a latinból származik, de amelyet helytelen latin végződéssel tettek közzé, a megfelelő latin végződésre kell kijavítani (31c; D^x Függelék).

Példák. - Az Oxybelus linguifera Oxybelus linguifer névre javítandó, mert az Oxybelus himnemű; a Rhopalum spinigerus Rhopalum spinigerum alakra javítandó, mert a Rhopalum semleges.

/iii/ A 31d (i) bekezdése alapján elfogadható de külön-irt szavakban közzétett fajcsoport-nevet egyetlen szóvá kell összekapcsolni.

Példák. - Lásd a 31d (i) bekezdését.

33. cikk. Későbbi betűzések. -

/a/ Későbbi betűzések fajtái. - Valamely névnek az eredeti betűzéstől (32) eltérő későbbi betűzése lehet vagy emendáció (a jelen cikk b szakasza) vagy helytelen későbbi betűzés (a jelen cikk c szakasza) vagy kötelező változtatás (34).

/b/ Javítások. - A jelen cikk d szakaszában foglaltaktól eltekintve, az "emendáció" valamely név eredeti betűzésének kimutathatóan szándékos megváltoztatása, kivéve a kötelező változtatást.

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

- /i/ Valamely név eredeti betűzésének megváltoztatását "kimutathatóan szándékosnak" értelmezni csak akkor lehet, ha magában a munkában vagy a szerző (vagy kiadó) hibajegyzékében mind az eredeti mind a megváltoztatott betűzést idézik és az utóbbit fogadják el az előző helyett vagy amikor ugyanabban a munkában két vagy több nevet hasonló módon kezelnek.

Példa. - Wiedemann, 1924-ben számos új fajt irt le iavanus néven "Iava"-ról. Később, 1830-ban, mindezeket javanus névre változtatta ("Java"-ról), anélkül, hogy megadta volna az eredeti betűzést vagy megmagyarázta volna a változtatást. Ebben az esetben a javanus betűzést emendációnak kell tekinteni.

- /ii/ Az "indokolt emendáció" a 32d szakasznak megfelelően valamely helytelen eredeti betűzés kijavitása; az ily módon kijavított név az eredeti betűzés szerzőjéhez és dátumához jut.
- /iii/ Minden egyéb javítás "indokolatlan emendáció"; az ily módon kijavított név alkalmazható saját szerzőjével és dátumával, s junior objektív szinonimája lesz az eredeti betűzésű névnek; homopimiába lép és használható helyettesítő névnek is.

/c/ Helytelen későbbi betűzések. - A helyes eredeti betűzésű névtől eltérő bármely későbbi betűzés - kivéve a kötelező változtatást vagy az emendációt - "helytelen későbbi betűzés"; ez alkalmazhatatlan név s ennél fogva homonimiába sem léphet s nem használható helyettesítő névnek sem.

/d/ Az -i használata -ii helyett és fordítva, és egyéb vagylagos betűzések a fajcsoport-nevek későbbi betűzéseiben.

- Valamely személynéven alapuló és birtokos esetben álló fajcsoport-név későbbi betűzésében az -i végződés használata a helyes eredeti betűzés -ii végződése (vagy vice versa) helyett helytelen későbbi betűzésnek számít, még akkor is ha a betűzés megváltoztatása szándékos;

ugyanaz a szabály érvényes az -ae és -iae, -orum és -iorum, valamint -arum és -iarum végződésekre.

Példa. - Midőn Waterhouse a későbbi bennettii betűzést használta a *Macropus bennetti* Waterhouse, 1837-ben bevezetett faj-név helyett, ezzel nem tette e későbbi betűzést alkalmazhatóvá, még ha ténykedése szándékos volt is.

34. cikk. Rangban vagy kombinációban beálló változásokat követő kötelező változások a betűzésben. -

- /a/ Családcsoport-nevek. - A családcsoport-név utóragját meg kell változtatni ha a nevet viselő taxon rangját felemelik vagy lefokozzák [a név szerzője és dátuma változatlan marad (50c (i), 23c)].
- /b/ Fajcsoport-nevek. - A latin vagy latinositott melléknévi és melléknévi igenévi fajcsoport-név végződésének meg kell egyeznie annak a generikus névnek a nemével, amellyel bármikor kapcsolatba hozzák (31b); ha a végződés helytelen, a megfelelőre kell megváltoztatni (a fajcsoport-név szerzője és dátuma változatlan marad (50c (ii), 23c)).

VIII. Fejezet. A CSALÁDCSOPORT TAXONJAI ÉS NEVEIK

35. cikk. A családcsoport. -

- /a/ A taxonok. - A családcsoportba tartoznak a családsorozat, család, alcsalád és tribus rangját viselő taxonok, és ha kívánatos, bármely más rangú is, a családsorozat alatt és a génusz fölött, pl. a subtribus (lásd még a 10d szakaszt).
- /b/ A családcsoport-nevek. - Ugyanazok az előírások és javaslatok egyaránt vonatkoznak minden családcsoport-névre, kivéve az utóragjaikat (29a).
- /c/ A családcsoport-nevek használata. - A családcsoport-név használatát a nominális taxonjának típusnemére való hi-

vatkozás határozza meg (61.-65.).

/d/ Családcsoport-nevek kialakítása és kezelése. - Családcsoport-nevet a 11f szakasznak és a 25.-34. cikkek idevágó rendelkezéseinek megfelelően kell képezni és kezelni.

/i/ A helytelenül kialakított családcsoport-nevet vagy azt amelyik a tipusgénusz nevének helytelen betűzésén alapszik, ki kell javítani.

/ii/ A génusznév indokolatlan emendációján alapuló családcsoport-név indokolatlan eredeti betűzés és ki kell javítani (ha a génusznév indokolatlan emendációja helyettesítő névvé válik, lásd a 39a szakaszt).

Példa. - A Phascolomidae betűzésű nevet először Bonaparte használta 1845-ben, amelynek alapja a Phascolomis Geoffroy, 1803. A korábbi Phascolomyda Goldfuss, 1820, és Phascolomyidae Owen, 1839, az első ízben Tiedemann által 1808-ban használt Phascolomys helytelen későbbi betűzésen alapszik. A kijavított betűzés Phascolomidae, amely Goldfuss, 1820-nak tulajdonítandó.

36. cikk. Az egymáshozrendelés (koordináció) elve. -

/a/ A koordináció elvének leszögezése. - A családcsoportban bármilyen rangu taxon számára felállított nevet úgy tekintünk, mint amit ugyanaz a szerző egyidejűleg állított fel a családcsoporton belül mindazon egyéb rangú taxonok számára is, amelyeket ugyanarra a névhordozó típusra (típusnemre) alapított, az utórag megfelelő kötelező megváltoztatásával (34. cikk a).

Példa. - A Hesperia Fabricius nemre alapított Hesperidae családnemet Latreille, 1809 (mint Hesperides) állította fel. Szerzőség és elsőbbség tekintetében úgy tekintjük, hogy Latreille 1809-ben egyidejűleg állította fel a koordinált Hesperioidea családsorozatot és a koordinált Hesperinae alcsaládot

is, bár az előbbi első ízben Comstock et Comstock használta 1904-ben, az utóbbit pedig Watson 1893-ban.

/b/ A típusnem. - Ha a családcsoportban valamely nominális taxont magasabb rangra emelnek vagy lefokoznak, a típusneme ugyanaz marad (61b (ii)).

37. cikk. Nominotipikus taxonok. -

/a/ Felosztás. - Ha egy családcsoport-taxont felosztanak, az az alárendelt taxon, amelynek ugyanaz a típusneme, mint a fölérrendelt taxonnak, ugyanazt a nevet viseli - kivéve az utóragot - ugyanazzal a szerzővel és dátummal (36a); ezen alárendelt taxont a nominotipikus taxonnak nevezzük.

Példa. - A Tipulidae családot (típusneme a Tipula Linnaeus, 1758) számos alcsaládra osztották fel, amelyek mind a saját típusnemük nevét viselik. A Tipula génuszt tartalmazó Tipulinae alcsalád a nominotipikus alcsalád.

/b/ A nominotipikus taxon. - Ha valamely családcsoport-taxon használatos neve és ennél fogva a nominotipikus taxoné is érvénytelen vagy alkalmazhatatlan, s a 23e szakasz értelmében érvényes névvel helyettesítették, akkor az érvényes nevet viselő alárendelt taxonok a nominotipikus taxonok.

38. cikk. Homonímia a családcsoportban. - Családcsoport-nevek közötti homonimiával kapcsolatban lásd az 53. 55. cikket.

39. cikk. A típusnem homonimiája. - A családcsoport-taxon neve érvénytelen, ha kitűnik, hogy típusneme junior homonima. Ha ez a családcsoport-név használatban van, akkor azt a szinonimái közül - beleértve az alárendelt taxonokéit is - a következő legrégebbi alkalmazható névvel helyettesíteni kell, vagy ha nincsen ilyen név akkor az előző típusnem érvényes nevére alapított új helyettesítő névvel.

Példa. - A Collembola csoportban a Degeeriidae Lubbock, 1873 (mint Degeeriadae) családnév a Degeeria Nicolet, [1842], génuszon alapult, amelyről kitűnt, hogy a Diptera rendben a Degeeria Meigen, 1838, név preokkupálja és ezért Rondani, 1861-ben az Entomobrya névvel helyettesítette. A családot ma Entomobryidae néven ismerjük, mivel a Degeeriidae-nek nem volt szinonimája.

/a/ Az indokolatlan emendációk hatása. - Ha a típusnem nevének egy indokolatlan emendációja válik a helyettesítő névvé, akkor a családcsoporthoz a nevet úgy kell erre alapítani, hogy arra a betűzésre javítjuk ki a nevet, amelyet a típusnem helyettesítő nevének töve megkövetel; a családcsoporthoz a szerzője és dátuma változatlan marad.

40. cikk. A típusnem szinonimája. -

/a/ 1960 után. - Ha 1960 után azt a generikus nevet, amelyen az érvényes családcsoporthoz a név alapszik, mint junior szinonimát elvetik, akkor a családcsoporthoz a nevet nem szabad helyettesíteni, hacsak az (1) szakasz rendelkezései nem vonatkoznak rá.

/i/ Ha maga a szenior generikus szinonima a családcsoporthoz a név alapja, vagy ha az újraosztályozás más családcsoporthoz a neveket is érint, akkor az összes érintett családcsoporthoz a névre életbelép a prioritás elve (23d).

/b/ 1961 előtt. - Ha 1961 előtt helyettesítettek valamely családcsoporthoz a nevet ilyen szinonimia miatt és a helyettesítő nevet általánosan elfogadták, akkor azt fenn kell tartani.

/i/ Az ezen szakasz alapján elfogadott név megtartja saját szerzőjét, de átveszi a helyettesített név elsőbbségét (dátumát) s ennek szinonimájául kell felfogni (a szerző és dátum idézésével kapcsolatban

lásd a 40A javaslatot).

/ii/ Az "általános elfogadás" kifejezés eltérő értelmezései esetében az ügyet döntésre a Bizottság elé kell terjeszteni.

Példa. - Az Orphnephila Haliday, 1832, génuszra alapított Orphnephilidae Rondani, 1847 (mint Orphnephilinae, amely sajátóhiba) családnevet használták, míg Bezzi, 1913-ban, az Orphnephila génuszt szinonimizálta a Thaumalea Ruthe, 1831, génusszal és a Thaumaleidae nevet fogadta el, amelyet a szenior szinonima Thaumalea névre alapított. A családnevet azóta is szinte egyetemesen elfogadták és fenn is kell tartani. Ha a Thaumaleidae nevet nem fogadták volna el általánosan vagy ha az Orphnephilidae nevet nem helyettesítették volna 1961 előtt, akkor továbbra is az Orphnephilidae lenne használatban annak ellenére, hogy az Orphnephila junior szinonima.

40A javaslat. - Ha idézzük a szerzőt és a dátumot, akkor ajánlatos a jelen cikk b szakasza értelmében elfogadott családcsoport-nevet a saját szerzőjével és dátumával idézni, amelyet zárójelben kövessen a helyettesített név dátuma.

Példa. - Thaumaleidae Bezzi, 1913 (1847).

41. cikk. Tévesen határozott típusnemek és olyan típuskijelölés, amely elkerülte a figyelmet. - Ha valamely családcsoport-név állandóságát és folytonosságát az a felfedezés fenyegeti, hogy típusneme tévesen határozott típusfajon alapszik, vagy az, hogy egy típuskijelölés elkerülte a figyelmet, akkor az esetet döntésre a Bizottság elé kell terjeszteni (65b, 70b).

IX. Fejezet. A GÉNUSZCSOPORT TAXONJAI ÉS NEVEIK

42. cikk. A génuszcsoport. -

/a/ A taxonok. - A génuszcsoport, amely az osztályozás rang-

sorolásában a családcsoport alatt és a fajcsoport fölött áll, a nem és az alnem rangját viselő taxonokat öleli fel (lásd még a 10d, e szakaszt).

/b/ A génuszcs csoport-nevek. - Minden génuszcs csoport-névre egy-azon előírások és javaslatok vonatkoznak, kivéve azokat, amelyek kifejezetten csak egyetlen rangu nevet érintenek.

/i/ Azokat a neveket, amelyeket kifejezetten bizonyos, taxonómiai kényelem kedvéért "kollektív csoportoknak" nevezett együttesek számára állítottak fel, továbbá a génuszcs csoport szintjén felállított ichnotaxonok neveit a Kódex értelmében génuszcs csoport-neveknek kell kezelni (10d), ha csak nincsen a Kódex valamelyik cikkében ezzel ellentétes rendelkezés (mint pl. a 23g szakaszban); mindegyik megőrzi eredeti szerzőjét és dátumát (de a génuszcs csoportoknak és a génuszcs csoport szintjén felállított ichnotaxonoknak nincsen szükségük típusfajra; lásd 13b, 67m).

Példák. - Agamodistomum Stossich, 1892 (Trematoda); Agamofilaria Stiles 1907 (Nematoda); Agamomermis Stiles, 1902 (Nematoda); Amphistomulum Brandes, 1892 (Trematoda); Sparganum Diesing, 1854 (Cestoda); és Helicolithus Häntzchel, 1962, és Stelloglyphus Vyalov, 1964 (nyomfossziliák).

/c/ A génuszcs csoport-nevek használata. - Minden egyes génuszcs csoport-név használatát a nominális taxonjának típusfajra való vonatkoztatás (61., 66.-70. cikkek) határozza meg.

/d/ A génuszcs csoport-nevek kialakítása és kezelése. - A génuszcs csoport-nevet a 10d, e, a 11g szakasznak és a 25.-33. cikkek idevágó rendelkezéseinek megfelelően kell képezni és kezelni.

43. cikk. Az egymáshozrendelés (koordináció) elve. -

/a/ A koordináció elvének leszögezése. - A génuszcsoporthban a két rang közül valamelyik taxon számára felállított nevet úgy tekintünk, mint amit ugyanaz a szerző ugyanabban az időpontban egyidejűleg állított fel a csoport másik rangot viselő taxonja számára is, amelyet ugyanarra a névhordozó típusra (típusfajra) alapított, akár eredetileg akár később rögzítették a típust.

/b/ Típusfaj. - Ha a génuszcsoporthban valamely nominális taxont magasabb rangra emelnek vagy lefokoznak, a típusfaja ugyanaz marad (61b (ii)), akár eredetileg akár később rögzítették azt.

44. cikk. Nominotipikus taxonok. -

/a/ Nominotipikus alnem. - Ha a nemnek alnemei vannak, akkor a génusz típusfaját tartalmazó alnemnek ugyanaz a neve mint a génusznak, s ugyanaz a szerzője és a dátuma (43a); az alárendelt taxont nominotipikus alnemnek nevezzük.

/b/ A nominotipikus alnem megváltozása. - Ha valamely génusznak a használatos neve, s ennél fogva a nominotipikus alnemé is, érvénytelen vagy alkalmazhatatlan, akkor a 23e szakasz értelmében érvényes névvel kell helyettesíteni; a génusz érvényes nevét viselő alnem a nominotipikus alnemmé válik.

/c/ Alnemek neveinek idézése. - Lásd a 6a szakaszt.

X. Fejezet. A FAJCSOPORT TAXONJAI ÉS NEVEIK

45. cikk. A fajcsoport. -

/a/ A taxonok. - A fajcsoport a faj és az alfaj rangját viselő taxonokat öleli fel (lásd a 10d szakaszt is).

/b/ Fajcsoport-nevek. - Minden fajcsoport-névre egyazon előírások és javaslatok vonatkoznak, kivéve azokat, amelyek kifejezetten csak egyetlen rang neveit érintik.

- /c/ A fajcsoport-nevek használata. - Minden egyes fajcsoport-név használatát a nominális taxonjának névhordozó típusára (61., 71.-75.) való vonatkoztatás határozza meg.
- /d/ Fajcsoport-nevek kialakítása és kezelése. - A fajcsoport-nevet a 11h szakasz és a 25.-34. cikkek idevágó rendelkezéseinek megfelelően kell képezni és kezelni.
- /e/ Infraszubspecifikus nevek. - Az infraszubspecifikus nevek nem tartoznak a fajcsoportba és a Kódex rendelkezései sem vonatkoznak rájuk (1b (5)) (de lásd a 10c szakaszt).
- /f/ A szubspezifikus vagy infraszubspecifikus rang meghatározása. - A Kódex értelmében valamely infraszubspezifikus név eredeti rangját úgy tekintjük, hogy az

- /i/ szubspezifikus, ha a szerző a név bevezetésekor vagy világosan kijelentette, hogy azzal alfajt jelöl meg vagy - 1961 előtt - valamely trinomenben harmadik névnek vezette be de nem jelölte meg a rangját (lásd még a jelen cikk g (ii) bekezdését);
- /ii/ szubspezifikus, ha a szerző a nevet valamely trinomen harmadik nevének bevezetve kijelentette, hogy a taxon egy bizonyos földrajzi területre, vagy környezeti vagy ökológiai összefüggésre, vagy gazdafajra, vagy földtani szintre jellemző és nem adott neki kifejezetten infraszubspecifikus rangot azáltal, hogy pl. aberrációnak, ab., vagy morfának nevezte (a "varietas" és "forma" kifejezések értelmezéséhez lásd a g szakaszt);
- /iii/ infraszubspecifikus, ha a szerző a név bevezetésekor azt egy trinomenhez tette hozzá (a közbeiktatott név (6b) nem tekinthető trinomenhez történő hozzáadásnak); vagy
- /iv/ infraszubspecifikus, ha a szerző a név bevezetésekor akár kifejezetten infraszubspecifikus ranggal látta el - még akkor is ha azt valamely binoment közvetlenül követő harmadik névnek publikálta - vagy 1960 után nem jelentette ki világosan, hogy szubspezifikus rangot tulajdonít neki (lásd a jelen cikk g

szakaszát is).

Példák. - A "G. (lossina) morsitans submorsitans race ugandensis (new)" (Vanderplank, 1949), a "Phoca hispida pomororum natio rochmistrovi nova" (Smirnov, 1929), az "Aterica galene ab. luteofasciata nova" (Schultze, 1920), nevekben az ugandensis, rochmistrovi, és luteofasciata infraszubspezifikus nevek.

/g/ A "varietas" és "forma" kifejezések értelmezése. - Kifejezetten "varietas" vagy "forma" számára közzétett új név lehet akár szubspezifikus akár infraszubspezifikus név; a rangja

/i/ infraszubspezifikus ha 1960 után publikálták,

/ii/ szubspezifikus ha 1961 előtt tették közzé;

/1/ ha azonban a munka tartalmából az tűnik ki, hogy infraszubspezifikus rangot tulajdonítottak neki, akkor a név infraszubspezifikus, ha csak 1985 előtt alkalmazható névnek nem kezelték és vagy mint egy fajnak vagy egy alfajnak a nevéül fogadták el, vagy senior homonimának kezelték: ilyen esetekben a nevet a közzétételének dátumától kezdődően szubspezifikusnak tekintjük.

Példa. - Bequaert a Polistes major var. castaneicolor és a P. major var. castaneicolor neveket mint a faj tipikus alakjának "szinváltozatait" írta le 1936-ban. Az 1985 előtt közzétett idézetekben e taxonokat alfajnak kezelték; neveik tehát megtartják rangjukat, szerzőjük Bequaert és közzétételük időpontja 1936.

46. cikk. Az egymáshozrendelés (koordináció) elve. -

/a/ A koordináció elvének leszögezése. - A fajcsoportban a két rang közül valamelyik taxon számára bevezetett nevet

úgy tekintjük, hogy azt ugyanaz a szerző ugyanabban az időpontban egyidejűleg vezette be a csoport másik rangot viselő taxonja számára is, amelyeket ugyanarra a névhordozó típusra alapított, akár eredetileg akár később rögzítették a típust.

/b/ Névhordozó típusok. - Ha a fajcsoportban valamely nominális taxont magasabb rangra emelnek vagy lefokoznak, a névhordozó típusa (72a (ii)) ugyanaz marad (61b (ii)), akár eredetileg akár később rögzítették azt.

47. cikk. Nominotipikus taxonok. -

/a/ Nominotipikus alfaj. - Ha a fajnak alfajai vannak, akkor a faj névhordozó típusát tartalmazó alfajnak ugyanaz a neve, mint a fajnak, ugyanaz a szerzője és dátuma (46a); az alárendelt taxont nominotipikus alfajnak nevezzük.

/b/ A nominotipikus alfaj megváltozása. - Ha egy fajnak a használatban levő neve, s ennél fogva a nominotipikus alfajé is, érvénytelen vagy alkalmazhatatlan, akkor a 23e szakasz értelmében érvényes névvel kell helyettesíteni; a faj érvényes nevét viselő alfaj a nominotipikus alfajjá válik.

Példa. - Hemming 1964-ben észrevette, hogy a *Papilio coenobita* Fabricius, 1793, a *Papilio coenobita* Cramer, 1780, junior homonimája; a *Papilio coenobita* Fabricius számára új helyettesítő névnek bevezette a *Pseudoneptis ianthe* Hemming nom. nov. nevet. De Stoneham már megelőzőleg (1938) bevezette a *Pseudoneptis coenobita bugandensis* új nominális alfajt, s így a faj érvényes neve *Pseudoneptis bugandensis* Stoneham, 1938. A *P. ianthe* fajcsoport-név egy másik alfajra vonatkozik, ami a *Pseudoneptis bugandensis ianthe* Hemming, 1964.

48. cikk. Fajok átvitele egyik nemből a másikba. - Valamely alkalmazható fajcsoport-név egy másik kombináció része lesz - ha szükséges, végződésének megváltoztatásával (34b) - midőn másik generikus névvel hozzák kapcsolatba.

49. cikk. Téves meghatározás miatt helytelenül alkalmazott fajcsoport-nevek használata. - Valamely korábban bevezetett fajcsoport-név, amelyet téves határozás miatt helytelenül használtak egy fajcsoport-taxon megjelölésére, nem használható azon taxon számára még akkor sem ha az és ama taxon amelyre helyesen alkalmazható különböző génuszokban vannak vagy később különböző génuszokba sorolják őket, kivéve ha a korábbi téves fajmeghatározást szándékosan használják egy új nominális génusz típusfajának rögzítésére (lásd 11i és 70c).

Példa. - Kitűnt, hogy midőn C. L. Koch 1847-ben kimutatta a "Polydesmus scaber Perty" fajt, az más volt, mint amit Perty 1833-ban valójában leírt. A 11i szakaszban foglalt kivételtől eltekintve a scaber nevet nem lehet arra az előzőleg leíratlan fajra használni, amely Koch előtt feküdt, bár azt a Platyrhacus nevű új génuszába sorolta (új nominális génusz típusfajának rögzítésekor szándékosan használt korábbi téves határozásokkal kapcsolatban lásd a 11i és a 70c példáit).

XI. Fejezet. SZERZŐSÉG

50. cikk. A név szerzője. -

/a/ A szerzők kiléte. - Valamely név szerzője az a személy, aki azt első ízben teszi közzé (8.) oly módon, hogy az eleget tesz az alkalmazhatóság kritériumainak (10.-20.) - (ám szinonimaként közzétett bizonyos nevekkel kapcsolatban lásd a jelen cikk g szakaszát). Ha a munka tartalmából nyilvánvaló, hogy a társszerzők közül csak egy, vagy valamely más személy, felelős mind a név mind - a publikálás kivételével - az alkalmazhatóság kritériumainak tekintetbevételéért, akkor az a személy a név szerzője. Ha a szerző kiléte a munka tartalmából nem állapítható meg, akkor a szerzőt anonimnak tekintjük.

/i/ A jelen cikk előírásai és javaslatai a társszerzőkre is vonatkoznak.

Példa. - A *Dasyurus lanarius* binoment expedíciók beszámolójában közölték, amelyeknek Mitchell a szerzője (1858). A binomen *lanarius* fajnevet és leírását Owen-nek Mitchell-hez írt levele tartalmazza, amelyet ez utóbbi szószerint leközölt. A *D. lanarius* szerzője Owen és nem Mitchell.

/b/ Összejövetelek jegyzőkönyveiben foglalt nevek. - Ha valamely taxon neve azzal válik alkalmazhatóvá, hogy egy összejövetel jegyzőkönyvében vagy beszámolójában közzéteszik, akkor e nevet az érte felelős személy és nem a társaság titkára vagy az összejövetel jegyzője adta.

50A javaslat. Jegyzőkönyvek adatai. - Összejövetelek titkárai vagy jegyzői ne foglaljanak közzétett jelentéseikbe új tudományos neveket vagy nevezéktani ténykedéseket.

/c/ Rang vagy kombináció megváltozása. -

/i/ A család-, génusz- vagy fajcsoporton belül a rang megváltozása nem érinti a taxon nevének szerzőségét. Ha azonban az alkalmazhatóság kritériumainak egyébként eleget tevő infraszubspezifikus nevet faj vagy alfaj számára használják, akkor az a szerzője, aki első ízben használja így (10c).

/ii/ Valamely fajcsoport-név generikus kapcsolatában beállott változás, akár jár vele a nyelvtani nem miatt kötelező változás akár nem, nem érinti a név szerzőségét (lásd az 51c szakaszt a zárójelek használatáról a megváltozott kombináció jelölésére).

/d/ Indokolt emendáció. - Az indokolt javítás az eredeti helytelen betűzésű név szerzőjének tulajdonítandó és nem a javítást végző személynek (33b (ii)).

/e/ Indokolatlan emendáció. - Az indokolatlan javítás az azt közzétevő szerzőnek tulajdonítandó (33b (iii)).

/f/ Egyidejűleg közzétett nevek. - Ha ugyanabban az időpontban és ugyanazon taxon számára két vagy több nevet tesz

közzé ugyanaz vagy több szerző, akár ugyanabban akár más-más munkában, akkor az elsőbbséget (és onnélfogva a szerzőséget) az első revidáló határozza meg (24a).

- /g/ Első ízben szinonimának közölt nevek. - Ha valamely tudományos nevet amelyet vehettek például névcéduláról vagy kéziratból első ízben egy alkalmazható név szinonimájaként tettek közzé 1961 előtt, de amely a 11e szakasz értelmében maga is alkalmazhatóvá válik, akkor a szerzője az a személy, aki szinonimának publikálta - ~~még akkor is ha más kezdeményezőt idéznek - és nem az a személy, aki később érvényes névnek használta (11e szakasz, Példa).~~

50B javaslat. Kirekesztett vagy alkalmazhatatlan nevek szerzője. - Ha bibliográfiai vagy egyéb célból kívánatosá válik valamely kirekesztett (1b) vagy alkalmazhatatlan névre történő utalás, akkor a szerzőséget annak a személynek kell tulajdonítani, aki ezzel a státussal tette közzé, hacsak a szerző nem idézett valaki más személyt, mint kezdeményezőt (az idézést és a példákat lásd az 51D javaslatban).

51. cikk. A szerző nevének idézése. -

/a/ Tetszőleges használat. - A szerző neve nem alkotórésze a taxon nevének és idézése tetszőleges bár szokásos és gyakran tanácsos.

/b/ Az idézés mikéntje. - Ha idézik, a szerző neve minden közbülső írásjel nélkül kövesse a taxon nevét, kivéve a jelen cikk c. szakaszának rendelkezéseit (lásd az 51A javaslatot is).

/i/ Ha valamely későbbi használó nevét idézik, akkor azt nem vesszővel vagy zárójellel, hanem valamilyen más megkülönböztető módon kell a taxon nevétől elválasztani.

Példa. - A Latreille által használt *Cancer pagurus* Linnaeus név idézhető pl. mint *Cancer pagurus* Linnaeus sensu Latreille, vagy *Cancer pagurus* Linnaeus: Latreille, avagy valami más megkülönböztető módon, de nem mint
Cancer pagurus Latreille,
Cancer pagurus, Latreille, vagy
Cancer pagurus (Latreille).

51A javaslat. - Ha úgy véljük, hogy valamely taxon nevét szerzői név nélkül tették közzé, de ha tudjuk a szerző kilétét vagy következtetünk rá, akkor a nevét, ha idézzük, tegyük szögletes zárójelbe, hogy az eredeti anonimiára utaljunk.

51B javaslat. A felelős szerző idézése. - Ha a tudományos név és annak más mint a közzététel feltételeinek betudható alkalmazhatósága (10.-20.) nem az ezeket tartalmazó munka szerzőjének hanem más személy(eknek) vagy kevesebbnek, mint az összes társ-szerzőnek tulajdonítható, akkor, ha idézik, a nevét írjuk így: "B in A" vagy "B in A et B", vagy valamely más megfelelő módon.

/c/ Gömbölyű zárójel használata megváltozott kombinációkban.

- Ha valamely fajcsoport-taxont az eredeti génusz helyett egy másikkal hoztak kapcsolatba, akkor a fajcsoport-név szerzőjének nevét, ha idézik, gömbölyű zárójelbe kell tenni.

Példa. - A *Taenia diminuta* Rudolphi fajt, ha a *Hymenolepis* nembe sorolják át, *Hymenolepis diminuta* (Rudolphi) módon kell idézni.

/i/ A gömbölyű zárójel használata csak a génusz nevének megváltozására utal, amellyel a fajcsoport-név kapcsolatba kerül; nem érinti azt valamely alnemi név jelenléte, vagy ugyanabban a nemben végrehajtott rang és a rangra vonatkozó vagy alnemi besorolás megváltozása, a generikus név emendációja, a rangnak a fajcsoporton belüli megváltozása, vagy ugyan-

azon a fajon belül a különféle alfaji besorolás.

Példa. - Ha a *Goniocidaris florigera* A. Agassiz, nevet átsorolják a *Petalocidaris* nembe, akkor *Petalocidaris florigera* (A. Agassiz) az idézés helyes módja. Ha a *Petalocidaris* a *Goniocidaris* alnemévé válik, a gömbölyű zárójelet el kell törölni, még akkor is ha a teljes kombinációt idézzük, azaz: *Goniocidaris* (*Petalocidaris*) *florigera* A. Agassiz.

/ii/ Ha 1961 előtt a szerző olyan binoment tesz közzé, amelyben egy korábban alkalmazható generikus nevet egy új alkalmazható faji névvel hoz kapcsolatba, de ugyanakkor a kérdéses nominális faj (15.) számára feltételesen egy új nominális génuszt állít fel, akkor a fajnevet úgy kell kezelni, mint amelyiket a korábban alkalmazható generikus névvel és azután a feltételesen felállított generikus névvel kapcsolatosan tettek közzé.

Példa. - Lowe 1843-ban *Seriola gracilis* néven új fajt vezetett be a *Seriola* Cuvier, 1816, nembe, ám ugyanakkor e faj számára feltételesen a *Cubiceps* új génuszt is felállította. Úgy tekintjük, hogy először a *Seriola gracilis* Lowe, 1843, új nominális fajt vezette be, s azután átsorolta a feltételesen felállított *Cubiceps* génuszba, ahol *Cubiceps gracilis* (Lowe, 1843) néven kell idézni.

51C javaslat. Új kombináció szerzőjének idézése. - Ha mind a fajcsoport-név szerzője mind a másik nembe első ízben átsoroló személy nevének idézése is kívánatos, akkor ennek a személynek a neve kövesse a szerző (és ha használják, a dátum; lásd 22B javaslat) gömbölyű zárójelét.

Példák. - *Limnatis nilotica* (Savigny) Moquin-Tandon; *Methiopsis geniculata* (Stål, 1878) Rehn, 1957.

51D javaslat. Alkalmazhatatlan és kirekesztett nevek szerzőjének idézése. – Ha alkalmazhatatlan vagy kirekesztett név (50B javaslat) szerzőjének idézése szükséges vagy kívánatos, azt olyan módon kell megtenni, hogy nevezéktani státusa nyilvánvaló legyen.

Példák. – *Halmaturus rutilus* Lichtenstein, 1818 (nomen nudum); *Macropus elatus* Owen MS., in Lydekker, 1887 (nomen nudum); *Yerboa gigantea* Zimmerman, 1777 (a Bizottság 257. sz. Döntvényével elvetett munkában történt közzététel).

XII. Fejezet. A HOMONIMIA

52. cikk. A homonimia elve. –

- /a/ A homonimia elvének leszögezése. – Azt az alkalmazható nevet, amely egy másik alkalmazható név junior homonimája nem szabad érvényes névnek használni.
- /b/ Alkalmazás fajcsoport-nevek esetében. – A fajcsoport-nevek közül az elsődleges junior homonima véglegesen érvénytelen, de a másodlagos junior homonima bizonyos körülmények között visszahelyezhető a jogaiba (59d).
- /c/ Az elsőbbség elvének érvényesülése. – Fajcsoport-nevek esetében a homonimák viszonylagos szenioritását, valamint az elsődleges és másodlagos homonimákét a prioritás és az első revideáló elve idevonatkozó rendelkezéseinek alkalmazása határozza meg (23., 24. cikk).
- /d/ Junior homonimák helyettesítése. – Lásd a 60. cikket.
- /e/ Szenior homonimák elnyomása. – Lásd az 54(4), 79b (i) alattiakat.
- /f/ A helytelen és kijavított eredeti betűzések státusa. – Valamely helytelen eredeti betűzés kijavított alakja homonimába léphet, de a helytelen eredeti betűzés nem (32d).

53. cikk. Meghatározások. –

/a/ Homonimák a családcsoporthban. - A családcsoporthban homonima olyan két vagy több alkalmazható név mindegyike, amelyeknek ugyanaz a betűzése vagy csupán végződésükben különböznek és különböző nominális taxonokat jelölnek (de lásd 55b).

Példák. - A *Petauristidae* Miller, 1912 (tipusnem: *Petaurista* Link, 1795 — *Mammalia*) és a *Petauristinae* Riedel, 1919 (tipusnem: *Petaurista* Meigen, 1800 — *Insecta*) családcsoporth-nevek homonimák (azt a munkát, amelyben a *Petaurista* Meigen nevet tették közzé a Bizottság 678. sz. Döntvényével később elnyomta). A *Gerridae* Leach, 1815 (tipusnem: *Gerris* Fabricius, 1794 — *Insecta*) és a *Gerridae* Bleeker, 1859 (tipusnem *Gerres* Quoy et Gaimard, 1824 — *Pisces*) családnevek homonimák (de lásd 55b).

/b/ Homonimák a génuszcsoporthban. - A génuszcsoporthban az ugyanazon betűzéssel felállított két vagy több alkalmazható név homonima.

Példa. - A *Noctua* Linnaeus, 1758 (*Lepidoptera*) és a *Noctua* Gmelin, 1771 /*Aves*/ homonimák.

/i/ Olyan azonos génuszcsoporth-nevek, amelyeket különböző szerzők egymástól függetlenül állítottak fel ugyanazon típusfajú taxonok számára, homonimák és objektív szinonimák is.

/c/ Homonimák a fajcsoporthban. - Ugyanazon betűzésű két vagy több alkalmazható fajcsoporth-név homonima, ha eredetileg ugyanazzal a generikus névvel kapcsolatban vezették be őket (elsődleges homonimia) vagy ha később ugyanazzal a nemi névvel kapcsolatban tették őket közzé (másodlagos homonimia) (de lásd 57h (i)).

Példa. - A *Cancer strigosus* Linnaeus, 1761, és a *Cancer strigosus* Herbst, 1799, binominák esetében, amelyeket ugyanazzal a *Cancer* Linnaeus, 1758, nominális génusszal kapcsolatban vezettek

be különböző nominális fajokra, a fajnevek homonimák; míg a *Noctua variegata* Jung, 1792 (Lepidoptera) és a *Noctua variegata* Quoy et Gaimard, 1830 (Aves) binomenek esetében a homonimiát nem vesszük tekintetbe (57h (i)), mert bár homonim generikus nevekkel állnak kapcsolatban, ezek a nemek különböző nominális taxonokat jelölnek.

/i/ Az 58. cikkben felsorolt fajcsoport-nevek különféle betűzéseit a homonimia elvének alapján azonos betűzéseknek kell felfogni.

/ii/ Ugyanabban a génuszban egyazon eredetű és értelmű, s csak végződésükben különböző melléknévi vagy melléknévi igenévi fajcsoport-nevek nem közvetlenül homonimok, de a kötelező javítások eredményeként homonimákká válnak (34b).

/iii/ Ugyanazon névhordozó típussal rendelkező taxonok számára különböző szerzők révén egymástól függetlenül bevezetett azonos fajcsoport-nevek homonimák (57.) és objektív szinonimák is (61c).

/d/ Anagrammák. - Különböző sorrendben de ugyanazokat a betűket tartalmazó nevek (anagrammák) nem homonimák.

Példa. - A *Milax* és a *Limax* nem homonimák.

54. cikk. Homonimiába nem lépő nevek. - A következők nem léphetnek homonimiába:

/1/ A Kódex értelmében alkalmazhatatlan név (lásd 10a), kivéve a 20. cikk és az 56c szakaszban megjelöltek;

/2/ a zoológiai nevezéktanból kirekesztett név (1b);

/3/ a helytelen betűzés, akár eredeti (32c) akár későbbi (33c); és

Példa. - A *Psilopa* Fallén génuszra alapított *Psilopinae* Cresson, 1925, nevet nem lehet a *Psilopinae* Schiner, 1868, homonimájaként elvetni, mivel ez utóbbit, amely a *Psilopus* Meigen génuszon alapult,

helytelenül képezték és Psilopodinae névre kell helyesbiteni.

/4/ a Bizottság döntésével a homonimia elvének szempontjából elnyomott név (79b (1)).

55. cikk. Családcsoport-nevek. -

/a/ A homonimia elvének alkalmazása. - A homonimia elve minden családcsoport-névre vonatkozik, beleértve a családcsoport szintjén az ichnotaxonokéit is.

/b/ Hasonló nemi nevekből származó homonimia. - Ha a családcsoport-nevek közötti homonimia a típusnemeik névhasnóságának de nem névazonosságának a következménye, akkor az esetet a Bizottság elé kell terjeszteni annak eldöntésére, hogy a homonimia elkerülése végett

/i/ a 60. cikk rendelkezései alkalmazandók-e, vagy

/ii/ hogy a szóbanforgó génuszok egyikének a tövét (29.) kell-e módosítani.

Példák. - A Meropidae (Aves) és a Meropidae (Insecta) családcsoport-nevek az egymáshoz hasonló Merops Linnaeus, 1758, és Merope Newman, 1838, generikus neveken alapulnak. E családcsoport-nevek közötti homonimia elkerülése érdekében a Bizottság úgy határozott, hogy a 29. cikk alapján a Merope töve Merope- legyen, amely a Meropeidae családnévet hozza létre (140. Döntvény). A Cassidinae (Insecta) alcsaládnév és a Cassididae (Mollusca) családnév az egymáshoz hasonló Cassida Linnaeus, 1758, és Cassis Scopoli, 1777, nemi neveken alapszik. E családcsoport-nevek közötti homonimia kiküszöbölése érdekében a Bizottság úgy határozott, hogy a 29. cikk alapján a Cassis Scopoli, 1777, töve Cass- legyen, amelyből a Cassidae adódik (1023. Döntvény).

/c/ Egy-betűs különbség. - Ha két családcsoport-név töve között csak egyetlen betű különbség is van, a két név nem homonima.

Példa. - Két családnév, nevezetesen a Laridae (Aves), amely a Larus Linnaeus, 1758 (töve Lar-) és a Larridae (Insecta), amely a Larra Fabricius, 1793 töve Larr- neveken alapszik, egyetlen betűvel különbözik egymástól és ezért nem homonimák.

56. cikk. Génuszcsoporth-nevek. -

- /a/ A homonimia elvének alkalmazása. - A homonimia elve minden génuszcsoporth-névre vonatkozik, beleértve a kollektív csoportok neveit és a génuszcsoporth szintjén az ichnotaxonokéit is (ld, 23g).
- /b/ Ha két génuszcsoporth neve között csak egyetlen betű különbség is van, a két név nem homonima.

Példa. - A Diptera rendben a Microchaetina van der Wulp, 1891, és a Microchaetona Townsend, 1919, generikus nevek nem homonimák (de lásd D^x Függelék, I. 3.).

- /c/ Csak fossziliáknak adott -ites, -ytes, vagy -ithes végződésű nevek, - Homonimába lép az olyan génuszcsoporth-név, amelyet az őslénytani használat számára az eredeti végződésnek -ites, -ytes, vagy -ithes helyettesítésével alakítottak ki, s amelyet csak fossziliákra alkalmaznak (20.).
- /d/ Azonos dátumú két olyan homonim génuszcsoporth-név közül, amelyek egyikét génuszra a másikat alnemre állítottak fel, az előzőt tekintjük a szenior homonimának.

57. cikk. Fajcsoporth-nevek. -

- /a/ A homonimia elvének alkalmazása. - A homonimia elve azokra a fajcsoporth-nevekre vonatkozik, amelyek azonos betűzésűek vagy olyannak tekintendők (58.), s amelyeket eredetileg vagy később ugyanazzal a nemi névvel hoztak kapcsolatba

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok a fordításban nem szerepelnek!]

(53c), beleértve a kollektív csoportok neveit és a fajcsoport szintjén az ichnotaxonokéit is (lásd 10d, és 42b (i)).

/b/ Elsődleges homonimák. - Különböző nominális taxonok számára bevezetett és eredetileg ugyanazzal a generikus névvel kapcsolatba hozott azonos fajcsoport-nevek [53c /i/] homonimák, s a junior homonima érvénytelen [de lásd a jelen cikk h (i) bekezdését].

Példák. - *Culex affinis* Stephens, 1825, és *Culex affinis* Adams, 1903; *Lycaena argus nevadensis* Oberthür, 1910, és *Lycaena nevadensis* Zulich, 1928; *Aporia hippia transiens* Alpheraky, 1897, és *Aporia crataegi transiens* Lempke, 1953.

/c/ Másodlagos homonimák. -

/i/ Különböző nominális taxonok számára bevezetett majd ugyanazzal a generikus névvel kapcsolatba hozott azonos fajcsoport-nevek másodlagos homonimák (53c), s a junior homonima érvénytelen (de lásd a jelen cikk h szakaszának (i) bekezdését; egyes másodlagos homonimiákkal kapcsolatban lásd továbbá az 59. cikk kivételeit).

Példák. - *Frontina acroglossoides* Townsend, 1891, és *Eophrisopolia acroglossoides* Townsend, 1926, ma mindketten a *Chaetogaedia* génuszban.

/ii/ Különböző nominális taxonok számára bevezetett azonos fajcsoport-nevek másodlagos homonimák, ha az egyiket eredetileg egy junior generikus homonimával hozták kapcsolatba, a másikat pedig eredetileg ezen nemi homonima számára hozott új helyettesítő névvel (nomen novum) (60a).

Példa. - Az *X-us albus* Smith, 1900, (ahol az *X-us* egy junior homonima) 1909-ben *X-oides albus* (Smith, 1900) lesz, midőn az

X-us helyettesítésére bevezetik az X-oides Dupont, 1909, nevet. Ha az X-oides albus Jones, 1910, nevet is bevezetik, akkor a két fajcsoport-név másodlagos homoníma.

/d/ Az alnemi név irrelevanciája. - Valamely alnemi név jelenléte nem érinti a fajcsoport-nevek közötti homonímiát.

Példa. - Az A-us (B-us) intermedius Pavlov és az A-us C-us intermedius Dupont fajnevek elsődleges homonimák az A-us nemben, de az A-us (B-us) intermedius Pavlov és a B-us intermedius Black nem azok.

/e/ Generikus nevek betűzési különbségei. - Ugyanazon nemi névvel kapcsolatba hozva azok az azonos fajcsoport-nevek, amelyeket különböző nominális taxonok számára vezettek be homonimákká válnak, még akkor is, ha az a generikus név, amellyel egyiket vagy mindkettőt kapcsolatba hozták emendáció (33b) vagy helytelen betűzés, akár eredeti (32c) akár későbbi (33c); e neveket úgy tekintjük, mint amelyek a helyes betűzésű nemi névvel kerültek kapcsolatba (de lásd a jelen cikk h (i) bekezdését).

/f/ Egy-betűs különbség. - Az 58. cikkben meghatározott kivételektől eltekintve a homonímia megakadályozására egy-betűs különbség is elégséges fajcsoport-nevek között, de a kötelező emendáció révén azonos betűzésűvé vált fajcsoport-nevek homonimák (34b, 35c (ii)).

Példák. - A *Raphidia londonensis* és a *Raphidia londonensis* (a *Londinium* és *London*, ugyanazon eredetű és értelmű szóból képzett) nevek, valamint a *Chrysops calidus* és *Chrysops callidus* (különböző eredetű és értelmű szóból képzett) nevek nem homonimák; (de lásd D^x függelék, I. 5.)

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

/g/ A faj elsőbbsége az alfaj fölött. - Azonos dátumú két homonim fajcsoport-név közül a faj számára bevezetettnek elsőbbsége van az alfajé vagy olyané fölött, amelyet 1961 előtt "varietas" vagy "forma" számára vezettek be s amelynek alfaji rangot tulajdonítanak (45g).

/h/ Kivételek. -

/i/ Eredetileg vagy később homonim generikus nevekkel (azaz ugyanolyan betűzésű de különböző nominális nemek számára felállítottakkal) kapcsolatba hozott azonos fajcsoport-nevek homonimiáját nem kell figyelembe venni.

Példa. - A *Noctua* Linnaeus, 1758 (Insecta), és *Noctua* Gmelin, 1771 (Aves) homonimák, de a *variegata* Jung a *Noctua* (Insecta) génuszban és a *variegata* Quoy and Gaimard a *Noctua* (Aves) génuszban nem azok.

/ii/ Junior másodlagos homonimák felelevenítését bizonyos körülmények közt az 59d. szakasz szabályozza.

58. cikk. Azonosnak tekintendő betűzésváltozatok. - Különböző nominális taxonok számára bevezetett olyan fajcsoport-nevek, amelyek ugyanolyan eredetűek és értelműek s eltérő betűzésük csupán az alább felsorolt módok valamelyikéből áll, homonimáknak tekintendők, ha ugyanabban a génuszban vagy kollektív csoportban idézzük őket:

/1/ ae, oe vagy e használata (pl. *caeruleus*, *coeruleus*, *ceruleus*);

/2/ ei, i, vagy y használata (pl. *cheiropus*, *chiropus*, *chyropus*);

/3/ i vagy j használata ugyanazon latin betű számára (pl. *iavanus*, *javanus*; *maior*, *major*);

/4/ u vagy v használata ugyanazon latin betű számára (pl. *neura*, *nevra*; *miluina*, *milvina*);

/5/ c vagy k használata (pl. *microdon*, *mikrodon*);

- /6/ hehezetes vagy nem hehezetes mássalhangzó (pl. oxyrhynchus, oxyrynchus);
- /7/ c jelenléte vagy hiánya t előtt (pl. auctumnalis, autumnalis);
- /8/ egyes vagy kettős mássalhangzó használata (pl. litoralis, littoralis);
- /9/ f vagy ph használata (pl. sulfureus, sulphureus);
- /10/ összetett szavakban különböző kapcsoló magánhangzó használata (pl. nigricinctus, nigrocinctus);
- /11/ az i félmagánhangzó átírása y, ei, ej, vagy ij alakban;
- /12/ az -i, vagy -ii, -ae vagy -iae, -orum vagy -iorum, -arum vagy -iarum használata személynév birtokos esetének végződésekként, vagy összetett név elemei között (e. g. smithi, smithii; patchae, patchiae; fasciventris, fasciiventris);
- /13/ -i jelenléte vagy hiánya valamely utórag vagy végződés előtt (pl. timorensis, timoriensis; comstockana, comstockiana);
- /14/ mint sajátos eset, három név-pár: saghaliensis, sakhalienensis; sibericus, sibiricus; tianschanicus, tianshanicus.

59. cikk. Másodlagos homonimák. -

- /a/ Az érvénytelenség megítélése. - Olyan fajcsoport-nevet, amely junior másodlagos homonima (57c) érvénytelennek kell tekintenie mindazoknak, akik a két kérdéses fajcsoport-taxonot kongenerikusnak tartják.
- /b/ 1961 előtt helyettesített homonimák. - 1961 előtt helyettesített junior másodlagos homonima véglegesen érvénytelen.
- /i/ Ha ilyen junior másodlagos homonima helyettesítő névnek használata zavart okoz, akkor az esetet határozathozatalra a Bizottság elé kell terjeszteni, hogy megítélése szerint (ha szükséges, teljhatalmának gyakorlása révén; lásd 79a), melyik név bizto-

sitja jobban az állandóságot és egyetemességet; s akkor az a név lesz az érvényes név.

/c/ Nem helyettesített és kongenerikusnak már nem tartott homonimák. - Ha valamely másodlagos homonima esetében a junior fajcsoport-nevet nem helyettesítették (60.) és a szóban forgó taxonokat már nem tekintik kongenerikusnak, akkor a junior nevet nem szabad elvetni, még akkor sem, ha az egyik nevet eredetileg a másik jelenlegi génuszában vezették be.

Példa. - Zetterstedt 1855-ben bevezette a *Platyura nigriventris* fajt, amely most az *Orfelia* génuszba tartozik. Johannsen 1910-ben leírta az *Apemon nigriventris* fajt, amelyet később jelenlegi helyére, a *Platyura* génuszba soroltak át. A két faj ma nem kongenerikus, és mivel a *nigriventris* (Johannsen) fajnak nem adtak új nevet a *Platyura* génuszban, új helyettesítő névre nincs szükség.

/d/ 1960 után elvetett junior másodlagos homonimák felelevenítése. - 1960 után junior másodlagos homonimaként elvetett fajcsoport-nevet újra fel kell eleveníteni, ha valaki úgy véli, hogy a két kérdéses fajcsoport-taxon nem kongenerikus, hacsak a név valami más okból nem érvénytelen.

/i/ Ha ilyen esetben új helyettesítő nevet (*nomen novum*) vezettek be a másodlagos homonima helyébe, az ez utóbbinak junior objektív szinonimája lesz.

Példa. - Az *A-us niger* Smith, 1950, miután 1960 után átsorolták a *B-us* génuszba a *B-us niger* Dupont, 1940, junior másodlagos homonimája lesz és a *B-us ater* Jones, 1970, nevet kapja. Aki azonban úgy véli, hogy a két faj nem kongenerikus, az állítsa vissza vagy, mint helyénvalót, használja továbbra is a *niger* Smith nevet, mint e faj érvényes nevét, amelynek az *ater* Jones az objektív junior szinonimája lesz.

60. cikk. Junior homonimák helyettesítése. -

/a/ Helyettesítő nevek. - A junior homonimát (52.) el kell vetni és vagy valamely létező és alkalmazható névvel vagy ilyennek a hiányában egy új helyettesítő névvel (nomen novum) kell ellátni, hacsak a junior homonimát nem mint junior szinonimát vetették el (a hasonló gonorikus nevekből eredő családcsoporthomonymák különleges kezelését lásd az 55b szakaszban).

/b/ Junior homonimák szinonimákkal. - Ha az elvetett junior homonimának egy vagy több alkalmazható szinonimja van, akkor a legrégebbi válik a taxon érvényes nevévé, saját szerzőjével és dátumával, hacsak ez nem homonima vagy valamely más okból nem érvénytelen.

/i/ A junior homonima helyett az ilyen nevet csak addig lehet érvényes névnek fenntartani, amíg azt az előző szinonimjának tekintik.

/c/ Junior homonimák szinonimák nélkül. - Ha az elvetett homonimának nem ismeretes alkalmazható szinonimja, akkor helyettesítő névvel (nomen novum) kell ellátni, saját szerzőjével és dátumával; ennek elsőbbségét esetleg később felismert szinonimákéval együtt kell eldönteni (a névhordozó típusok kapcsán lásd a 67h és 72e szakaszt).

XIII. Fejezet. A TÍPUSFOGALOM A NÉVÉZÉKTANBAN

61. cikk. A névhordozó típusok elve. -

/a/ A névhordozó típusok elvének leszögezése. - Minden nominális taxonnak megvan — akár ténylegesen akár potenciálisan — a névhordozó típusa. Így a nominális családcsoporthomonymának a névhordozó típusa egy nominális génusz, a nominális génuszcsoporthomonymának egy nominális faj, és a nominális fajcsoporthomonymának egy holotípus, egy lektotípus, egy neotípus vagy egy szüntípus-

-sorozat (72a (ii)) . Ha a Kódex rendelkezéseivel összhangban rögzítették, egyetlen nominális taxonnak a névhordozó típusát sem lehet már változásnak kitenni, kivéve a Bizottság teljhatalmának gyakorlásával (79.), vagy - a nominális fajcsoport-taxonok esetében - a 74. és 75. cikkben foglaltak szerint. A névhordozó típus képviseli azt az objektív vonatkoztatási standardot, amellyel nevének alkalmazását meghatározzuk, függetlenül attól, hogy miként változnak a taxon határai.

/b/ Nominotipikus taxonok névhordozó típusai. - A nominális taxon névhordozó típusa egyszersmind a nominotipikus taxonjának névhordozó típusa is (lásd 37a, 44a, és 47a), s az egyik névhordozó típusának rögzítése a másikénak rögzítésével is jár.

/i/ Ha valamely nominális taxonnak és nominotipikus taxonjának névhordozó típusát egyszerre rögzítik, akkor az előzőé elsőbbséget élvez.

/ii/ Ha a családcsoportban vagy génuszcssoportban vagy fajcsoportban egy nevet magasabb rangra emelnék vagy lefokoznak, vagy egyszerre egynél több rang számára használnak, a névhordozó típus ugyanaz marad 36b, 43b, 46b .

/c/ Névhordozó típusok és a szinonímia. -

/i/ Ha különböző névhordozó típusok taxonjait egyesítjük ugyanolyan rangú egyetlen taxonomikus taxonban, akkor neveik szubjektív szinonimák.

/ii/ Ha a családcsoportban a nevek alapjául két vagy több objektív szinonim generikus nevet használtak, akkor a családcsoport-nevet objektív szinonimák.

/iii/ Ha két vagy több nominális génuszcssoport-taxonnak ugyanaz a típusfaja, vagy olyan típusfajok, amelyeknek különbözőek a fajcsoport-nevei ám ugyanazon a

névfordozó típuson alapulnak, akkor neveik objektív szinonimák.

/iv/ Ha különböző nominális fajcsoport-taxonoknak ugyanaz a névfordozó típusa, akkor neveik objektív szinonimák.

Példa. - A jelenlegi taxonómiai gyakorlat szerint a *Chaetocercus cristicauda* Krefft, 1867, és a *Phascogale hillieri* Thomas, 1905, különböző névfordozó típusait a tarajosfarkú erszényes ragadozók egyetlen taxonómiai fájában egyesítik. A specifikus nevek szubjektív szinonimák.

/d/ Alfaj vagy alnem kijelölése. - Ha valamely nominális génuszcsoport-taxon típusfajának egy nominális alfajt jelölnek ki, akkor azt úgy tekintjük, hogy előbb faji rangra emelték; ha nominális alnemet jelölnek ki egy nominális családcsoport-taxon típusnemévé, akkor azt úgy tekintjük, hogy előbb nemi rangra emelték.

Példa. - A *Planigale* Troughton, 1928, génuszt a *P. subtilissima* (Lönnberg, 1913), *P. tenuirostris* Troughton, 1928, és a *P. ingrami* (Thomas, 1906) fajokkal és a *P. ingrami brunnea* Troughton, 1928, alfajjal állították fel; az eredeti leírásban ez utóbbi "subspecies of ingrami"-t jelölték ki a *Planigale* típusául a "Genotype" kifejezéssel. Eredeti kijelölés révén a *P. brunnea* Troughton a típusfaj és nem a *P. ingrami* (Thomas).

XIV. Fejezet. TÍPUSOK A CSALÁDCSOPORTBAN

62. cikk. Alkalmazás. - E fejezet rendelkezései egyaránt vonatkoznak bármely rangú nominális családcsoport-taxonra (családsorozat, család, alcsalád, tribus, és bármely más rang a családsorozat alatt és a génusz fölött, pl. subtribus) (35a).

63. cikk. Névfordozó típusok. - Nominális családcsoport-taxon névfordozó típusa az a nominális nem, amelyen a családcsoport

neve alapszik (29., lásd továbbá 11f, 39., 40.). A névhordozó típust típusnemnek nevezzük,

/a/ Egymáshozrendelt nominális taxonok. - A családcsoporthoz koordinált nominális taxonjainak ugyanaz a típusneme (36., 37., 61b).

64. cikk. A típusnem kiválasztása. - Az a szerző, aki nominális családcsoporthoz taxont állít fel, típusnemül bármely beletartozó olyan nominális génuszt kiválaszthat, amelynek nevét érvényesnek tartja (11f, (i) (1)) s amelynek nem kell szükségképpen a legrégibb nevűnek lennie.

64A javaslat. A típusnem jólismert legyen. - Amennyire lehetséges, a nominális családcsoporthoz taxont felállító szerző olyan génuszt válasszon ki típusnemül, amely jólismert és képviseli a családot.

65. cikk. A típusnem meghatározása. -

/a/ A helyes meghatározás feltételezése. - Fel kell tenni, hogy a nominális családcsoporthoz taxont felállító szerző helyesen határozta meg a típusnemet.

/b/ Téves határozás vagy megváltozott felfogás. - Ha kitűnik, hogy valamely nominális családcsoporthoz taxon típusneme tévesen határozott típusfajon alapszik (70.), vagy ha egy későbbi vagy a figyelmet elkerült típusfaj-kijelölés zavart vagy változást okoz valamely családcsoporthoz név elfogadott értelmezésében, akkor az esetet határozathozatalra a Bizottság elé kell terjeszteni (41.).

XV. Fejezet. TIPUSOK A GÉNUSZCSOPORTBAN

66. cikk. Alkalmazás. - E fejezet rendelkezései és javaslatjai egyaránt vonatkoznak a nominális génuszokra és alnemekre (beleértve az alnemeknek tekintett génuszcsoporthoz felosztásokat;

lásd a 10e szakaszt), de nem vonatkoznak sem a kollektív csoportokra sem - a génuszcsoporthoz szintjén - az ichnotaxonokra; ezeknek nincs szükségük típusfajra (13b, 42b (i)).

67. cikk. Általános rendelkezések. -

/a/ Névhordozó típusok. - A nominális nemnek vagy alnemnek a névhordozó típusa az a nominális faj, amelyet "típusfaj"-nak nevezünk (42c).

/i/ A nominális nemnek és nominotipikus alnemének (44a) ugyanaz a típusfaja (61b).

67A javaslat. Terminológia. - Ha valamely nominális nem vagy alnem névhordozó típusára utalunk, akkor tanácsos csak a "type species" vagy valamely más nyelv szorosan egyenértékű kifejezését használni. Hogy elkerüljük a kétértelműséget a zoológiai irodalomban, ne használjuk a "type species" helyett a "genotype" kifejezést, amelyet más értelemben a genetikában használnak széles körben.

/b/ A típuskijelölés fajtái. - Valamely nominális nem vagy alnem típusfaját "eredeti kijelölésű típusnak" nevezzük, ha kifejezetten kijelölték az eredeti közleményben (68b), "indikációs típusnak", ha a 67h vagy a 68. cikk c, d, vagy e szakaszainak alkalmazásával határozták meg, és "későbbi kijelölésű típusnak", ha a nominális nem vagy alnem felállítása után jelölték ki (69.).

/c/ Kijelölés. - Valamely típusfaj rögzítésével kapcsolatban a "kijelölés" kifejezést szigorúan kell értelmezni: a Kódex értelmében a következők nem kijelölések:

/1/ valamely fajnak, mint egy génusz vagy alnem fájának említése;

/2/ valamely sajátos szerkezetnek, mint egy nemre vagy alnemre nézve "típusnak" vagy "típusosnak" az említése; és

/3/ kétértelműen vagy fennértéssel tett kijelölés.

Példák. - E szakasz értelmében nem lehet az alábbi kijelentések egyikét sem típus kijelölésének tekinteni: "az A-us x-us génusz tipikus példája"; "az A-us x-us előző szárnyának erezte az A-us génusz tipikus példája"; "az A-us x-us eshetőleg az A-us típusa".

/d/ Helytelen betűzések vagy indokolatlan emendációk rögzítése. - Ha a rögzítés alkalmával a típusfaj nevét helytelen betűzés vagy indokolatlan emendáció alakjában idézik [hacsak ez utóbbit nem helyettesítő névnek használják (35b (iii))], úgy azt olyannak kell tekinteni, mintha helyes eredeti betűzésnek idézték volna (lásd a 69a (iii) bekezdést is).

67B javaslat. A típusfaj idézése. - Ha valamely nominális génuszcsoporthoz típusfajának fajcsoport-nevét érvénytelennek tartjuk, a típusfaj ettől még ugyanaz marad és eredeti binomenjén kell idézni. Ha eltérő, akkor az érvényes binoment is tanácsos idézni.

Példa. - Az eredetileg a Homarus Weber, 1795, génuszba sorolt fajok közül az Astacus marinus Fabricius, 1775, fajt jelölt ki Fowler 1912-ben a Homarus típusfajának, így elsőnek az Astacus marinus néven kell idézni, azután a szenior szinonima Homarus gammarus (Linnaeus, 1758) néven.

/e/ A kijelöléssel kapcsolatos csölekvések megengedhetősége. - A nominális nem vagy alnem felállításakor csak a következő, közzétett szerzői kijelentések vagy egyéb nevezéktani ténykedések vehetők számításba annak eldöntésére, hogy

/i/ vajon a típusfajt a 67h szakasz és 68. cikk rendelkezéseinek megfelelően jelölték-e ki, s hogy

/ii/ melyek a 69a (1) bekezdésének értelmében az eredetileg beletartozó nominális fajok.

/f/ Helytelen idézések. - Ha valamely nominális nem vagy alnem típusfajának kijelölésekor a későbbi szerző a típusfajnak vagy a nemnek vagy az alnemnek a nevét más szerzőnek tulajdonítja vagy más évszámot idéz, mint amely annak első ízben történő felállítását jelöli, vagy tévesen utal az ezen nem vagy alnem.nominális fajának kifejezetten első ízben történő besorolására, akkor is úgy kell tekinteni, hogy érvényesen jelölte ki a típusfajt, ha ugyan a faj e célra kiválasztható volt.

Példa. - A kijelölt vagy indikált típusfaj nélkül felállított A-us Dupont, 1790, legjobban egy későbbi szerző, Smith, 1810, munkájából ismeretes. Ha később az x-us fajt jelölik ki az "A-us Smith, 1810" típusfajának, akkor ezt a kijelölést kell az A-us Dupont, 1790, típusfajának kijelöléseként elfogadnunk, ha ugyan x-us alkalmas volt arra, hogy ez utóbbinak típusfajául jelöljék ki.

/g/ Kirekesztések. - Nem lehet valamely nominális génusz vagy alnem típusfajának olyan nominális fajt kijelölni, amely nem tartozott bele, vagy amely kétségesen vagy feltételesen tartozott bele, vagy amely species inquirenda, vagy amelyet species incertae sedis minősítéssel idéztek akkor

/i/ amikor a nominális nemet vagy alnemet felállították, vagy

/ii/ midőn nominális fajok nélkül felállított nembe vagy alnembe első ízben csak későbbben soroltak nominális fajt vagy alfajt.

/h/ Ha a szerző kifejezetten helyettesítés céljából tesz közzé új tudományos nevet valamely korábban felállított

génuszcsoporthoz neve helyett (nomen novum), vagy egy indokolatlan emendációval korábban felállított nemcsoport-nevet helyettesít (33b (iii)), akkor mind a korábbi nominális taxonnak mind a helyettesítőjének ugyanazt a típusfajt kell kijelölni és a jelen szakasz (1) bekezdése értelmében bármelyikük számára történő típuskijelölés a másik számára is érvényes, még ellenkező kijelentés ellenére is (lásd a 13b (i) bekezdést is).

Példa. - A B-us Schmidt, 1890, nevet határozottan az A-us Medina, 1880, non Dupont, 1860, junior homonima név pótlására vezették be. Ha A-us Medina érvényesen kijelölt típusfaja x-us, akkor automatikusan B-us típusfaja is. Ha azonban A-us Medina számára nem jelöltek ki típusfajt és a B-us típusfajának az y-us taxont jelölték ki, akkor ez (a jelen szakasz (1) bekezdése értelmében) az A-us Medina típusfaja is.

/1/ A típusfajnak olyan nominális fajnak kell lennie, amely kiválasztható a korábbi nominális taxon típusfajának kijelölésére.

/i/ Tévesen határozott típusfajok. - Ha kitűnik, hogy valamely érvényesen kijelölt típusfajt tévesen határoztak meg, akkor a 70. cikk rendelkezéseit kell alkalmazni.

/j/ Génuszcsoporthoz-taxonok összevonása. - Ha két vagy több nemet vagy alnemet egyesítenek, a vonatkozó típusfajok változatlanok maradnak; az így kialakított taxonómiai taxon érvényes neve a legrégebbi érvényes nevű összetevő taxonnak a neve lesz (23d).

/k/ Nominális fajok, amelyek már típusfajok. - Az a tény, hogy egy nominális faj valamely nominális nemnek vagy alnemnek a típusfaja, nem akadályozza annak, hogy egy másiknak a típusfajává ne jelöljék ki. Ilyen esetben a génuszcsoporthoz-nevek egymás objektív szinonimái (61c).

/l/ Első ízben junior szinonimának megjelölt nominális nemek és alnemek típusfajai. - Ha valamely génuszcsoporthoz-

-nevet első ízben junior szinonimának tesznek közzé, amely később a lle szakasz értelmében 1961 előtt alkalmazhatóvá vált, akkor a nominális nem vagy alnem típusfaja az a nominális faj, amellyel mint alkalmazható fajcsoport-névvel első ízben hozták közvetlenül kapcsolatba; ez nem automatikusan típusfaja annak a nominális taxonnak, amelyet a szenior szinonima képvisel.

/1/ Ha az első ízben junior szinonimának közzétett génuszcsoport-névvel kapcsolatban egynél több alkalmazható fajcsoport-nevet idéznek, akkor a 68. és 69. cikkek értelmében az így idézett nominális fajok az eredetileg beletartozó nominális fajok.

Példa. - Meigen, 1818, azzal vonta be a *Palpomyia* és *Forcipomyia* kézirati neveket a *Ceratopogon* Meigen, 1803, alá, hogy ez utóbbinak a fajai között említette őket. A lle szakasz értelmében mindkettő alkalmazható név. A *Ceratopogon flavipes* Meigen - az egyetlen faj amellyel a *Palpomyia* kapcsolatban volt - monotipia révén egyszersmind a típusfaja is. A *Ceratopogon bipunctatus* (Linnaeus) és a *C. albipennis* Meigen nevű két faj, amellyel a *Forcipomyia* kapcsolatban állt, képviseli azokat az eredetileg beletartozó nominális fajokat, amelyek a *Forcipomyia* típusának kijelölésére a későbbiek folyamán kiválaszthatók. A *Ceratopogon* típusfaja nem automatikusan típusfaja sem a *Palpomyia* sem a *Forcipomyia* taxonoknak.

/m/ Figyelmen kívül hagyott típusok a kollektív csoportokban. - Ha valamely nominális génuszcsoport-taxon nevét később egy kollektív csoportra alkalmazzák, akkor a taxonnak típusfaját mindaddig figyelmen kívül kell hagyni, amíg a nevet kollektív csoport nevéül használják (lásd a 23g szakaszt is).

Példa. - A *Cercaria* O. F. Müller, 1773, nevet, amelyet a férgek egy génusza számára állítottak fel s amelyet sok 19. századi szerző egy nominális génusz nevének tartott úgy, mintha a

C. lemma O. F. Müller, 1773, lenne a típusfaja, azt a jelenlegi ismereteink szerint kollektív-csoport névéül használják olyan *Trenatoda* lárvák számára, amelyeket nem lehet bizonyossággal valamely ismert génuszba sorolni; a *Cercaria* ilyen módon történő használata figyelmen kívül hagyja annak bármilyen taxonómiai kezelését esetleges szinonimiák esetében.

68. cikk. Az eredeti közleményben kijelölt típusfaj. -

/a/ E cikk rendelkezéseit a szakaszok elsőbbségi sorrendjében kell alkalmazni.

/b/ Eredeti kijelölés. - Ha egy nominális génuszcsoporth-taxon felállításakor annak típusfajául egy nominális fajt jelölnek ki (67c), akkor ez a nominális faj a típusfaj (eredeti kijelölésű típus), hacsak a 70b vagy c szakaszt nem kell alkalmazni.

/i/ Ha 1931 előtt a "gen. n., sp. n." kifejezést vagy annak megfelelőjét alkalmazták valamely újonnan felállított nominális génuszba vagy alnembe sorolt két vagy több új nominális faj egyikére, akkor azt eredeti kijelölésnek kell felfogni, ha nem jelöltek ki más típusfajt.

/c/ A typicus, -a, -um vagy a típus név használata. - Ha valamely, típusfaj kijelölése nélkül felállított új nominális génuszcsoporth-taxon egyik eredetileg belesorolt új nominális fajának (69a (i)) a typicus, -a, -um vagy a típus nevet adták, akkor indikáció révén az a nominális faj a típusfaj.

/d/ Monotipia. - Eredetileg egyetlen beletartozó nominális fajjal felállított génuszcsoporth-taxonnak indikáció révén ez a nominális faj lesz a típusa (monotípiás típus), tekintet nélkül arra, hogy vajon a szerző felfogása szerint a taxon olyan egyéb fajokat is tartalmaz-e, amelyeket nem nevezett meg, és tekintet nélkül az idézett szinonimákra, alfajokra, vagy alkalmazhatatlan nevekre, és

tekintet nélkül a bizonytalanul belesorolt vagy kétesen meghatározott nominális fajcsoport-taxonokra.

/i/ Ha nevének felállításakor az új génuszt alnemekre osztották fel és ha a nominotipikus alnembe csak egyetlen faj tartozik, akkor azt a nominális fajt kell monotipia révén az új nominális génusz típusának tekinteni.

/e/ Abszolút tautonimia. - Ha a nominális génuszcssoport-taxonba eredetileg besorolt valamely érvényes fajcsoport neve vagy idézett szinonimja (69a (i)) azonos e taxon nevével, akkor abszolút tautonimia révén az ezt a nevet viselő fajcsoport-taxon a típusfaj, ha a név alkalmazható.

Példa. - Az A-us Smith új nominális génusz egyik nominális faja az A-us x-us (Brown); ez utóbbinak szinonimái között szerepel az alkalmazható B-ús x-us a-us Robinson. Az A-us típusfaja a B-us a-us Robinson és nem a B-us x-us Brown.

/i/ Ha 1931 előtt felállított nominális génuszcssoport-taxonba eredetileg sorolt nominális fajok (69a (i)) közül csupán egyiknek a szinonimái közül idéznek egy, az új génuszcssoport nevével egyező, egyetlen szóból álló 1758 előtti nevet, akkor ezt a nominális fajt kell indikáció révén a típusfajnak tekinteni (Linnéi tautonimiás típus).

Példa. - A Castor Linnaeus, 1758, génuszt két belesorolt fajjal állították fel. Az egyik faj - a Castor fiber - szinonimiájában idézik a "Castor Gesner pisc. 185" egyetlen szóból álló nevet. Ezért linnéi tautonimia révén a Castor típusfaja a Castor fiber Linnaeus, 1758.

68A javaslat. A típuskijelölés idézése. - Ha valamely típusfaj kijelölésekor a jelen cikkben megadott kijelölési módok közül több is szerepet játszott, akkor az elsőbbség sorrendje szerint

olégséges csak az első rendelkezést idézni.

69. cikk. Az eredeti közleményben kijelöletlen típusfaj. - Ha 1931 előtt felállított nominális génuszcsoporth-taxon eredeti leírásában nem jelölték ki típusfajt, úgy a jelen cikk rendelkezései alkalmazandók - s ha idevonatkoznak - akkor a 70b, c szakaszok előírásai (1930 után elengedhetetlen a típusfaj határozott kijelölése; lásd a 13b szakaszt).

/a/ Ha a szerző felállított egy nominális nemet vagy alnemet, de nem jelölte ki a típusfaját, akkor az első szerző, aki később kijelöli az eredetileg beletartozó nominális fajok egyikét (lásd alább a (i) - VII) bekezdéseket), érvényesen jelöli ki ennek a nemnek vagy alnemnek a típusfaját (későbbi kijelölésű típus), és más rákövetkező kijelölés érvénytelen.

/i/ A Kódex értelmében - kivéve a 67g szakasz kirekesztéseit - az "eredetileg beletartozó nominális fajok" csupán azokat ölelik fel, amelyeket az újonnan felállított nominális nemben vagy alnemben valóban idéztek alkalmazható neveik alatt (beleértve a helytelen betűzésekkel idézettet is; 67d szakasz), akár mint fajokat vagy alfajokat vagy 1961 előtt mint alfaji rangú varietásokat vagy formákat (45g), akár mint érvényes neveket vagy junior szinonimákat, avagy mint valamely korábban bevezetett fajnak szándékosan használt téves meghatározásait (mint a 70c szakaszban).

/1/ Ha a nominális nem vagy alnem felállításának idején nem soroltak bele nominális fajokat, akkor a később első ízben és határozottan, a jelen bekezdésben említett bármelyik módon belesorolt nominális fajokat kell az eredetileg beletartozó nominális fajoknak tekinteni.

- /2/ Pusztas utalás valamely faj nevét tartalmazó munkára önmagában még nem alkotja valamely nominális fajnak egy nominális nembe való besorolását.
- /3/ Valamely alkalmazható nemcsoport-névnek, mint egy másik szinonimjának pusztas idézése még nem alkotja az előző nominális fajainak az utóbbiba történő besorolását.
-
- /ii/ Valamely eredetileg besorolt nominális faj nem válik típusfajjá való későbbi kijelölés számára elfogadhatatlanná azon az alapon, hogy egy másik génusznak a típusfaja (67. cikk k) vagy hogy egy másik génuszba tartozott.
- /iii/ Ha a szerző úgy jelöl ki utólag típusfajt, hogy az eredetileg beletartozó nominális faj nevének indokolatlan emendációját vagy helytelen betűzését használja, akkor úgy kell tekinteni, hogy a típusfajt a helyes néven jelölte ki (67k).
- /iv/ Valamely nominális nem vagy alnem számára történt korábbi tipuskijelölés híján azt kell vélelmezni, hogy a szerző típusfajul jelölte ki a nembe eredetileg besorolt nominális fajok egyikét ha bármely, akár helyes akár téves okból kijelenti, hogy az a típus vagy típusfaj vagy ezekkel egyenértékű kifejezést használ, és ha világos, hogy maga ez a szerző is típusfajnak fogadja el.
- /v/ Ha a szerző típusfajnak jelöl ki egy olyan nominális fajt, amely nem tartozott eredetileg a nembe (vagy ha másnak ilyen kijelölését elfogadja), és ha - de csak ha - azt a nominális fajt ugyanakkor az egyik belesorolt nominális fajjal a jelen szakasz (1) bekezdése értelmében szinonimizálja, akkor eljárása ez utóbbinak, mint a nominális génusz vagy alnem típusfajának kijelölését jelenti.

/vi/ Olyan későbbi kijelölést, amelyet első ízben valamely írodalmat referáló kiadványban hivatkozva, el kell fogadni, ha minden más tekintetben érvényes.

/vii/ Ha belesorolt fajok nélkül felállított nominális nembe vagy alnembe a későbbiek során első ízben csak egyetlen fajt soroltak, akkor későbbi monotipia címén ez a nominális faj válik automatikusan a típusfajjává.

/b/ A "kiküszöböléses kijelölés" kizárása. - Valamely nominális nemből vagy alnemből egy kivételével valamennyi eredetileg beletartozó nominális faj kiküszöbölése önmagában még nem alkot tipuskijelölést.

69A javaslat. Az előnyben részesítés kritériumai. - Valamely nominális nem vagy alnem számára történő típusfaj kijelölésekor a szerző olyan fajt részesítsen előnyben, amelyet kielégítően leírtak vagy ábrázoltak, vagy amelynek típusanyaga még létezik, vagy amelyből könnyű anyagra szert tenni.

69B javaslat. Egyéb szempontok. - Az eredetileg a génuszba sorolt nominális fajok közül való későbbi típusfaj-kijelölés során a szerző tartsa fenn a meglévő használatot s utána a következő, elsőbbségi sorrendben felsorolt elvek vezéreljék:

- /1/ Linnéi génuszok esetében a leggyakoribb vagy orvostudományi szempontból fontos fajt jelölje ki.
- /2/ Ha az eredetileg besorolt egyik nominális faj érvényes neve vagy az egyik szinonima olyan fajcsoport-név, amely gyakorlatilag ugyanaz vagy ugyanolyan eredetű vagy értelmű, mint a génuszcsoport-taxon neve, akkor ezt a fajt jelölje ki típusfajnak (tulajdonképpen tautonómiából származó választás), hacsak ilyen kijelölésnek más tényezők nyomatékosan ellent nem mondanak.

Példák. - *Bos taurus*, *Equus caballus*, *Ovis aries*, *Scomber scombrus*, *Sphaerostoma globiporum*.

- /3/ Ha az eredetileg besorolt nominális fajok közül némelyeket már más nominális génuszcsoporth-taxonokba helyeztek át, akkor - ha van erre megfelelő - egy fennmaradó fajt részesítsen előnyben (kiküszöböléses választás; lásd a jelen cikk b szakaszát is).
- /4/ A nominális faj ivarérett példányán alapuló típus általában előnyben részesítendő a lárván vagy egyéb ivaréretlen példányon alapuló felett.
- /5/ Részesítse előnyben a communis, vulgaris, medicinalis, officinalis nevű fajokat.
- /6/ Ha a nominális génuszcsoporth-taxonban egynél több fajcsoportot ismernek el, akkor azt a nominális fajt részesítse előnyben, amely lehetőleg (igen) nagy csoportba tartozik.
- /7/ Parazita génuszcsoporth-taxonok esetében olyan nominális fajt részesítsen előnyben, amely vagy az embernek vagy gazdasági fontosságú állatnak a parazitája, vagy amelynek közönséges és messze elterjedt gazdája van.
- /8/ Egyébként azonos körülmények között részesítse előnyben azt a nominális fajt, amelyet a nominális génuszcsoporth-taxon felállításakor a szerző jól ismert.
- /9/ Ha ismeretes, hogy valamely szerző a szokása szerint előbb egy tipikus nominális fajt irt le, a többieket pedig azzal összevetve, akkor a típusfaj kijelölésekor ezt a tényt vegye figyelembe.
- /10/ Ha ismeretes, hogy valamely szerző a típusfajokat a helyzetükkel jelölte meg ("első faj szabály"), akkor az általa idézett első nominális fajt jelölje ki típusfajnak.
- /11/ Egyébként azonos körülmények között azt a nominális fajt részesítse előnyben, amelyet elsőnek idéznek a munkában, az oldalon, vagy a sorban ("helyzeti elsőbbség").

70. cikk. A típusfaj meghatározása. -

/a/ A helyes meghatározás feltételezése. - Ha egy szerző
(1) valamely már leírt nominális fajt az általa fel-
állított új nominális nembe vagy alnembe sorol vagy
(2) egy ilyen fajt akár egy új akár egy már leírt nomi-
nális nem vagy alnem típusfajának jelöl ki, akkor fel-
kell tételezni, hogy a szerző helyesen határozta meg a
fajt.

/b/ Tévesen határozott típusfaj. - Ha azonban úgy véljük,
hogy a típusfajt tévesen határozták meg, akkor az ügyet
a Bizottság elé kell terjeszteni, hogy azt a nominális
fajt jelölje ki típusfajnak, amely megítélése szerint
a legjobban szolgálja a nevezéktan állandóságát és e-
gyetemességét, azaz akár a kijelölésben megnevezett no-
minális fajt, függetlenül annak téves meghatározásától,
akár pedig teljhatalma révén (79a) azt

/i/ a ténylegesen szóban forgó fajt, amelyet a ti-
puskijelölésben tévesen neveztek meg, vagy

/ii/ ha a tévesen meghatározott faj azonossága kétes,
akkor olyan kiválasztott nominális fajt, amely
a téves határozás felfedezésének időpontjában a
nemi vagy alnemi név használatával összhangban
állt; vagy

/iii/ ha a Bizottság úgy itéli, hogy ezen alternatívák
egyike sem helyénvaló, akkor bármelyik nominális
fajt típusfajnak jelölhet ki.

/c/ A név szándékosan helytelen használata. - Ha a szerző
valamely új nominális nem vagy alnem típusfajának egy
már leírt nominális fajt jelöl ki, de kijelenti, hogy
ezt a nevet egy korábbi szerző téves határozása vagy
helytelen alkalmazása szerint használja, akkor az ezen
eljárása révén kijelölt típusfajt új nominális fajnak
kell tekinteni, nem pedig az idézett nominális fajnak
(11i és 49.).

/i/ Ilyen esetben az új nominális fajnak ugyanaz a fajcsoport-neve van, mint amelyiket tévesen használtak, ám az új nemi vagy alnemi névvel kapcsolatban; névhordozó típusát a 72.-75. cikkek vonatkozó rendelkezései szabják meg.

Példa. - Spath 1924-ben Tonohamites nevű új génuszának típusfajául a Hamites decurrens Roemer, 1843, sensu von Koenen, 1902, fajt jelölte ki. A Tonohamites típusfaja az, amely Spath (és van Koenen) előtt feküdt, és nem az amelyet Roemer nevezett meg. Ezt új nominális fajnak tekintjük, amelynek neve Tonohamites decurrens Spath.

XVI. Fejezet. TÍPUSOK A FAJCSOPORTBAN

71. cikk. Alkalmazás. - A jelen fejezet rendelkezései és javaslatai egyaránt vonatkoznak a nominális fajokra és alfajokra, s mindazon változatokra és formákra, amelyeknek a neveit 1961 előtt vezettek be s amelyeket alfajoknak tartunk (45g).

72. cikk. Általános rendelkezések. -

/a/ A "típus" kifejezés használata. - A taxonómusok számos, a típus szóval kombinált összetett kifejezést használnak bizonyos fajtájú példányok közti különbségtétel céljából: ezek között azonban csak néhány névhordozó típus van. A Kódex háromféle típust határoz meg és szabályoz, nevezetesen

/i/ a tipussorozatot: azaz mindazon példányokat - kivéve a jelen cikk b szakaszának értelmében kirekesztetteket - amelyekkel a szerző bevezette nominális fajcsoport-taxonját;

/ii/ a névhordozó típusokat: azaz a holotípust (73a),

a lektotipust (74.), a neotipust (75.), vagy a szüntípus-sorozatot (73b) (kiválaszthatóság tekintetében lásd a jelen cikk c szakaszát);

/iii/ a paratípusokat és paralektotípusokat: azaz a típusorozat azon fennmaradó példányait, amelyekből a holotípust vagy lektotípust kijelölték (paratípus: 73D javaslat; paralektotípus: 74F javaslat).

72A javaslat. Az "allotípus" kifejezés használata. - Az "allotípus" kifejezést a paratípusok közül a holotípus ivarával ellentétes ivarú példány kijelölésére használhatjuk. Javasoljuk a szerzőknek, hogy az "allotípus" kifejezés használatát a paratípuson kívül minden más példányra kerüljék el.

/b/ A típusorozat. -

/i/ Valamely nominális fajcsoport-taxon típusorozata felöleli a névhordozó típusokká kiválasztható valamennyi olyan példányt (c szakasz) amelyeket a szerző az új nominális taxonba sorolt, kivéve azokat, amelyeket a szerző a típusorozatból kifejezetten kizárt ((vi) bekezdés), vagy amelyeket önálló variánsoknak jelöl (pl. névvel, betűvel vagy számmal) vagy amelyeket fenntartással kapcsol a taxonhoz.

/ii/ Ha új nominális taxon egészben vagy részben valamelyik korábbi szerző közzétett téves határozásán alapszik, akkor a típusorozat a kérdéses tévesen határozott példányból vagy példányokból áll vagy felöleli azokat is, akár közvetlen utalás akár valamely ábra vagy leírás révén (de lásd a 73B javaslatot).

/iii/ Olyan nominális fajcsoport-taxonnak a típusorozata, amelynek a nevét első ízben junior szinonimának tették közzé, de amely 1961 előtt a 11e szakasz értelmében alkalmazhatóvá vált, azokból a

példányokból (vagy példányból) áll, amelye(ke)t e publikált szinonimiában idéztek, vagy ha egyet sem idéztek, akkor amely(ek) a szinonimia közzététele előtt avval a névvel kapcsolatban állt(ak).

72B javaslat. Külső ténykörülmények elfogadhatósága. - Ha a nominális fajcsoport-taxon bevezetésekor a szerző nem jelenti ki határozottan, hogy mely példányok alkotják a tipussorozatot, akkor a publikált ténykörülmények mellett egyéb tanujeleket is figyelembe lehet venni (pl. az eredeti szerző céduláit és olyan példányokat, amelyekről ismeretes, hogy a kérdéses időben a kérdéses gyűjteményben voltak).

- /iv/ Olyan nominális fajcsoport-taxon tipussorozata, amelynek a neve valamely alkalmazhatatlan névvel [12b (1); lásd 11d (ii) is] kapcsolatos leírás bibliografikus utalásával válik alkalmazhatóvá, az ezen alkalmazhatatlan névvel megjelölt példány vagy példányokat öleli fel vagy foglalja magába.
- /v/ Ha a nominális fajcsoport-taxon bevezetésekor a szerző holotípust jelöl ki (73 (a)), akkor a tipussorozat többi példánya paratípussá válik; ez utóbbiak nem lesznek szüntípusok és ha a holotípus elvesz vagy elpusztul, nem alkalmazhatók lektotípus kijelölésére.
- /vi/ Ha a nominális fajcsoport-taxon bevezetésekor a szerző szüntípusokat (vagy "kotípusokat" vagy "típusokat") nevez meg, vagy holotípust és paratípusokat (beleértve az allotípust is) ("típus és kotípusok"), és más példányokat is felsorol, akkor ez utóbbiak különálló említése kifejezetten kizárja őket a tipussorozatból.
- /vii/ A típusok jegyzékében, vagy egy múzeum katalógusában, vagy valamely cédulán a puszta "típus" vagy ezzel egyenértékű kifejezés említését önmagában nem lehet olyan ténykörülménynek tartani, amelynek alap-

ján valamely példány a jelen fejezetben tárgyalt típusfajták bármelyike lenne vagy olyannak jelölték volna ki.

/c/ Névhordozó típusoknak való kiválaszthatóság. – Valamely nominális fajcsoport-taxon névhordozó típusának csak a következők választhatók ki:

- /i/ egy állat vagy egy állatnak bármely része, vagy valamely állat fosszilis életnyomának egy példánya, vagy egy recens állatnak az életnyoma, ha az erre alapított nevet 1931 előtt vezették be;
- /ii/ a természetben egyetlen egységként élő állattelep, amely egyetlen egyed ivartalan vagy vegetatív szaporodásából jött létre (pl. egy testüregnélküli állat kolóniája, mint a korall), vagy ilyen telepnek része;
- /iii/ fossziliák esetében valamely állatnak vagy telepnek, vagy valamelyik részének egy természetes helyettesítődése, természetes lenyomata vagy nyomai;
- /iv/ recens állati egysejtűek esetében, ha a nevet nem lehet egyetlen állatra vagy állat részére vonatkoztatva értelmezni, akkor számos közvetlen származási kapcsolatban álló egyed, egy vagy több preparátumban vagy olyan készítmények sorozatában, amely a faj életének különféle állapotait képviselő közvetlen származású egyedekből áll (hapantotípus);
- /1/ A tárgylemezes típusokat és hapantotípusokat oszthatatlannak kell tekinteni és nem lehet őket lektotípus kiválasztásával leszűkíteni; ha azonban kitűnik, hogy a típuspreparátum vagy a hapantotípus egynél több faj példányait tartalmazza, akkor e komponenseket ki lehet küszöbölni, míg az csupán egyetlen faj egyedeit öleli fel.

72C javaslat. Fontos egyedek megjelölése. - Amikor csak lehetséges, a fénymikroszkópos készítmények esetében a szerző az új nominális fajcsoport-taxon bevezetésekor határozottan jelölje meg azoknak a példányoknak a helyét, amelyeket felfogásának bemutatására döntő fontosságúnak tart.

/v/ ábrára vagy leírásra vagy valamely ábra vagy leírás bibliográfiai utalására alapított nominális fajcsoport-taxon esetében az ábrázolt vagy leírt példány és nem az ábra vagy a leírás.

/d/ Példányok, amelyek már névhordozó típusok. - Az a tény, hogy valamely példány már egy nominális fajcsoport-taxon névhordozó típusa, nem akadályozza meg, hogy egy másiknak névhordozó típusa vagy névhordozó típusának egy része ne legyen.

/e/ Helyettesítő neveket kapott nominális fajcsoport-taxonok névhordozó típusai. - Ha a szerző új fajcsoport-nevet vezet be kifejezetten egy előzőnek a helyettesítésére, akkor mindkettőnek ugyanaz a névhordozó típusa, annak ellenére, hogy a helyettesítő nevet ugyanakkor bizonyos példányokra alkalmazza, továbbá ellenkező tipuskijelölésnek vagy a helyettesítő név bármely más taxonomikus használatának ellenére.

/f/ Nominotipikus alfajok névhordozó típusai. - A nominális fajnak és a nominotipikus alfajnak ugyanaz a névhordozó típusa (47a, 61b).

/g/ A névhordozó típusok értéke. - Az állati taxonok tudományos neveinek holotipusok, szüntipusok, lektotipusok és neotipusok a hordozói. Ők az állattani nevezéktanban a tárgyiasságot biztosító vonatkoztatás nemzetközi standardjai. Ezek a tudomány számára a zoológusoknak és mindazoknak a személyeknek a gondjára vannak bízva, akik biztonságos megőrzésükért felelősek.

72D javaslat. Múzeumi őrizet. - Holotipust vagy lektotipust

kijelölő szerző helyezze el azt múzeumban vagy hasonló intézményben, ahol biztonságban megőrzik és a kutatás számára hozzáférhetővé teszik; tanácsos a szántípusokat is így elhelyezni. (A neotípusok múzeumi vagy más intézményi elhelyezése kötelező (75d (6))).

72E javaslat. Névhordozó típusok cédulázása. - Holotípust, szántípust, lektotípust és neotípust oly módon cédulázzunk, hogy az félreérthetetlenül megjelölje ezen státuszukat.

72F javaslat. A cédulák adatainak közzététele. - Holotípust, lektotípust, neotípust vagy szántípusokat kijelölő szerző a példányok céduláin szereplő minden adatot tegyen közzé, annak érdekében, hogy a példányok mindenkor felismerését megkönnyítse.

72G javaslat. Intézményi felelősség. - Minden intézmény, ahol névhordozó típusokat őriznek

- /1/ biztosítsa világos megjelölésüket, hogy félreérthetetlenül felismerjék őket mint névhordozó típusokat ;
- /2/ tegyen meg biztonságos megőrzésük érdekében minden szükséges lépést;
- /3/ tegye őket a tanulmányozás számára hozzáférhetővé;
- /4/ tegye közzé a tulajdonában vagy őrizetében levő névhordozó típusok jegyzékét; és
- /5/ amennyire lehetséges, felkérésre adjon a névhordozó típusokra vonatkozó felvilágosítást.

/h/ Típus-lelőhelyek. - A nominális faj vagy alfaj névhordozó típusának földrajzi (vagy ha lényeges, rétegtani) fogási helye vagy gyűjtőhelye a típus-lelőhely.

- /i/ Ha azután fogták vagy gyűjtötték, hogy hajóval, szárazföldi járművel, repülőgéppel avagy egyéb emberi vagy technikai segítséggel utat tett meg, akkor a

tipus-lelőhely az a hely, ahonnan a névhordozó típus vagy vadon élő elődje megkezdte rendszeres helyváltogatását.

72H javaslat. Típus-lelőhelyek. -

/a/ A típus-lelőhely (és típus-horizont, típus-gazda, és hasonló kifejezések) megállapítására vagy tisztázására a szerző vegye tekintetbe az

- /1/ eredeti anyagot kísérő adatokat;
- /2/ a gyűjtő feljegyzéseit, útinaplóját vagy személyes közléseit;
- /3/ a taxon eredeti leírását; és
- /4/ végső esetben - minden egyéb, a tisztázásra vonatkozó elfogultság nélkül - a taxon ismert elterjedési körének helyeit vagy ahonnan a fajjal azonosított példányok származnak.

/b/ A típus-lelőhelyre vonatkozó tévesnek bizonyult kijelentést ki kell javítani.

73. cikk. Az eredeti közleményben kijelölt névhordozó típusok (holotípusok és szüntípusok). -

/a/ Holotípusok. - A holotípus az az egyetlen példány, amelyre az eredeti munkában az új nominális fajcsoport-taxont alapították (telepes állatok és egysejtűek holotípusául kiválasztható példányokkal kapcsolatban lásd a 72c (ii, iv) bekezdést).

/i/ Ha a szerző az új nominális fajcsoport-taxon bevezetésekor az eredeti közleményben kijelenti, hogy egy és csakis egyetlen egy példány a holotípus, vagy "a típus", vagy valamilyen egyenértékű kifejezést használ, akkor eredeti kijelölés révén az a

példány a holotipus.

- /ii/ Ha a nominális fajcsoport-taxon egyetlen példányon alapszik, amelyet így említettek az eredeti közleményben, vagy ez következtethető belőle, vagy a munkától független tényköörülményekből ez mutatható ki, akkor monotipia révén ez a példány a holotipus (lásd a 73F javaslatot).
- /iii/ Az új nominális fajcsoport-taxon holotipusát csak az eredeti szerző jelölheti ki az eredeti munkában (a "holotipus" kifejezés helytelen használatával kapcsolatban lásd a 74b szakaszt).
- /iv/ Egyetlen példány ábrájának holotipussá való kijelölését az ábrázolt példány kijelöléseként kell kezelni; az a tény, hogy a példány nem lelhető fel, önmagában nem érvényteleníti a kijelölést.
- /v/ A holotipus eredetének helye (72h) a nominális faj vagy alfaj típus-lelőhelye, vagy ha nem ismeretes létező holotipus és neotípust jelöltek ki, akkor a típus-lelőhely a neotipus eredetének helye (75f) (lásd a 72H, 73C javaslatot).

73A javaslat. A holotipus kijelölése. - Az új nominális fajcsoport-taxont bevezető szerző világosan jelölje meg annak holotipusát.

73B javaslat. A szerző előtt fekvő példányok előnyben részesítése. - Az új nominális fajcsoport-taxon holotipusát a szerző az előtte fekvő példányokból jelölje ki és nem azokból, amelyeket csak az irodalom leírásaiból vagy ábráiból ismer.

73C javaslat. A holotipus adatai. - Az új nominális fajcsoport-taxont bevezető szerző a holotípussal kapcsolatban legalább a következő adatokat tegye közzé, amennyiben azok lényegesek és ha ismeri őket:

- /1/ a méreteket (E Függelék 18) vagy egy vagy több lényeges

- szerv vagy testrész méretét;
- /2/ a holotípus céduláján található teljes lelőhelyi, keltezési és egyéb adatokat;
  - /3/ az ivart, ha az ivarok különállók;
  - /4/ a fejlődési állapotot és a kasztot, ha a taxonnak egynél több kasztja van;
  - /5/ a gyűjtő nevét;
  - /6/ a gyűjteményt, ahol elhelyezték, és gyűjteményi vagy naplósámát;
  - /7/ parazita esetében a gazda nevét;
  - /8/ ~~ma élő földi faj esetében azt a méterben megadott tengerszintfeletti magasságot, ahol a holotípust gyűjtötték;~~
  - /9/ ~~ma élő vízi taxon esetében azt a méterben megadott vízszint alatti mélységet, ahol a holotípust gyűjtötték;~~
  - /10/ fosszilis faj esetében a holotípus földtörténeti korát és rétegtani helyzetét, s ha lehetséges méterben megadva egy jól rögzített szinthez viszonyított mélységét vagy magasságát.

73D javaslat. Paratípusok. - A holotípus felcédulázása után, a tipussorozat minden fennmaradó példányát tanácsos "paratípus" cédulával ellátni annak érdekében, hogy az eredeti tipussorozat tagjait fel lehessen ismerni.

73E javaslat. A "kotípus" kifejezés kerülése. - Félreértések elkerülése végett a szerző soha ne használja a "kotípus" kifejezést.

73F javaslat. A holotípus feltételezésének kerülése. - Ha nem jelöltek ki holotípust és ha lehetséges, hogy valamely nominális fajcsoport-taxonon egynél több példányra alapították, akkor a szerzők tegyék fel, hogy szüntípusokról van szó és jelöljenek ki inkább lektotípust mint tételezzenek fel holotípust (lásd a 74b szakaszt is).

/b/ Szüntípusok. - Ha a nominális fajcsoport-taxonnak sem ho-

lotipusa (a szakasz) sem lektotipusa (74.) nincsen, akkor a tipussorozat minden példánya nevenkéntileg egyenlő értékű szüntípus és együttesen névhordező típust alkotnak.

- /i/ A szüntípusok között lehetnek "kotípus" vagy "típus" (mindkettő mint szüntípus) cédulákkal megjelölt vagy azonosítási cédula nélküli példányok és olyanok is, amelyeket a szerző nem látott, de amelyek korábban közzétett leírások vagy ábrák alapján szolgáltak, s amelyekre a szerző az új nominális fajcsoport-taxonon részben vagy egészben alapította (72c (v)).
- /ii/ A lektotípus (74. cikk) érvényes kijelölését megelőző szüntípus-példányok a kijelölés után már nem szüntípusok; a ténykedés révén lektotípussá és paralektotípusokká válnak (lásd a 74F javaslatot); ha a lektotípus elvész vagy elpusztul, ez utóbbiak nem nyerik vissza szüntípus-státusukat.
- /iii/ Ha a nominális fajcsoport-taxon minden szüntípusának ugyanaz az eredési helye (72h), akkor az a típus-lelőhely; ám ha a szüntípusok két vagy több lelőhelyről származnak (beleértve a különféle rétegeket is), akkor a típus-lelőhely valamennyi eredési hely s a lektotípus kijelölése után ez lesz a lektotípus eredési helye (74a (iii)), vagy ha ismereteink szerint nem létezik már szüntípus és neotípust jelöltek ki, akkor a neotípusé (75f) (lásd a 72H, 73C javaslatot).

74. cikk. Lektotípusok. -

- /a/ Lektotípus kijelölése.- Ha a tipussorozat egynél több példányból áll és holotípust nem jelöltek ki, akkor bármely szerző a szüntípusok egyikét lektotípusnak jelölheti ki, ezzel vagy vele egyenértékű kifejezés (pl. "a tí-

pus") révén; ezáltal ez a példány lesz a név egyedülálló hordozója és alkalmazásának standardja (egysejtűek ma élő fajaival kapcsolatban lásd a 72c (iv) bekezdést).

/i/ A lektotípus érvényes kijelölése rögzíti a példány státusát; minden későbbi lektotípus kijelölés érvénytelen.

/ii/ A lektotípus érvényes kijelölése a taxon nevének alkalmazásával kapcsolatos bármely korábbi megszorítást hatálytalanít.

/iii/ A lektotípus eredési helye (72h) a nominális faj vagy alfaj típus-lelőhelyévé válik minden, a típus-lelőhelyre vonatkozó korábban közzétett kijelentéssel szemben (lásd a 74F javaslatot).

/iv/ A lektotípus érvényes kijelölésével a nominális taxonnak előzőleg szüntípus-példányai elvesztik ezen státusukat (73b (ii)); a példányok ekkor paralektotípusokká válnak (74F javaslat).

/v/ Ha kimutatható, hogy a "lektotípus"-nak kijelölt példány nem volt szüntípus, akkor elveszti lektotípus-státusát.

/b/ Lektotípus kijelölése a holotípus feltételezésével. -
Ha nem lehet megállapítani, hogy a nominális fajcsoport-taxont egyetlen példányra alapították-e és ha nem jelöltek ki holotípust, akkor az első későbbi szerző, aki azt a feltételezést teszi közzé (lásd a 73a (ii) bekezdést), hogy a "holotípus" vagy "a típus" egyetlen eredeti példány, az további szüntípus vagy szüntípusok felfedezése esetén úgy tekintendő, hogy lektotípust jelölt ki (lásd a 72b (iii) bekezdést és a 73F javaslatot). Ez a közzétett feltételezés

/i/ történhet egy példány ábrájára vagy leírására való utalással és

/ii/ a jelen cikk d szakasza értelmében egyedi kell, hogy legyen.

- /c/ Ábrán vagy leíráson alapuló kijelölés. - Ha valamely szüntípus ábráját vagy leírását jelölik ki lektotípusnak, azt az ábrázolt vagy leírt példány kijelöléseként kell kezelni; az a tény, hogy a példányt nem lehet fel-
lőlni, önmagában nem érvényteleníti a kijelölést.
- /d/ A kijelölés egyedisége. - Lektotípusokat nem szabad általános kijelentéssel csoportosan kijelölni; minden kijelölést kifejezetten valamely egyedi nominális fajcsoport-taxonra kell megtenni s tárgyának e taxon definíciójának kell lennie.

Példa. - Ha Smith kijelenti - mikor azokat a gyűjteményeket revideálja, amelyeket Dupont írt le a munkáiban - hogy a "Dupont által leírt minden új faj esetében a szerző determinációs céduláját viselő példányt" vagy "a közleményben elsőnek felsorolt példányt" "lektotípusnak jelölöm ki vagy olyannak kezellem", akkor Smithnek ez az eljárása nem jelent lektotípus-kijelölést.

74A javaslat. Meggyezés a korábbi megszorításokkal. - A lektotípus kijelölésében a szerző általában következetesen járjon el és minden esetben fektessen nagy súlyt a név alkalmazásának már megelőzően elfogadott taxonómiai leszűkítésére annak érdekében, hogy a nevezéktani állandóságot fenntartsa.

74B javaslat. Ábrázolt példány előnyben részesítése. - Egyébként egyenlő feltételek mellett a lektotípust kijelölő szerző részesítse előnyben azt a szüntípust, amelyikről - ha létezik ilyen szüntípus - ábrát tettek közzé.

74C javaslat. A lektotípus adatai. - A lektotípust kijelölő szerző tegye közzé a 73C javaslatban felsorolt adatokat, amellyel, hogy leírja azokat az egyedi bélyegeket, amikről az felismerhető.

74D javaslat. Több gyűjtemény szüntípusai. - Ha lehetséges,

a lektotipust valamely közintézmény gyűjteményének szüntípusaiból válasszuk ki, s lehetőleg abból az intézményéből, amelyik a nominális fajcsoport-taxon legtöbb szüntípusát tartalmazza, vagy amelyik azt a gyűjteményt őrzi, amellyel a nominális fajcsoport-taxon szerzője dolgozott, vagy amely e szerző típusainak többségét tartalmazza.

74E javaslat. A gyűjtőhely felülvizsgálata. - A lektotípus kiválasztásakor a revideáló szerző gondosan vizsgálja felül a példánynak tulajdonított lelőhely helyességét, mert ez válik a típus-lelőhellyé.

74F javaslat. Paralektotípusok. - A lektotipust kijelölő szerző minden egyes korábbi szüntípust világosan cédulázzon fel "paralektotípus" megjelöléssel.

75. cikk. Neotípusok. -

/a/ A neotípus kijelölése. - A jelen cikkben megszabott feltételektől függően kijelölhet a szerző a nominális fajcsoport-taxon típusának (neotípusnak) valamely más példányt is, ha hite szerint nem létezik holotípus, lektotípus, szüntípus vagy korábbi neotípus (az egysejtűekre vonatkozóan lásd a 72c iv bekezdést).

/b/ Megengedett körülmények. - Neotípust csak revíziós munkával kapcsolatban lehet kijelölni és akkor is csak kivételes körülmények között, midőn ugyanis neotípusra a nevezéktan állandóságának érdekében van szükség; valamely példánynak neotípussá történő kijelölése a fentiekől eltérő körülmények között érvénytelen.

/i/ A "revíziós munka" kifejezés a kérdéses nominális fajcsoport-taxon kritikai vizsgálatára vonatkozik, függetlenül annak a munkának a terjedelmétől, amelyben közzétételre kerül.

/ii/ A "kivételes körülmények" kifejezés azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben a neotípus nélkülözhetetlen valamilyen bonyolult zoológiai probléma megoldásához, mint amilyen például olyan egymáshoz nagyon hasonló nominális fajcsoport-taxonok homályos vagy kétes kiléte, amelyek közül tudomásunk szerint egynek vagy többnek már nincs meg a holotípusa, lektotípusa, vagy szüntípusa.

/iii/ A még létező paratípusok vagy paralektotípusok önmagukban nem zárják ki a neotípus kijelölését (akár abból az anyagból, amelyre a nominális taxont eredetileg alapították akár nem), ha a kivételes körülmények továbbra is fennállnak.

/c/ Kizáró körülmények. - Nem szabad neotípust öncélúan vagy múzeumi rutinmunka keretében kijelölni és az ily módon kijelölt neotípusnak nincsen nevezéktani státusa.

Példa. - Ha egy szerző neotípust jelöl ki az X-us albus Smith, azaz olyan faj számára, amelynek kiléte felől nincsen kétely s amelyik semmilyen bonyolult állattani problémában nem játszik szerepet, akkor az ilyen neotípusnak nincsen státusa és a későbbi szerzőknek nem kell elismerniük.

/d/ Minősítő körülmények. - A neotípust csak akkor jelölték ki érvényesen, ha a következő részletezéssel tették közzé:

/1/ közölték a bélyegeket, amelyek révén a szerző megkülönbözteti más taxonoktól azt a nominális fajcsoport-taxont, amelynek a neotípusát kijelöli, vagy bibliográfiai utalást adtak ilyen közleményre;

/2/ elegendő adatot és leírást adtak a kijelölt példány felismerésének biztosítására;

/3/ a szerző közölte indokait arra vonatkozóan, hogy miért tartja elveszettnek vagy elpusztultnak a holotí-

pust, lektotípust, minden szüntípust, vagy a korábbi érvényes neotípust, s milyen lépéseket tett, hogy ennek vagy ezeknek a nyomára bukkanjon;

/4/ ténykörülményeket közöltek arra vonatkozóan, hogy a neotípus megegyezik azzal, amit az eredeti leírásból vagy más forrásokból a korábbi névhordozó típusról tudunk; ha a nevezéktan állandóságának biztosításához szükséges vagy kívánatos, akkor a neotípus alapítható egy másik ivarra vagy fejlődési állapotra;

/5/ bizonyítékot szolgáltatott arról, hogy a neotípus annyira az eredeti típus-lelőhely közelségéből származik, amennyire az gyakorlatilag lehetséges (72h) és, amennyiben lényeges, ugyanabból a földtani szintből vagy gazdából, mint az eredeti névhordozó típus (lásd a jelen cikk f szakaszát és a 72H javaslatot is);

/6/ kijelentették, hogy a neotípus legkésőbb a közzététel időpontjáig olyan, név szerint idézett, elismert, tudományos vagy nevelésügyi intézmény tulajdonába ment át, amely tudományos gyűjteményt tart fent, s amelynek megfelelő berendezése van a névhordozó típusok megőrzésére, s amely azokat a vizsgálat számára hozzáférhetővé teszi.

/e/ Prioritás. - Valamely nominális fajcsoport-taxon számára a jelen cikk rendelkezéseinek megfelelően első ízben közzétett neotípus-kijelölés érvényes, és minden későbbi kijelölés érvénytelen.

/i/ Ha az érvényes neotípus elveszett vagy elpusztult, akkor az új neotípusnak - ha kijelölnek egyet az előzőnek a helyettesítésére - eleget kell tennie a jelen cikk b-d szakaszaiban foglalt rendelkezéseknek.

75A javaslat. A neotípus kiválasztása. - A nominális fajcsoport-taxon neotípusát lehetőleg a fennmaradt paratípusok vagy paralektotípusok közül válasszuk ki, ha nincs ennek ellenkező-

jéno kénysszorító ok, például a példányok rossz megtartási állapota vagy valószínűleg összekevert taxonok. A tipussorozat topotipikus példányait különösen előnyben kell részesíteni.

75B javaslat. Konzultáció specialistákkal. - A neotípus kijelölése előtt a szerző győződjék meg arról, hogy a tervezett kijelölés nem fog a kérdéses csoport specialistái részéről komoly ellenvetéseket támasztani.

/f/ Tipus-lelőhely. - A neotípus eredési helye (72h) válik a nominális faj vagy alfaj típus-lelőhelyévé minden, a típus-lelőhelyről szóló korábbi kijelentéssel szemben.

/g/ 1961 előtt kijelölt neotípusok státusa. - 1961 előtt közzétett neotípus-kijelölés akkor lép a publikációjának időpontjától kezdve életbe, ha akkor megfelelt a jelen cikk összes rendelkezésének; ha nem felel meg nekik, akkor érvénytelen.

75C javaslat. Érvénytelen kijelölések. - 1961 előtt érvénytelen neotípus-kijelölést közzétévő szerzőnek alkalmat kell adni annak érvényesítésére, mielőtt másik szerző ugyanazon nominális fajcsoport-taxon számára neotípust jelölne ki.

75D javaslat. Korábbi érvénytelen "neotípusok" előnyben részesítése. - Ha érvénytelen neotípus-kijelölést tettek közzé 1961 előtt, akkor tanácsos a kijelölt példányt előnyben részesíteni midőn ugyanazon nominális fajcsoport-taxon számára érvényesen jelölnek ki neotípust.

/h/ Újra felfedezett névhordozó típusok státusa. - Ha a neotípus kijelölés után a nominális fajcsoport-taxon holotípusára, lektotípusára, megelőző neotípusára (ha volt ilyen) vagy szüntípusaira bukkannak, akkor az ügyet a Bizottság elé kell terjeszteni annak eldöntésére, hogy megmaradjon-e a neotípus névhordozó típusnak vagy sem.

Példák. - Banner et Banner, 1972, neotípust jelölt ki az *Alpheus neptunus* Dana, 1852, számára. Midőn két eredeti példányra bukkantak, amelyeket Dana "typus" cédulával látott el, azt kérték, s a Bizottság is úgy határozott, hogy a neotípus továbbra is fennálljon (1113. Döntvény, 1978). Nijssen et Isbrucker, 1968, neotípust jelölt ki a *Cataphractus punctatus* Bloch, 1794, számára, amelynek névhordozó típusát régóta elveszítettnek tartottuk. Midőn 1970-ben két szüntípust fedeztek fel, e szerzők az egyiket lektotípusnak jelölték ki s kérésükre a Bizottság érvénytelenítette a neotípust (1169. Döntvény, 1981).

75E javaslat. Neotípusok felhasználása nomina dubia tisztázására. - Helyes neotípust kijelölni, ha olyan nevek alkalmazását lehet vele tisztázni, amelyeknek tartós fennmaradása - mint nomina dubia - más nevek állandóságát fenyegeti; ha holotípus, vagy lektotípus, vagy szüntípusok létezése ellenére sem lehet valamely bonyolult állattani problémát megoldani, akkor terjessze egy zoológus az ügyet a Bizottság elé, amely teljhatalmának gyakorlásával érvénytelenítheti a létező típusanyagot és neotípust jelölhet ki.

XVII. Fejezet. A ZOOLOGIAI NEVEZÉKTAN NEMZETKÖZI BIZOTTSÁGA

76. cikk. A Bizottság viszonya a nemzetközi zoológiai kongresszusokhoz vagy illetékességi jogutódjaikhoz. -

- /a/ Az illetékesség forrása. - A Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottsága állandó testület, amely hatalmát és Alapszabályát a Nemzetközi Zoológiai Kongresszusoktól nyeri.
- /b/ Értelmezés. - Bárhol is forduljanak elő a Kódexben és a Bizottság Alapszabályában a "Kongresszus" és "Nevezéktani Szekció" kifejezések, azokat úgy kell érteni, hogy a Nemzetközi Kongresszusra (vagy Kongresszusokra) illetőleg a Nemzetközi Zoológiai Kongresszus Nevezéktani Szek-

ciójára vonatkoznak avagy a jelen cikk alapján átruházott illetékességü és helyettük működő bármely testületre. A "Bizottság" kifejezés a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottságát jelenti.

/c/ Az illetékesség átruházása. -

/i/ A Kongresszus a jelen Kódexben említett bármely hatalmát és funkcióját, beleértve az átruházást is, átruházhatja a zoológusok egy másik nemzetközi testületére.

/ii/ Az ilyen átruházás esetében a Bizottságnak tárgyalnia kell az átruházott hatáskörrel rendelkező testülettel, hogy a jelen Kódex 88. cikkében és a Bizottság Alapszabályában meghatározott funkcióját betölthesse.

/iii/ A Bizottság előzetes beleegyezése nélkül a Kongresszus a jelen cikk értelmében ilyen átruházást nem fogadtathat.

/iv/ Abban az esetben, ha a Bizottság véleménye szerint a jelen cikk értelmében az átruházott hatalmat gyakorló testület nem tölti be funkcióját, akkor a Bizottság megszüntetheti az átruházást és átviheti azt valamely másik nemzetközi zoológiai testületre.

/v/ A jelen cikk értelmében a Bizottság előtt fekvő bármely előterjesztés jóváhagyására titkos szavazás révén az érvényes szavazatok kétharmadára van szükség.

/d/ A Bizottság Alapszabálya. - A Bizottságot a Kongresszus által elfogadott (a szakasz; lásd a 82. cikket is) Alapszabály irányítja.

/e/ Átmeneti időszakok. - A jelen cikk c (i) és (iv) bekezdése alapján adott és megszüntetett átruházásnak a befejeztét követő időszakban a Bizottságnak a Kódex és Alapszabálya értelmében folytatnia kell a működését és

úgy kell jelentést tennie a következő illetékes testületnek, mintha ez a testület gyakorolta volna a hatáskört a Kongresszusnak tett legutolsó jelentést követő időszakban.

77. cikk. A Bizottság hatásköre és feladatai. - A jelen Kódex előző cikkeiben kifejezetten megadott hatalmon túlmenően a Bizottságnak a következő hatásköre és feladata van.

/a/ A Kódex értelmezése. - Akár saját kezdeményezéséből (81. cikk) akár valamely eléterjesztett eset kapcsán a Bizottság a zoológiai nevezéktan bármely kérdésével kapcsolatban értelmezheti és alkalmazhatja a Kódex rendelkezéseit [Döntvény (78b) vagy Magyarázat (78d)].

/b/ A Kódex módosításai. -

/i/ Az Alapszabályban előírt eljárással a Bizottságnak mérlegelnie kell a Kódex módosítására vonatkozó indítványokat.

/ii/ Ha az érvényes szavazatok kétharmadával a Bizottság úgy dönt, hogy a javasolt módosítás nem jár a Kódex jelentős megváltoztatásával hanem csupán tisztázza annak valamely rendelkezését, akkor a 78a szakaszának előírásaival összhangban Nyilatkozatot (a Kódex ideiglenes módosítását) bocsáthat ki.

/iii/ Nem bocsáthat ki a Bizottság Nyilatkozatot olyan javaslatról, amely a Kódex nagyfokú megváltoztatását jelentené.

/c/ Egyéb feladatok. - A Bizottságnak

/i/ mérlegelnie kell valamely határozatának a felülvizsgálatára vonatkozó kérvényt;

/ii/ fel kell vennie a zoológiai nevek és a zoológiai nevezéktannal foglalkozó munkák hivatalos jegyzékébe valamint az elvetett és érvénytelen nevek és zoológiai munkák hivatalos indexére azokat a neve-

ket és azon munkák címeit, amelyekkel kapcsolatban a Bizottság Döntvényeiben vagy Magyarázataiban határozatot hozott;

/iii/ a Bulletin of Zoological Nomenclature hasábjainba kell számolnia a zoológiai nevezéktannal kapcsolatos és a zoológusokat általánosságban érintő kérdésekről;

/iv/ jelentést kell tennie munkásságáról a Kongresszusoknak; és

/v/ el kell látnia egyéb olyan feladatokat is amelyekkel a Kongresszus - a Bizottsággal történt tanácskozás után - megbizza.

78. cikk. A Nyilatkozatok, Döntvények, Magyarázatok és a nevek és munkák Hivatalos Lajstromainak státusa. -

/a/ A 77b (ii) bekezdés alapján közzétett bizottsági Nyilatkozat joghatálya a Kódex valamely időleges módosításával egyenértékű, s addig marad hatályban, amíg a következő kongresszus azt elfogadja vagy visszautasítja. Ha a Nyilatkozatot elfogadja, akkor a Nyilatkozat időpontjától kezdődően a Kódexet módosítotttnak kell tekinteni.

/b/ Döntvények. - Ha sz. ügy a Kódexnek valamely egyedi munkára, névre vagy nevezéktani ténykedésre vonatkozó alkalmazásáról szól, akkor a Bizottság határozatot hoz, és vagy

/i/ leszögezi, hogy miként kell a Kódexet alkalmazni vagy értelmezni; vagy

/ii/ az állandóság és egyetemesség érdekében eljárva, teljhatalmának gyakorlása révén (79.) kiveszi a különleges esetet a Kódex hatálya alól és megszabja a követendő eljárást.

/c/ A Döntvények hatálya. - A Döntvények a Bizottság határozatának közzététele után nyomban hatályba lépnek, s a

következő kongresszusnak már jelentendők.

/d/ Magyarázatok. - Valamely Döntvényben hozott határozatot Magyarázattal lehet kiegészíteni vagy helyesbiteni, s ennek ugyanaz a státusa mint a Döntvénynek.

/i/ Magyarázatot csak akkor lehet kiadni, ha kitűnik, hogy valamely Döntvény

/1/ kihagyta valamely név vagy munka címét a hivatalos Lajstromból, vagy

/2/ valamely név vagy munka szerzőjéről vagy dátumáról vagy egy génusznév nyelvtani neméről hiányos vagy téves információt adott meg, vagy

/3/ valamely családcsoporthoz nevet helytelen alakban idézett.

/ii/ Magyarázatnak nem szabad megváltoztatnia olyan munkának vagy névnek vagy bármely olyan nevezéknek a ténykedésnek a státusát, amelyről a Bizottság határozatot hozott, s csupán sorszámmal ellátott egy vagy több Döntvénnyel kapcsolatban lehet kiadni.

/e/ Értelmezés. - A Döntvények és Magyarázatok csupán a Bizottság előtt fekvő egyedi esetekre vonatkoznak és szigorúan kell értelmezni őket; nem lehet belőlük más következtetéseket levonni, mint amilyeneket ezek kifejezetten és specifikusan tartalmaznak.

/f/ A hivatalos jegyzékekben foglalt művek, nevek és nevezék-tani ténykedések státusa. -

/i/ A hivatalos jegyzékbe felvett név alkalmazható név.

/ii/ Valamely nevet minden további megszorítás nélkül be lehet venni jegyzékbe,

/iii/ A hivatalos jegyzékbe felvett név szerzőjének, dátumának, közzétételének, névhordozó típusának és

minden további minősítésnek (például az elsőbbségének) azt kell tekinteni, amit a megfelelő Döntvény vagy Magyarázat annak tulajdonított.

/iv/ Ha a hivatalos jegyzékbe felvett nevet egy másik alkalmazható (akár a hivatalos jegyzékbe felvett akár abban nem szereplő) név szinonimjának tartunk, akkor a prioritás elve alkalmazandó⁺ hacsak a Bizottság másként nem határoz, vagy ha a vonatkozó Döntvényben vagy Magyarázatban egyiknek elsőbbséget nem biztosított a másik fölött.

/v/ A zoológiai nevezéktan számára jóváhagyott és alkalmazandó munkák hivatalos jegyzékében előforduló név vagy nevezéktani ténykedés a Kódex rendelkezései alá esik, s a Bizottság e munkának a használatát a zoológiai nevezéktanban korlátok közé szoríthatja.

/g/ A hivatalos indexek neveinek státusa. - A hivatalos indexbe felvett neveknek az a státusa, amelyet a számukra a vonatkozó Döntvény vagy Magyarázat előír.

⁺ [Lábjegyzet] Mindegyik Hivatalos Lajstrom bevezetője azt a kijelentést tartalmazza, hogy a párizsi kongresszus (1948) döntésének eredményeként a hivatalos Lajstromokban szereplő egyetlen nevet sem lehet valamelyik másik név előnyére elvetni. Ezt a döntést a londoni kongresszus (1958) nem hagyta jóvá s ennél fogva nem is vették fel a jelenlegi Kódex első kiadásába (1961). Ezért annak a kiadásnak 84a szakasza alapján érvényét veszítette (a jelen kiadás 84c szakasza).

/h/ A zoológiai nevezéktan számára elvetett és érvénytelen munkák hivatalos indexében előforduló nevek és nevezéktani ténykedések státusa. - A zoológiai nevezéktan számára elvetett és érvénytelen munkák hivatalos indexében előforduló név vagy nevezéktani ténykedés (a zoológiai nevezéktan számára érdemleges információ kivételével) nem alkalmazható és nem érvényes a zoológiai nevezéktanban, hacsak teljhatalmának gyakorlása révén a Bizottság másként nem rendelkezik.

/i/ A Bizottság korábbi határozatai. - Valamely egyedi munkával, névvel vagy nevezéktani ténykedéssel kapcsolatban hozott bizottsági határozatot nem lehet a Bizottság beleeegyezése nélkül érvényteleníteni.

79. cikk. A teljhatalom. -

/a/ Alkalmazása, célja és mértéke. - Az Alapszabályban előírt megfelelő értesítés után a Bizottságnak joga van a Kódex bármely rendelkezésének a felfüggesztésére - kivéve a jelen és a következő fejezetben foglaltakat - ha megítélése szerint valamely egyedi esetre történő ilyen jogalkalmazás az állandóságot vagy az egyetemességet veszélyeztetné vagy zavart keltene. Az ilyen zavar megelőzésének és egy megállapodott és egyetemesen elfogadott nevezéktan előmozdításának céljából a teljhatalmának gyakorlása révén megőrizhet, továbbá részben vagy egészben vagy feltételelesen elnyomhat vagy alkalmazhatóvá tehet bármely nevet, típuskijelölést vagy egyéb nevezéktani ténykedést vagy bármely munkát, és bevezetheti ezek pótlását.

/b/ Irányelvek. - Teljhatalmának gyakorlásában a Bizottságot a következő elvek vezéreljék, bár ezek nem korlátozzák e hatalom gyakorlását.

/i/ Ha két név homonima, akkor a szenior nevet teljesen felfüggesztheti, azaz mind a prioritás mind a homoni-

mia elvének céljaira elnyomhatja, úgy, hogy a junior szinonima továbbra is érvényes névként használatban maradhat.

/ii/ Ha két név objektív szinonima, akkor a szenior nevet részlegesen elnyomhatja, azaz csupán a prioritás elvének szempontjából, anélkül, hogy ez a hominimia elvének alkalmazására is kiterjedne.

/iii/ Ha két nevet pusztán szubjektív szinonimának tekintenek, akkor a szenior nevet pusztán a prioritás elvének szempontjából elnyomhatja, miként a fenti (ii) bekezdésben, vagy csak feltételesen nyomja el a célból, hogy a szenior nevet ismét használni lehessen akkor, ha azt és a junior szinonimát nem tekintik már szinonimáknak.

/iv/ Ha valamely adott esetben a Bizottság nem kívánja teljhatalmát gyakorolni, akkor a kérdéses ügyben hozott határozatának meg kell neveznie a használandó nevet (-ket) és (ha van ilyen) a követendő eljárást.

/c/ Használatlan szenior szinonimák elnyomása. - Ha azt a kérelmet terjesztik a Bizottság elé, hogy elnyomjon egy olyan nevet, amelyet nem használtak valamely általánosan és jelenleg is használatban álló név szenior szinonimájának, akkor első látásra az állandóságot fenyegető esettel állunk szemben

/1/ ha nincsen ellenvetés arra vonatkozóan, hogy a közvetlenül megelőző ötven éven keresztül a szenior szinonimát nem használták érvényes névnek, és ha

/2/ a junior szinonimát mint valamely meghatározott taxon érvényesnek tartott nevét legalább 5 különböző szerző használta legalább 10 publikációban ugyanezen időszak alatt.

/i/ A névnek a prioritás elvével ellentétes használata-

ta (23b), vagy a névnek szinonimaként történő említése, vagy annak valamely absztraháló folyóiratban vagy más indexben vagy nevek lajstromában történő felsorolása a jelen szakasz értelmében nem fogadható el használatnak, hacsak a Bizottság nem biztos benne, hogy elfogadását sajátos körülmények indokolják.

/ii/ A név minden egyes idézését annak érdekében kell elbírálni, függetlenül annak a munkának a természetétől vagy címétől, amelyben a név szerepel.

/iii/ A Bizottság beleegyezése nélkül nem szabad azt a nevet használni, amelyet 1961 november 6 és 1973. január 1 között vetett el egy szerző az ezen időpontok között érvényben lévő Kódex 23b szakaszának kifejezett alkalmazása révén. A bizonytalanság elkerülése végett helyes ha az esetet a Bizottság elé terjesztik azzal a kéréssel, hogy nyomja el az elvetett nevet.

/iv/ A jelen szakasz (iii) bekezdésével kapcsolatos "elvetett" kifejezést szigorúan kell felfogni: valamely név puszta mellőzését nem lehet elvetésnek tekinteni (még ha az akkor érvényben lévő 23b szakaszt említették is). Az elvetett nevet meg kellett nevezni s helyette érvényes névként egy junior szinonimáját kellett használni.

80. cikk. Vizsgálat alatt álló ügy státusza. -

/a/ A fennálló használat fenntartása. - Ha a Bizottság valamely ügyet vizsgál, akkor határozatának közzétételéig a fennálló használatot kell fenntartani.

/b/ A vizsgálat kezdő időpontjának megítélése. - Az ügyet attól az időponttól kezdődően lehet a Bizottság vizsgálata alatt állónak tekinteni, mikor a Bizottság titkára a Bulletin of Zoological Nomenclature hasábjain az ügy beérkeztéről értesítést tesz közzé.

/c/ Ha a Bizottság a vizsgálat során arravonatkozólag keres állásfoglalást, hogy két név (szinonimák) közül melyiket kell használni valamely taxon számára, akkor a "fennálló használat" kifejezést a leggyakoribb jelenlegi használatként kell értelmezni.

81. cikk. Mentésítés. - A Bizottság nem kötelezhető arra, hogy a Kódex rendelkezéseinek megszegése után nyomozzon vagy az eléje terjesztett beadványokban foglalt adatokat kiegészítse illetve ellenőrizze, vagy hogy hatáskörében bármely eljárást kezdeményezzen - bár belátása szerint ezek bármelyikét megteheti.

82. cikk. Alapszabály és kiegészítő rendelkezések. - A Bizottság tegségára, Tanácsára, választásaira, szavazási eljárásaira, üléseire és az ezekkel kapcsolatos ügyekre vonatkozó előírásokat a Bizottság Alapszabálya és annak kiegészítő rendelkezései tartalmazzák.

/a/ Az Alapszabály módosítása. - Az Alapszabályt csak a Kongresszus módosíthatja, ugyanolyan módon, ahogyan a Kódexet (88.).

/b/ A kiegészítő rendelkezések módosítása. - A rendelkezéseket az Alapszabályban lefektetett eljárással a Bizottság hozhatja és módosíthatja.

XVIII. Fejezet. A JELEN KÓDEXET ÉRINTŐ SZABÁLYOK

83. cikk. Cim. - E szabályok és javaslatok címe: "INTERNATIONAL CODE OF ZOOLOGICAL NOMENCLATURE".

83A javaslat. A Kódex címét idéző szerzők adják meg a kiadás sorszámát és megjelenésének dátumát. A szerzőséget az "International Commission on Zoological Nomenclature"-nek kell tulajdonítani.

84. cikk. A Kódex hatálya. -

- /a/ A hatálybalépés időpontja. - A Kódex jelen kiadása a megjelenésének napján lép hatályba.
- /b/ Korábbi kiadások. - Az "International Rules of Zoological Nomenclature" és az "International Code of Zoological Nomenclature" minden korábbi kiadása hatályát veszti.
- /c/ A Kódexet érintő korábbi határozatok. - A megelőző kongresszusokon elfogadott s a Kódexet érintő módosítások érvényüket veszítik, ha csak nem nyertek benne megerősítést, s akkor is csak amennyiben itt kifejezésre kerültek.

85. cikk. A hivatalos szövegek nyelve. - A Kódex hivatalos francia és angol nyelvű szövege egyenlő erejű, értelmű és tekintélyű. Ha kitűnik, hogy a két szöveg értelmében különbség van, akkor a kérdést a Bizottság elé kell terjeszteni, s annak az értelmezése végleges.

86. cikk. A Kódex alkalmazása. - 1758 előtt kiadott név vagy ténykedés nem tartozik a zoológiai nevezéktanba (3.). 1757 után közzétett állattani neveket, munkákat és ténykedéseket (amelyek korábbi publikációk információs anyagát is hasznosíthatták) a jelen Kódex előírásai szabályozzák.

87. cikk. A Kódex értelmezése. -

- /a/ Szavak és kifejezések jelentése. - A Kódex értelmezésekor valamely szónak vagy kifejezésnek a Szótárban (Glossary) megadott jelentését kell a Kódex alkalmazásához tekintetbe venni.

- /i/ A Kódexben és a Szótárban használt szónak vagy kifejezésnek értelmezésében támadt kételyt vagy nehézséget a Bizottság elé kell terjeszteni, s annak döntése végleges.

/b/ A javaslatok, példák, címek, lábjegyzetek és függelékek státusa. - A javaslatok, példák (akár a kötelező rendelkezések szövegében akár azok függelékeként), címek, lábjegyzetek és függelékek nem tartoznak a Kódex rendelkezői részébe.

88. cikk. A Kódex módosítása. - A Kódexet csak Kongresszus módosíthat, amely a Bizottság által a vonatkozó Kongresszus Nevezéktani Osztálya elé felterjesztett és általa jóváhagyott javaslat alapján jár el (77. cikk b szakasz és 78. cikk a szakasz).

FÜGGELÉKEK

- A. ETIKAI KÓDEX
- B. GÖRÖG SZAVAK ÁTBETÜZÉSE ÉS LATINOSÍTÁSA
- C. FÖLDRAJZI ÉS SZEMÉLYNEVEK LATINOSÍTÁSA
- D. JAVASLATOK A NEVEK KÉPZÉSÉRE^x
- E. ÁLTALÁNOS JAVASLATOK

A. FÜGGELÉK

ETIKAI KÓDEX

1. Új neveket közzétevő zoológusok vegyék tekintetbe a következő elveket, amelyek együttesen az "etikai kódexet" alkotják..

2. Ne állítson fel a zoológus új taxont, ha oka van azt hinni, hogy már más zoológus is felismerte ugyanazt a taxont és azon van, hogy közzétegye azt (vagy hogy a taxon posztumus

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban - technikai okok miatt - nem szerepelnek!]

munkában nyer elnevezést). Lépjen érintkezésbe a másik zoológussal (vagy képviselőivel) és csak akkor érezze magát felmentettnak az új taxon felállítására, ha a másik zoológus (vagy képviselői) elfogadható időn belül (nem kevesebb mint egy év alatt) nem teszi(k) ezt meg.

3. Ne tegyen közzé a zoológus új pótló nevet junior homonima számára, ha annak szerzője életben van, anélkül, hogy ez utóbbit ne érintette volna a homonimiáról, s amíg elegendő időt vagy legalább egy évet nem hagyott a számára, hogy a helyettesítő nevet közzétehesse.

4. A 2. és 3. szakaszban meghatározott időtartamot kivételes körülmények között csökkenteni lehet, pl. midőn valamely revíziós munkában egy új családnév alapjául új generikus névre van sürgősen szükség.

5. Ne állítson fel a zoológus olyan nevet, amely tudomása szerint bármilyen okból sértő lehet.

6. Nem szabad zoológiai nevezéktani vitában gátlástalan hangot megütni; a vitát udvarias és baráti modorban kell folytatni. Ha mások nézeteivel vitába szállunk, a nehéz problémákat legkönnyebben és leggyorsabban az udvariasság szabályainak tiszteltbentartásával lehet megoldani.

7. Zoológiai munkák szerkesztői és a kiadásukért felelős személyek kerüljék olyan dolgozatok kiadását, amelyek véleményük szerint megsértik a fenti elveket.

8. Ezen elvek tekintetbevétele az egyedi zoológus lelkiismeretétől függ, és a Bizottságnak nincsen felhatalmazása arra, hogy állítólagos megszegésüket kivizsgálja vagy erre vonatkozó döntést hozzon.

B. FÜGGELEK

GÖRÖG SZAVAK ÁTBETŰZÉSE ÉS LATINOSÍTÁSA

Ha görög szót betűzünk át, akkor betűinek pontos egyenértékűt adjuk meg. Ha latinositjuk, olyan alakba öntjük, amelyet a klasszikus latin vagy, ha ettől különbözik, a modern tudományos latin használata határoz meg. A következő táblázat szemlélteti a helyes eljárást.

A GÖRÖG BETŰREND, A HEHEZETES HANGZÓK ÉS A KETTŐS MAGÁNHANGZÓK LATIN MEGFELELŐI ÉS A LATINOSÍTÁS MÓDJA

Ábécé és hehezetes hangzók

Görög betű	neve	latin egyenértékűje	latinosítva	példa	latinosítva
A α	alfa	a	a	ἄναξ	<u>Anax</u>
‘A ᾶ			ha	ἄβρος	mint <u>Habrobracon</u>
B β	beta	b	b	βάλανος	<u>Balanus</u>
Γ γ	gamma	g	g	γλῶσσα	mint <u>Glossina</u>
γγ		gg	ng	ἄγγος	mint <u>Angioneurilla</u>
γκ		gk	nc	ἄγκιστρον	mint <u>Ancistrocerus</u>
γξ		gx	nx	σάλπιγξ	<u>Salpinx</u>
γχ		gch	nch	ἄγχι	mint <u>Anchisaurus</u>
Δ δ	delta	d	d	δυναστής	<u>Dynastes</u>
E ε	epsilon	ě	e	ἐλατήρ	<u>Elater</u>
‘E έ			he	ἑλιξ	<u>Helix</u>
Z ζ	zeta	z	z	ζῶον	mint <u>Protozoa</u>
H η	eta	ē	e	ἥως	mint <u>Eohippus</u>
/szóvé- gi/ η		e	a	αἶγλη	<u>Aegla</u>
‘H ή			he	ἥλος	mint <u>Heloderma</u>
Θ θ	theta	th	th	θρίψ	<u>Thrips</u>
I ι	iota	i	i vagy j	ἰχνεύμων ἰωάννης	<u>Ichneumon</u> , <u>Joannisia</u>

Görög betű	neve	latin egyen- értékűje	latino- sitva	példa	latinosítva
Ι	ι		hi	ἵππος	mint <u>H</u> ippocampus
Κ	κ	kappa	k	κύπρις	<u>C</u> ypris
Λ	λ	lambda	l	λεπίς	mint <u>L</u> epidoptera
Μ	μ	mu	m	μύρμηξ	<u>M</u> yrmex
Ν	ν	nu	n	ναυτίλος	<u>N</u> autilus
Ξ	ξ	xi	x	ξένος	mint <u>X</u> enotoma
Ο	ο	omicron	o	ὀρθός	mint <u>O</u> rthoptera
Θ	θ		ho	ὄμος	mint <u>H</u> omoptera
/szóvé- gi/	ον	on	um	ῥυγχίον	Rhynch <u>u</u> m
/szóvé- gi/	ος		us	βόμβος	Bomb <u>u</u> s
Π	π	pi	p	παρά	mint <u>P</u> arahoplites
Ρ	ρ	rho	r	πτερόν	mint Hemipter <u>a</u>
Ῥ	ῥ		rh	ρέα	<u>R</u> hea
	ρρ	rr	rrh	πυρρός	in Pyr <u>rr</u> homutilla
Σ	σ,ς	sigma	s	σφίγξ	<u>S</u> phinx
Τ	τ	tau	t	τέττιξ	<u>T</u> ettix
Υ	υ	upsilon	u	βόμβυξ	Bomby <u>x</u>
Ὶ	ῑ		hy	ῥδρα	<u>H</u> ydra
Φ	φ	phi	ph	φύλλον	mint <u>Ph</u> ylloxera
Χ	χ	chi	ch	χιτών	<u>C</u> hiton
Ψ	ψ	psi	ps	ψυχή	<u>P</u> sychē
Ω	ω	omega	o	ὠκύπους	<u>O</u> cypus
Ὠ	ὦ		ho	ὦρα	mint <u>H</u> oraeocerus

Kettős magánhangzók (diftongusok)

ΑΙ	αι	ai	ae	ταινία	<u>T</u> aenia
ΑΙ'	αἶ		hae	αἷμα	mint <u>H</u> aematopota
ΑΥ	αυ	au	au	αὖλαξ	mint <u>A</u> ulacus
ΕΙ	ει	ei	i	χείρ	mint <u>C</u> hiroptera
ΕΥ	ευ	eu	eu	εὖ	mint <u>E</u> umenes,
			/vagy	εν/εὐαγής	<u>E</u> vagetes
ΕΥ'	εὐ		heu	εὐρίσκω	mint <u>H</u> euretes
ΟΙ	οι	oi	oe	οἶστρος	<u>O</u> estrus

Görög betű	neve	latin egyen- értékűje	latino- sitva	példa	latinosítva
οΥ	ου	ou	u	πoύς	mint <u>Platypus</u>
Ω	ω	o/i/	o	ὦόν	mint <u>Ootypus</u>

A többi kettős magánhangzónak a zoológiai nevezéktanban nincsen jelentősége.

Megjegyzések

1. Valamely magánhangzó, vagy a rho fölé, vagy nagybetű elé, vagy nagybetűvel irt kettős magánhangzó után helyezett 'jelet (a hehezet ejtését) a latinban a h betű képviseli. Valamely magánhangzó fölé helyezett fordított ' jel (nem hehezetes) nem ejtendő és nem kell tekintetbe venni.

2. Valamely görög szó belsejében előforduló rr (pp) a latinosításban rrrh alakot ölt. Így a πυρρότης Pyrrhotes lesz.

3. Az s betű két görög alakja közül a σ a szó belsejében használatos, az ς pedig csak a végén.

4. Az alulirt iota-val használt három hosszú magánhangzó, az α, η, ω elvben kettős magánhangzó, de a latinosítás során az iota-t rendszerint nem vesszük tekintetbe. A taxonómiában az egyetlen fontos esetet az ὦόν = tojás szóból származtatott szavak alkotják, amelyeket az Ootypus, Oodes példájára alakítunk.

5. Az u és i magánhangzókat a görögben nem, de a latinban más-más hangzóként is használják. Szokássá vált, hogy az u hangzót a v képviseli ha a latin u után magánhangzó következik, például: "Evander", "evangelizál". Ez az elv azonban a jóhangzás kívánalmai szerint változik, főként ha a görög ευ hangzót képviselő kettős eu magánhangzót az o magánhangzó követi, mint például az Euomphalus, Euodice szavakban. Hasonlóképpen, a modern latinban a nagybetűs I hangzót rendszerint J alakban írjuk át.

6. A szóvégi η hangzónak "a" magánhangzóval történő helyettesítése nem más, mint a latin -a tövű főnévragozás nőnemű egyes-számú alanyesete (első deklináció) a görög végződés helyett. Hasonlóképpen, a latin himnemű egyesszámú alanyeset "-us" végződése az -o tövű (második) deklinációban a görög "-os" végződést

helyettesíti, míg a semleges "um" végződés a görög "on" végződést.

Ezzel a főnevek jobban illeszkednek a latin nyelvhasználatba. Ajánlatos az új nevek képzésekor ezt az eljárást alkalmazni, bár számos példa van arra is, hogy ilyen jellegű görög szavakat változtatás nélkül vettek át a latinba, pl. Cyrene, Pelion. Hasonlóképpen az újlatinban is sok ilyen állattani nevünk van, például az Ennomos az ἔννομος szóból és a Theridion a θηρίδιον szóból.

Számos példa van arra is, hogy más deklinációk görög főneveinek alanyesetű végződéseit az állattani nevek alkotása során szükségtelenül megváltoztatták, sőt még a nyelvtani nemet és főnévragozást (s ezáltal a tövet) is. Így a semlegesnemű harmadik deklinációba tartozó Κέρας tagban végződő szavakat rendesen mint "-ceras" latinositjuk (pl. Calliceras). Ám a Trichocera összetételben az első deklinációba tartozó -a esetvégződéssel helyettesített görög végződés nemcsak a nyelvtani nemet és deklinációt, hanem magát a tövet is megváltoztatja, amely most az -at helyett -a végződésű. Hasonlóképpen, a Heterocerus szóban a második deklinációba tartozó himnemű végződést használtuk, s ennek a szónak a töve -o végződésű. A fentebb hivatkozott tövek nyelvtani tövek, amelyeket származékszavak képzésére használunk, nem pedig azok, amelyeket a családcsoporthoz való kialakítására veszünk igénybe. A Trichocera és a Heterocerus nem a Κέρας latinositásának példái, hanem teljesen új szavak alkotásáé, amelyekhez természetesen minden szerzőnek joga van.

C. FÜGGELÉK

FÖLDRAJZI- ÉS SZEMÉLYNEVEK LATINOSITÁSA

Olyan országoknak a földrajzi- és országneveit, amelyek a latinbatüs írást fogadták el, annak a nemzetnek a helyesírásával kell írni, ahonnan azok származnak.

Azoknak a nemzeteknek a földrajzi- és országneveit, amelyek nem a latin betűket használják, vagy nincsen igazi ábécéjük, vagy nincsen írott nyelvük, a következő szakaszok figyelembevételével kell átírni. Az alább felsorolt betűk segítségével meg kell kísérelni a helyi kiejtés lehetőleg pontos visszaadását, anélkül, hogy megpróbálnánk minden hallott hangot teljesen átírni.

1. Az a, e, i és o hangot úgy kell használni, hogy azt a hangot képviseljék, amelyet a francia, német, olasz és spanyol nyelvben fejeznek ki. Az e hangzót ne használjuk néma magánhangzó jelölésére.

2. A francia u hangot a német ü (kírva ue) hanggal kell képviseltetni.

3. A francia ou hangot u képviselje, úgy miként a németben, olaszban, spanyolban stb.

4. A francia eu hangot, amelyet úgy ejtünk ki, mint a jeu szóban, az oe betűk képviseljék.

5. A b, d, f, j, k, l, m, n, p, r, t, v és z mássalhangzót úgy kell használni, hogy azt a hangot képviseljék, amit a franciában fejeznek ki.

6. A g és s betűk csak a kemény hangokat képviseljék, úgy miként a francia (vagy angol) golfe (gulf) és sirop (syrup) szóban.

7. A francia ch hangot (pl. chambre) és az angol sh hangot (pl. shot) az sh betűk képviseljék.

8. A kh az arab nyelv kemény és a gh annak lágy torokhangját képviselje.

9. A th és a dh hangot úgy kell használni, hogy azok az angol nyelv lágy th (pl. path) és kemény th (pl. those) hangjaival egyenértékű hangokat képviseljenek.

10. Az előtte álló hangot módosító h betűnek fenti alkalmazásától eltekintve (7., 8., 9.) a h mindig hehezetes.

11. A w és y félmagánhangzókat úgy kell használni, hogy ugyanaz a hangtani értékük legyen, mint az angol will és young szavakban.

12. Az összetett hangokat betűkkel vagy betűcsoportokkal képviseltessük, pl. d+j, t+ch, t+sh, amelyek a Matshim szó alapvető hangját fejezik ki.

13. A spanyol ñ által kifejezett hangot a gn képviselje, mint amilyent a francia seigneur szóban hallunk.

14. Az x és c betűket ne használjuk, mivel ezek más, de ugyanazokat a hangokat képviselő betűk helyettesítői.

15. A q betűt az arab qaf képviseletére lehet használni. A qu összetétel az angol quote és a francia quoi szó vonatkozó hangját fejezze ki.

D. FÜGGELÉK

JAVASLATOK A NEVEK KÉPZÉSÉRE

I. Általános rész

1. Új nem- vagy fajcsoport neve rövid és jó latin hangzású legyen.

2. A családcsoport felett álló kategória nevére felhasznált szót ne alkalmazzuk új nem- vagy fajcsoport nevére.

3. Ne állítson fel a zoológus olyan új generikus nevet, amely más nevektől csak végződésével vagy apró betűzési különbséggel tér el, pl. Hygrobia, Hygromia; Leucochile, Leucochilus; Merope, Merops; Odhnerius, Odhneria; Odhnerium; Peroniceras, Peronoceras; Sciurus, Seiurus.

4. Latin melléknevet vagy melléknévi igenevet ne használjunk nem-csoport nevére, pl. Prasina, Productus.

5. Ne állítson fel a zoológus olyan új fajcsoport nevet, amely

/a/ egyezik valamely közel rokon vagy közelálló nem-csoport taxonjának nevével, vagy

/b/ amely ilyen névtől csak végződésével vagy apró betűzési különbséggel tér el, pl. fluviialis, fluviaticus, fluviatilis; furcifera, furcigera; granulatus, granu-

losus; marginalis, marginatus.

6. Ne alapítson a zoológus új fajcsoport nevet olyan földrajzi- vagy személynévre, amelyből származó másik név valamely rokon vagy közelálló nemből már használatban van, pl. hispanus, hispanicus; molluccensis, moluccanus; sinensis, sinicus, chinensis; ceylonicus, zeylanicus.

7. Ne válasszon a zoológus új fajcsoport neveként olyant, amely ugyanazon vagy rokon vagy közelálló génusz fajától abban különbözik, hogy melléknév és nem főnév vagy fordítva; ez az összetett név szóvégi elemére is vonatkozik, pl. cauda (főnév): caudatus, -a, -um (melléknév); crassicosta: crassicostatus, -a, -um.

8. Ne használjuk új nevekként a typus és typicus szavakat, mert könnyen zavart okozhatnak.

9. Ne állítson fel a zoológus olyan nevet, amely kiejtve bizarr, komikus, vagy egyébként kifogásolható értelmet sejtet.

II. Klasszikus eredetű szavakból képzett nevek (lásd a VI. részt is)

10. Klasszikus eredetű szóból alkotott zoológiai név képzésekor az eredeti nyelv ragozását használjuk.

11. Összetett nevek alkotásakor a zoológus ne olyan tagokat válasszon, amelyek egyike görög, a másik latin.

12. A sub- előragot csak latin főnévhez vagy melléknévhez kapcsoltn használjuk. Ne alkalmazzuk személynéven alapuló névhez kapcsoltn; pl. subviridis vagy substriatus, de nem subwilsoni vagy Subdarwinia.

13. A pseudo- előragot csak görög főnévhez vagy melléknévhez kapcsoltn használjuk. Ne alkalmazzuk személynéven alapuló névhez kapcsoltn.

14. Az -ides és -oides utóragokat csak görög vagy latin főnévhez kapcsoltn használjuk. Személynevekhez kapcsoltn ne használjuk őket.

III. Személyneveken alapuló nevek

15. Nem ildomos személyneveket összetett nemcsoport-nevek kép-

zésére felhasználni, pl. Eugrimmia és Euegessiceras.

16. Ha fajcsoport-nevet képzünk olyan modern ember nevéből, amely nem latin, latinositott vagy görög eredetű, akkor kívánatosabb a teljes névhez az egyesszámú birtokos eset -i ragját, mint az -ii végződést hozzátenni, pl. inkább smithi mint smithii (a Smith névből), krupai (Krupa), bonarollii (Bonarolli).

/a/ Lehet az ilyen nevet a teljes névhez kapcsolt -ianus, -iana, -ianum melléknévi végződéssel is képezni, de jobb az egyesszámú birtokos esetet használni.

/b/ Nem ajánlatos a személynévhez fűzött -ius révén történő latinosítás, mert ez az -ii birtokos esetet hozná létre.

17. /a/ Ha a név modern ember latin vagy latinositott nevén alapszik, akkor az egyesszámú alany eset -us végződését az egyesszámú birtokos eset -i végződésével kell felcserélni, pl. fabricii, aurivillii, sartorii.

/b/ Ha a név görög, akkor a latinositott birtokos esetet használjuk; ha a helyesen latinositott birtokos esetet nem lehet sem latin sem görög szótárban megtalálni, akkor fűzzük a birtokos eset -i végződését a teljes névhez.

18. Női névből képzett fajcsoport nevéből (31. cikk) a jóhangzás érdekében a szóvégző e betűt ki lehet hagyni, pl. josephineae vagy josephinae (Josephine).

19. Ha összetett személynévből képez zoológiai nevet, akkor a zoológus csak a tagok egyikét vegye tekintetbe, s ezek közül az ismertebbet részesítse előnyben, pl. bakeri (Bothune Baker), guerini (Guérin Méneville).

20. Ha a modern személy keresztnéve - amelyre a zoológiai nevet alapítjuk - klasszikus eredetű, akkor a görög vagy latin ragozást kövessük, pl. caroli (a Charles névből), annae (az Ann, Anna, Anne névből).

21. Zoológiai név képzésekor az előragokkal ellátott személyneveket a következőképpen kezeljük:

/a/ A "Mac", "Mc", vagy "M" előragot "mac"-nek kell betűzni és a névvel egyesíteni, pl. maccooki (McCook), maccoyi (M'Coy).

- /b/ Az "O" előragot aposztrofa nélkül kell egyesíteni, pl. obrieni (O'Brien).
- /c/ Névelőből álló (pl. le, la, l', les, el, il, lo) vagy névelőt tartalmazó (pl. du, de, la, des, del, della) előragot egyesíteni kell a névvel, pl. leclerci (Le Clerc), dubuyssoni (Du Buysson), lafarinai (La Farina), logatoi (Lo Gato).
- /d/ A nemességet jelentő vagy egyházi szentségre utaló, akár rövidített, akár teljes előragot el kell hagyni, pl. chellisi (De Chellis), romyi (St. Rémy), clairi (St. Clair).
- /e/ A személynévvel rendszerint egyesített német vagy holland előragot megtarthatjuk a zoológiai névben, pl. vonhauseni (Vonhausen), vanderhoecki (Vanderhoeck); egyébként azonban hagyjuk el, pl. iheringi (von Ihering), strasseni (zur Strassen), vechti (van der Vecht).
- /f/ Minden más előragot hagyjunk el.

IV. Földrajzi nevekből képzett nevek

22. Földrajzi névre alapított fajcsoport-név legyen

- /a/ lehetőleg a földrajzi névből származó melléknév, amely megfelelő utóragra végződik, mint -ensis vagy -iensis, pl. cubensis (Cuba), timorensis (Timor), ohioensis (Ohio), siciliensis (Sicilia); vagy
- /b/ birtokos esetben álló főnév, pl. neapolis (Nápoly), ithacae (Ithaca), santipauli (St. Paul), romae (Roma), vindobonae (Bécs), burdigalae (Bordeaux).

23. Az újabbkori nevek fölött azokat a földrajzi neveket kell előnyben részesíteni, amelyeket a rómaiak vagy a középkori latin nyelven írók használtak, pl. inkább vindobonensis mint viennensis (Vienna = Bécs): inkább burdigalensis mint bordeausiacus (Bordeaux): inkább londoniensis mint londonensis (London).

V. Egyéb nevek

24. Nem klasszikus eredetű mitológiai névnek adjunk latin vég-

zódést.

25. Nem klasszikus nyelvből származó szónak adjunk latin végzódést, pl. Fennecus (fennec), Kobus (kob), Okapia (okapi).

26. Betük mesterséges kombinációjából alkotott fajcsoport-neveket ragozhatatlan főnévnek kell tekinteni.

VI. Nem-csoport nevek számára választható szótípusok

27. Egyszerű görög főnevek, pl. ἀγκύλος = Ancylos; φύσα = Physa; ὀπλίτης = Hoplites; beleértve az állatok görög népnyelvi neveit, pl. λεπάς = Lepas.

28. Leszármaztatott görög nevek, amelyeknek tövéhez értelem-megváltoztató tagot csatolunk. Használhatták az ilyen szavakat a görögök is, de lehet zoológiai használatra is képezni őket, pl. γαστήρ (gyomor) + -ωδης (olyan formájú) = Gastrodes; ἔρπειν (csuszni) + -της (minek a révén) = Herpestes.

29. A görögben használt, vagy zoológiai használatra alkotott összetett görög főnevek. Ha ilyen nevekben a jelző minőséget fejez ki, akkor előzze meg az alany helyett álló kifejezést (pl. Schistosoma, hasított testű); ha működést vagy cselekedetet fejez ki, akkor megelőzheti vagy követheti azt (pl. Philopotamus, kedvelője a folyónak, vagy Potamophilus = folyót kedvelő). Az ilyen összetételek három fő típusra oszlanak:

/a/ Az első elem elválaszthatatlan részecske, pl. az alpha privativa (mássalhangzó előtt α-, magánhangzó előtt αν-), pl. ἀ-πτέρυξ, szárnyatlan - Apteryx; ἡμι, fél + μέρος, rész = Hemimerus.

/b/ Az első elem előljáró vagy határozószó, pl. περί, körül, + σφιγκτ-, kötött = Perisphinctes; ἐπι, felé, + νεφέλη, felhő = Epinephelus; μετά, után, + κρίνον, lilium = Metacrinus; εὖ, jól, + μάσταξ, száj = Eumastax.

/c/ Az első elem főnévnek vagy melléknévnek a töve, pl. πολυ-, sok, + ὄμμα, szem = Polyomma; ἀρχαῖος, régi, + κίδαις, turbán = Archeocidaris; στενός, keskeny, + πέλμα, talp = Stenopelmatus; ὀνύχος, szög, + μορφή, alak = Onychomorpha.

30. Egyszerű latin főnevek, pl. discus = korong (Discus); tuba = trombita (Tuba); beleértve az állatok latin népnyelvi neveit, pl. canis = kutya (Canis).

31. Leszármaztatott latin főnevek, amelyeknek tövéhez értelmegváltoztató tagot csatolunk. Ezeket a latinok is használhatták, de lehet zoológiai használatra is képezni ilyeneket, pl. Sturnus + -olla a kicsinyítő képző = Sturnella; Buccinulum, kis trombita; clamare, kiáltani + -tor, az utaló rag, = Clamator.

32. Elválaszthatatlan részecskékkel kombinált latin főnevek, pl. ambi-, di-, dis-, in-, por-, re-, se-, ve-, semi-, pl. Diloba, Reduvius.

33. Elöljáró vagy határozószó eléiktatásával képzett latin összetételek, pl. Bipes, Subursus.

34. Tövek összekapcsolásával kialakított latin összetételek - ha szükséges - utóragok hozzátételével, pl. Capricornis, Stiliger, Carinifex.

35. Mitológiai nevek, pl. Danaus, Dardanus, Maja, Venus.

36. A régiók által használt tulajdonnevek, pl. Cinara, Diogenes, Ligur.

37. Modern személyek nevei a megfelelő utóraggal; ez -ius, -ia, -ium legyen, ha a személynév mássalhangzóval végződik (pl. Selysius, Barbouria, Matthewsium); -ia ha a végződése -a (pl. Danaia); és -us, -a, -um, ha más magánhangzóra végződik (pl. Rudolphius, Fatia, Milneum).

38. Megfelelő utóraggal ellátott hajónevek, pl. Challengeria, Blakea.

39. Nem klasszikus vagy nem modern indo-európai nyelvből vett szavak, pl. Vanikoro, Zua.

40. Betűk masterséges kombinációja révén alkotott szavak, pl. Zirfaea, Velletia.

41. Létező nevek anagrammjából alkotott szavak, pl. Milax (a Limax szóból); Dacelo (az Alcedo szóból).

ÁLTALÁNOS JAVASLATOK

1. Az új taxon leírását készítő zoológus adja meg a rokon taxonokkal való összehasonlítást is annak érdekében, hogy megkönnyítse a taxon későbbi meghatározását.

2. A nem- és fajcsoport-taxonok tudományos neveit a szöveg betűtípusától eltérő tipizációval szedjük. A kurziv szedés a szokásos. Pl. "A *Rana esculenta* Linnaeus, 1758, Európában él."

3. Kettős magánhangzók szedésakor a magánhangzókat ne kapcsoljuk össze, mert az a későbbi átírások hibáinak kockázatával jár, pl. ae és oe használtassék, és nem æ és œ.

4. Ha az új taxont nem angolul, franciául, németül, olaszul vagy latinul írjuk le, akkor adjunk hozzá e nyelvek valamelyikén fordítást.

5. Nem angol, francia, német, olasz vagy latin nyelvű kiadványokban az ábramagyarázatokat e nyelvek egyikére fordítsuk le.

6. A szerző világosan jelentse ki, hogy új taxonját melyik osztályba, rendbe, és családba (ha a rend abban az időben családokra oszlik) sorolja.

7. Kövesse szorosan az új nevet a megfelelő megállapítás rövidített formája, pl. "gen. n.", "sp. n.", stb.

8. Az új fajcsoport-nevet teljességében idézzük, azaz faj esetében előzze meg a lerövidítetlen génusz név, és alfaj esetében a lerövidítetlen génusz- és fajnév.

9. Generikus rangon felülálló taxon nevének szerzőjét nem kell idézni, hacsak ez történeti vagy bibliográfiai célból nem hasznos, vagy ha különbözőképpen használt nevek közötti viszonyt nem tárgyaljuk.

10. Az a zoológus, aki valamely génusz vagy alacsonyabb rangú taxon nevét idézi, minden kiadványban legalább egyszer idézze a szerző nevét és a dátumot.

11. A szerző nevét ne rövidítsük le, kivéve szabadon választhatóan olyan szerzőét, akit munkásságának fontossága és lerövidített neve révén fel lehet ismerhí. A szerző nevét soha nem szabad annyira lerövidíteni, hogy ez más szerzők nevével való zavarra adjon okot.

12. Ha valamely nominális fajt taxonómiai alapon később felosztottak, akkor a taxonómiai fajt megszorító szerző nevét megfelelő jelöléssel idézni lehet az eredeti szerző neve után, pl. *Taenia solium* Linnaeus, partim Goeze [lásd 51. cikk, b és 51B javaslat].

13. Ha a taxon nevét egynél több idézet vagy jelölés követi, akkor mindegyiket vesszővel kell elválasztani az előzőtől.

14. Az a zoológus, aki taxonómiai munkában valamely nemnek vagy alacsonyabb rangú taxonnak a nevét idézi, adjon annak eredeti publikációjára legalább egy ízben teljes bibliográfiai utalást [lásd fentebb E 10 is].

15. Az a szerző, aki helyettesítő nevet állít fel, adjon teljes bibliográfiai utalást a helyettesített névre, idézve a nevet, a szerzőt, a kiadvány dátumát, a munka címét (amelyben az megjelent), a kötettszámot (ha a munka kötetekre oszlik), az oldalszámot és a táblákat. Ha a lapok nincsenek számozva, akkor adja meg az ivet vagy a szövegrészt megkülönböztető számot, betűt vagy jelet.

16. Adja meg a zoológus az új nem-csoport nevének etimológiáját és nyelvtani nemét.

17. A fajcsoportba tartozó új taxon leírásával járjon együtt kielégítő ábra vagy ilyen ábrára vonatkozó bibliográfiai utalás.

18. A metrikus súly- és mértékrendszer, és a százfokos hőmérsékleti beosztást használjuk. A mikroszkopikus mértékegység a mikron (0,001 mm) legyen, amelyet a görög μ betű képvisel.

19. Az ábra megértéséhez nagyon kívánatos a nagyítás vagy kisebbítés megjelölése, amelyet fokbeosztással vagy a lineáris méreteket megadó számokkal fejezzünk ki.

20. Ha a nagyítás vagy kisebbítés nem lineáris, hanem felszinre vagy térfogatra utal, akkor specifikáljuk.

Példák. - "x50" azt jelzi, hogy a tárgyat természetes méretének ötvenszeresével ábrázoltuk; "x0,5" vagy "x1/2" pedig a természetes nagyság felét jelenti.

21. A "nomen novum" kifejezést csak a preokkupált nevet pótló névre használjuk.

22. Ne vezesse be a zoológus ugyanazt a nevet új névként egynél több közleményben, de az új nevet vagy a nevezéktant érintő megállapításokat tartalmazó dolgozat közzétételét se ismételje meg anélkül, hogy minden egyes új közzététel alkalmával ne közölje miszerint a szöveg már másutt megjelent, teljes bibliográfiai utalást adva az első publikációra.

23. Ne tegyen közzé a zoológus új nevet első ízben olyan kiadványban, tartalomjegyzékben, bevezetésben, vagy határozó kulcsban, amelynek a kiadása megelőzi a kérdéses új taxon leírását tartalmazó munkáét vagy annak vonatkozó részét.

24. Tekintettel az új taxon felállítása, vagy bármely jelentős taxonómiai változás legszélesebb nyilvánosságának elsőrendű fontosságára, nyomatékosan ajánljuk, hogy a szerzők az első adandó alkalommal juttassák el munkáik példányát a Zoological Record szerkesztőinek.

A ZOOLOGIAI NEVEZÉKTAN NEMZETKÖZI BIZOTTSÁGÁNAK ALAPSZABÁLYA

1. cikk. A Bizottság státusa és működése. - A Bizottság státusát, feladatait és hatáskörét a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Kódexe határozza meg.

2. cikk. Bizottsági tagság. -

/a/ Számuk. - A Bizottság rendszeren 18 tagból áll vagy annyi-
val többől, amennyit a Bizottság megkíván. A tényleges
tagok nevét és címét a Bulletin of Zoological Nomen-
clature teszi közzé.

/b/ Minősítés. - A Bizottság tagjai nemzetiségtől független
kiváló tudósok legyenek, akik az állattan valamely ágá-
ban kimagaslóak, s akiknek a zoológiai nevezéktan irán-
ti érdeklődése ismeretes.

/c/ Különbféle érdeklődési körök képviselése. - Amennyire le-
hetséges, a Bizottság összetétele olyan legyen, hogy
kiegyensúlyozottan képviselje

/i/ az állatvilág főbb csoportjainak szisztemetiku-
sait;

/ii/ a világ különböző részeinek zoológusait;

/iii/ a palaeozoológusokat;

/iv/ s nemcsak a rendszerező zoológusokat, hanem az ál-
talános állattan és az alkalmazott biológiai tu-
dományok (pl. orvostan, mezőgazdaság) kutatóit is,
olyanokat akiket, mint a zoológiai nevek haszná-
lóit, közvetlenül érintenek a nevezéktan problé-
mái, s akik megértést tanusítanak a zoológiai ne-
vezéktan alapjául szolgáló általános problémák
iránt.

3. cikk. A bizottsági tagok szolgálati időtartama. -

/a/ Rendes időtartam. - A Bizottsági tagság rendes szolgálati tartamát a következőképpen kell megállapítani:

/i/ megválasztásuk vagy legutóbbi újraválasztásuk időpontja szerint a tagokat csoportokba kell osztani; mindegyik csoporton belül minden egyes tagnak egyenlő szenioritása van. Valamely csoport szolgálati tartama egy Kongresszus bezárásáig tart.

/b/ Újraválasztás. - Hacsak a Bizottság Tanácsa másként nem határoz, nem lehet azonnal újraválasztani olyan tagot, akinak a szolgálati ideje éppen lejár.

/c/ A tagság korábbi megszűnése. - A Bizottság bármely tagjának tagsága megszűnik:

/i/ a 75.-ik születésnapján;

/ii/ ha a titkárhoz írásban benyújtja a lemondását s amikor ezt a lemondást a Bizottság elfogadja;

/iii/ ha - igazolt távolléttől (szabadságtól) eltekintve - öt egymásutáni alkalommal nem szavaz a Bizottsághoz határozathozatalra beterjesztett kérdésben, hacsak az ilyen mulasztás után nem nyújt be három hónapon belül a titkárhoz olyan írásbeli magyarázatot, amit a Tanács elfogadhatónak talál.

4. cikk. A Bizottság tagjainak megválasztása. -

/a/ Értesítés. - Nem kevesebb, mint egy évvel a Kongresszus összejövetele előtt a Bizottságnak a jelen Alapszabály 2. cikk (b) szakasza alapján értesítést kell közzétennie, amely közli

/i/ a Bizottság azon tagjainak nevét, nemzetiségét és szakterületét, akiknek a Kongresszus berekesztésekor lejár a szolgálati ideje, és a helyükbe jelöl-

tek megnevezését kéri;

/ii/ ugyanakkor közölnie kell azon helyek számát, amelyeket a Bizottság a fenti 2(a) szakasz alapján gyakorolt hatalmával betöltendőnek tart.

/b/ Körözés. - Ezt az értesítést a Bizottság felett hatalmat gyakorló testületnek kell megküldeni, hogy azt tagjai között körözze.

/c/ Jelölések. - Az (a) szakaszban említett értesítés közzététele után három hónapon belül a Bizottság Titkárságának kell beküldeni a jelöléseket, csatolva az egyes jelöltek születési dátumát, nemzetiségét, szakterületét és a 2(b) szakaszban megjelölt minősítés mellett a javaslattevő(k) nevét (neveit) és státusát.

/d/ A jelöltek lajstroma. - A Bizottságnak nem több, mint két jelöltet kell minden egyes, a kiegészítő rendelkezésekben lefektetett eljárás révén betöltendő helyre lajstromba vennie s ezt a Nemzetközi Zoológiai Kongresszus Nevezéktani Osztályának bonyújtania.

/e/ Választás. - A választást titkos szavazás útján a Nevezéktani Osztály folytatja le s a (d) szakaszban említett lajstromból megválasztottak nevét megerősítésre a Kongresszus elé terjeszti.

/f/ Alkalmi megüresedések. - Ha két kongresszus között valamely bizottsági tag tagsági idejének korábbi lejárt miatt alkalmi üresedés támad (3(c)), akkor a Bizottság a kiegészítő rendelkezésekben részletezett eljárással betöltheti a megüresedett helyet.

5. cikk. A bizottsági tagok kötelességei. -

/a/ Ülésszakok. - Ha lehetséges a bizottsági tagnak kötelessége a Bizottság ülésein résztvenni s az ülésszak folyamán minden egyes összejövetelen megjelenni, hacsak kényszerítő okok alapján az elnök ez alól fel nem menti.

/b/ Ülésszakok között. -- A bizottsági tag kötelessége, hogy az előirt időtartamon belül szavazzon mindazon kérdésről, amelyet a titkár e célból feltesz.

/c/ Távollét. -- Az a bizottsági tag, aki időlegesen nem tudja ellátni a tisztét kérjen meghatározott időszakra felmentést a titkártól (ha lehetséges, előre).

6. cikk. Tisztikar. -- A Bizottság tisztikara az elnökből, alelnökből, és más olyan tisztségviselőkből áll, akiket a Bizottság kijelöl. A tisztikar kötelességeit a kiegészítő rendelkezések írják elő.

7. cikk. A Tanács. -- A Tanács az elnökből, alelnökből és a Bizottság négy megválasztott tagjából áll. E Tanácsnak az a feladata, hogy a Bizottság helyett az előző és következő cikkek rendelkezései alapján közelebbről rárótt feladatokat ellássa, az ülésszakok között a Bizottság mindazon tevékenységét ellenőrizze, amellyel nem kifejezetten valamely tisztségviselőt vagy a Titkárságot bízták meg, vagy amelyről az elnök úgy véli, hogy nem követeli meg a Bizottság formális szavazását. A Tanács megbízhatja a Bizottság egyes tagjait, hogy speciális minőségben teljesítsenek szolgálatot.

/i/ A Bizottság titkára a Tanács titkára is, de sem ő sem a Titkárság egyéb tagja nem szavazhat a Tanács ülésein.

8. cikk. A Tanács tisztikarának és tagjainak megválasztása. -- A Tanács tisztikarát és tagjait a Bizottság a kiegészítő rendelkezésekben megszabott titkos szavazással választja meg.

9. cikk. A Titkárság. -- A Tanács az általa megszabott időszakra titkárt jelöl ki; ez szolgálhat tiszteletbeli minőségben vagy, ha a pénzügyi lehetőségek megengedik, fizetett alkalmazottként. Ha a Tanács pénzügyi helyzete megengedi, segédtitkárt és fizetett személyzetet is alkalmazhat, akiknek kötelességeit a Tanács jóváhagyásától függően a titkár írja elő. A

titkárt lehet újraválasztani.

10. cikk. Albizottságok. -

- /a/ Megbízások és feladatok. - Az elnökön keresztül a Tanács tanácsadó vagy ad hoc albizottságokat jelölhet ki, hogy a Titkárságnak szerkesztői vagy ténymegállapító feladatait megkönnyítse vagy a Bizottságnak egyéb módon segítségére legyen. Ilyen albizottságok tagjaiul azok a zoológusok is megválaszthatók, akik nem bizottsági tagok.
- /b/ Jelentések felterjesztése. - Minden ad hoc albizottságnak jelentést kell tennie a Tanácsnak a kijelöléskor megállapított időpontban vagy ha erre a Tanács felszólítja. Végső jelentésük felterjesztésével az ad hoc albizottságok feloszlának. Minden albizottság megbízási időtartama az öt kijelölő elnök megbízásának lejártával együtt szűnik meg. Az új elnök újra megbízhatja az elődjének távozásakor működő albizottságot.

11. cikk. Ülések. -

/a/ Közgyűlések. -

- /i/ A Bizottság minden kongresszus alkalmával közgyűlést tart, amelynek napirendjén szerepelnie kell a 4. cikk rendelkezései alapján a bizottsági tagok megválasztandók jelölését megejtő összejövételnek.
- /ii/ A közgyűlés megkezdődhet a kongresszus előtt és folytatódhat utána is.

/b/ Rendkívüli ülések. - A Bizottság szabad választása szerint akármikor vagy akárhol rendkívüli ülést hívhat össze feltéve, hogy

- /i/ az ülésen megvitatandó kérdéseket előzetesen közli a Bizottság tagjaival;

- /ii/ csak az ilymódon tudatott kérdésekről tárgyalnak az ülés folyamán; és
- /iii/ a rendkívüli ülésen nem tartanak választást.

12. cikk. Szavazás. - Hacsak a Kódex vagy a jelen Alapszabály másként nem rendelkezik, a következő eljárást kell alkalmazni amikor a Bizottság a zoológiai nevezéktanral kapcsolatos kérdésekről szavaz.

- /a/ Rendes esetekben. - Nem a teljhatalom gyakorlását megkívánó esetekben igenlőnek kell a Bizottság döntését tekinteni, ha a szavazólapon kikötött időszakon belül a szavazók egyszerű többsége a kérdés mellett szavaz.
- /b/ A teljhatalom gyakorlását megkívánó esetekben. - Az ilyen esetekben (lásd a Kódex 79. cikkét) csak akkor tekinthető a döntés igenlőnek, ha az érvényes szavazatok kétharmada szól az indítvány mellett, s feltéve, hogy a sorra kerülő szavazást nem kevesebb, mint hat hónappal előtte legalább három zoológiai folyóiratban - beleértve egy európaít és egy amerikaít - közzétették.
- /c/ Feltételes szavazatok. - Annak a bizottsági tagnak a szavazatát, aki feltétel nélküli szavazata helyett kijelenti, hogy a többségi véleményhez óhajt csatlakozni, ilyen értelemben leadottnak kell tekinteni.
- /d/ Nemleges szavazatok. - Az a bizottsági tag, aki nemleges szavazatot ad le, rövid magyarázó nyilatkozatot csatolhat a szavazólapjához; az ilyen nyilatkozatokat a szavazás eredményével együtt közzé kell tenni.

13. cikk. Pénzügyi rendelkezések. - Ha a Bizottság nem óhajt anyagi fedezetet előteremteni illetve a sajátját kezelni, akkor jogában áll, hogy valamely testülettel, például a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Trösztjével előnyös (beneficient) viszonyba lépjen, amikor is ez utóbbi vállalja, hogy a Bizottság és a Kongresszus célkitűzéseinek megfelelően tevékenykedik. Ezt a viszonyt a Bizottságnak joga van belátása szerint megszüntetni.

14. cikk. A Bizottság szerkesztői feladatai. - A Bizottság közzétehet, s ha pénzügyei megengedik, maga is publikálhat különféle kiadványokat, amelyeket a Tanács irányításával a titkár hivatalában kell elkészíteni és szerkeszteni.

/a/ Döntések. - A Bizottság feladata, hogy a Kódex 77. és 78. cikke szerint hozott határozatait, amelyeket a Nyilatkozatok, Döntvények és Magyarázatok tartalmaznak, kiadja.

/b/ Információ. - Ha pénzügyi helyzete megengedi, a Bizottságnak folyóiratot kell kiadnia a célból, hogy informálja a zoológusokat a határozathozatalra előterjesztett esetekről, továbbá hogy közzétegye a Bizottság eljárásait, hirdetményeit, és nevezéktani kérdések általános vitára bocsátását.

/c/ A hivatalos jegyzékek és indexek kezelése. - A Bizottság kötelessége az alább felsorolt jegyzékek és indexek összeállítása és kezelése:

/i/ a zoológiai családcsoporthoz tartozó nevek hivatalos jegyzéke;

/ii/ a zoológiai generikus nevek hivatalos jegyzéke;

/iii/ a zoológiai fajnevek hivatalos jegyzéke;

/iv/ a zoológia számára elvetett és érvénytelen családcsoporthoz tartozó nevek hivatalos indexe;

/v/ a zoológia számára elvetett és érvénytelen generikus nevek hivatalos indexe;

/vi/ a zoológia számára elvetett és érvénytelen fajnevek hivatalos indexe;

/vii/ a zoológiai nevezéktan számára jóváhagyott és alkalmazható munkák hivatalos jegyzéke;

/viii/ a zoológiai nevezéktan számára elvetett és érvénytelen munkák hivatalos indexe.

15. cikk. Hatáskör szükségállapot idején. - Ha valamilyen rendkívüli állapot miatt a Kongresszus a rendes időszakos ülés-

szakát nem tudja megtartani, akkor vagy a Bizottság vagy a Tanács, vagy mindezek helyett az elnök átveheti és gyakorolhatja mindazt a rendkívüli hatalmat, amelyet a Bizottság folyamatos fennállásának biztosítására szükségesnek ítél, feltéve hogy

- /i/ az ily módon átvett hatalommal nem jár együtt az is, hogy megváltoztatja a Kódexet, vagy az, hogy a Tanács vagy az elnök a Bizottság nevében Nyilatkozatokat vagy Döntvényeket hoz;
- /ii/ az ilyen szükségállapot végetértével a Kongresszus első ülése alkalmával a Bizottság jelentést terjeszt fel a rendkívüli helyzetben átvett hatalmáról és az ezáltal gyakorolt ténykedéséről.

16. cikk. Módosítások. -

/a/ A Kódex módosításai. - A Kódex módosítására vonatkozó javaslat mérlegelésekor a Bizottságnak

- /i/ közzé kell tennie a javaslatot;
- /ii/ legalább két és különböző világrészen kiadott folyóirathoz közleményt kell eljuttatnia az ilyen javaslat beérkeztéről és publikációjáról;
- /iii/ át kell vennie a zoológusoknak az ilyen javaslatokra vonatkozó megjegyzéseit és mérlegelnie kell azokat, egy éven belül azután, hogy a Bizottság a javaslatot közzétette;
- /iv/ szavaznia kell a javaslatokról legalább egy évvel azután, hogy a Bizottság a javaslatot közzétette;
- /v/ publikálnia és a következő Kongresszusnak jelentenie kell a döntését, s ha a Kódex módosítását illető ügyben az érvényes szavazatok kétharmada igenlő volt, akkor javasolnia kell, hogy a Kongresszus azt a Kódex módosításaként fogadja el.

17. cikk. Kiegészítő rendelkezések [statutumok]. - A Bizottságnak felhatalmazása van arra, hogy olyan, a rendtartását

és tevékenységét kormányzó kiegészítő szabályzatot állítson össze, amelyre az Alapszabály nem terjed ki. Ha a helyzet megkívánja, a Bizottságnak hatalmában áll, hogy ezeket a kiegészítő rendelkezéseket szótöbbségi szavazattal módosítsa. E kiegészítő rendelkezések a tisztégviselők feladataival, a Bizottságban bekövetkezett üresedésekre való jelölések módjával s a Bizottság és a Titkárság közti viszonyral foglalkoznak, valamint azokkal az intézkedésekkel, amelyek a beadványok kezelését, az ütemtervek és fontossági sorrendek elfogadását, továbbá a Bizottság egyéb ügyeinek szabályozását érintik.

---

18. cikk. Hatálybalépés. - Ez az Alapszabály és összes további módosítása azon kongresszus berekesztésekor lép hatályba, amelyik megerősíti azt vagy azokat.

SZÓTÁR
(Glossarium)

A Szótárban a következő rövidítéseket alkalmaztuk:

esz = egyesszám; tsz = többesszám; pl = például

aberráció (aberration) = Olyan kifejezés, amelyet ha valamely faj egyes példányaira alkalmaznak, akkor az egyértelműleg infraszubspezifikus rangot jelöl.

Alapszabály (Constitution) = Rövidítés; A "Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottságának Alapszabálya".

alárendelt taxon = lásd taxon

alcsalád (subfamily) = (1) A család alatti rang a családcsoportban. (2) Az alcsalád szintjén álló taxon.

alcsalád-név, alcsalád neve = lásd név.

alfaj (subspecies) = (1) A faj alatti rang a fajcsoportban; a legalacsonyabb rang, amelynek neveit a Kódex szabályozza. (2) Az alfaj szintjén álló taxon.

alfaji név, alfaj neve = lásd név.

alkalmazhatóság, alkalmazható availability, available = (1) Publikációval kapcsolatban lásd: munka. (2) Névvel kapcsolatban lásd: név. (3) Nevezéktani ténykedéssel kapcsolatban lásd: ténykedés.

alkalmazhatatlanság, alkalmazhatatlan (unavailability, unavailable) = (1) Valamely munkával kapcsolatban lásd: munka. (2) Valamely névvel kapcsolatban lásd: név.

állattani toldalékszavak (zoological formulae) = Valamely taxonómiai csoport alkalmazható neveinek állandó előtaggal vagy utótaggal történő ellátása annak a megjelölésére, hogy ezek a taxonok az illető csoport tagjai (1b(8)). A Kódex rendelkezései nem vonatkoznak az állattani toldalékszavakra. A családcsoport-nevek utótagjai rangokat és nem taxonómiai csoportokat jelölnek és nem állattani toldalékszavakat képviselnek.

állatvilág = A hierarhikus osztályozás legmagasabb foka. Az állattanban ez a szint egyetlen taxonból áll: ez az *Animalia* (az Állatok Világa).

allotípus = lásd típus.

alnem (subgenus) = (1) A nem (génusz) alatti rang a génuszcsoportban. (2) Az alnem szintjén álló taxon.

anagramma (anagram) = Valamely szó vagy kifejezés betűinek átrendezéséből alkotott név.

anonim (anonymous) = (1) Olyan munka, amely nem adja meg a szerző(k) nevét (neveit). (2) Olyan név vagy nevezéktani ténykedés, amelynek szerzőjét nem adja meg a közlemény (lásd a 14. cikket és a 50a szakaszt). (3) Olyan szerző, akinek kilétét pusztán a munkából nem lehet megállapítani.

átbetűzés (transliteration) = Betűszerinti átírás; valamely ábécé betűinek helyettesítése egy másiknak egyenértékű betűivel. A tudományos neveket latin betűkkel kell írni, ennélfogva a nem-latin szavakból kialakított nevek átbetűzést kívánhatnak meg. Így a görög *hippopotamus* szót úgy betűzzük át, hogy a hehezetes görög *iota* kezdőbetűt *Hi* alakban jelenítjük meg, míg a többi görög betűt önálló latin egyenértékűivel betűzzük át (lásd a B, C, D^x Függelékeket. Az is latinositás, ha az -os végződést -us alakban írjuk, ami latin végződés; lásd 11b (vi)).

bekezdés (subsection) = A Kódex valamely szakaszának elsődleges alcsoportja; a cikk sorszámával és a szakasz kisbetűjét követő római számmal jelöljük.

bélyeg = lásd jellegzetesség

betűk mesterséges kombinációja (arbitrary combination of letters) = Olyan tudományos név, amelyet szerzője nem valamely nyelv létező szavára alapított.

betűzés (spelling) = Valamely szót alkotó betűk kiválasztása és elrendezése.

^x [Lábjegyzet! A D függelékbe tartozó latin és görög főnévragozási táblázatok e fordításban nem szerepelnek!]

- eredeti betűzés (original spelling) = A név bevezetésekor alkalmazott betűzés vagy betűzések egyike (32a, b, (i)).
- helyes eredeti betűzés (correct original spelling) = Valamely alkalmazható név betűzése annak első közzététele alkalmával, hacsak a 32c értelmében nem kimutathatóan helytelen.
- helytelen eredeti betűzés (incorrect original spelling) = Alkalmazható névnek bármely megváltoztatása, kivéve a kötelező változtatást vagy emendációt (33c).
- indokolatlan eredeti betűzés (unjustified original spelling) = Valamely generikus név indokolatlan emendációján alapuló családcsoporthatározó név betűzése (35d (11)).
- későbbi betűzés (subsequent spelling) = Az alkalmazható név eredeti betűzésétől eltérő bármely betűzés (33).
- többszörös eredeti betűzés (multiple original spelling) = Ugyanannak a névnek két vagy több különféle eredeti betűzése (32b (1)).
- változó betűzések (variant spellings) = A homonimia elve szerint azonosnak tekintendő faji vagy alfaji nevek különféle betűzései (58).

bevezetés (proposal) = Sikeres vagy sikertelen kísérlet valamely névnek, nevezéktani ténykedésnek vagy nominális taxonnak felállítására.

- anonim bevezetés = lásd anonim.

- feltételes bevezetés = lásd feltételes.

bevezetni (establish) = A Kódex előírásaival összhangban alkalmazhatóvá tenni.

bibliográfiai utalás (bibliographic reference) = Valamely munkára utaló publikált idézet.

binomen (tsz.: binomina), binominális név = Két név kombinációja, amelyek közül az első a generikus (nemi) név, a második a specifikus (faji) név; ezek együtt a faj tudományos nevét alkotják (5a).

binominális nevezéktan = lásd nevezéktan.

binominális nevezéktan elve (principle of binominal nomenclature) = Az az elv, hogy valamely fajnak – és nem bármely más rangú taxonnak – a tudományos neve két névnek a kapcsolata (a binomen): az első a nemi a második a faji név (5a). Az elv a fajok nevére vonatkozik, s az a tény, hogy a családcsoporthoz és a génuszcsoporthoz nevek uninominálisak és az alfaji nevek trinominálisak, nem áll ellentétben ezzel az elvvel. A binomenbe közbeiktatott nevek 6 sem összeférhetetlenek ezzel az elvvel.

Bizottság (Commission) = A "Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottsága" rövidítése. (76b).

bizottsági határozat (ruling) = Döntvény vagy Magyarázat.

Bulletin of Zoological Nomenclature = A Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottságának hivatalos közlönye.

cikk (article) a A Kódex fejezeteinek elsődleges része.

corrigendum (tsz. corrigenda) = lásd hibajegyzék.

család (family) = (1) A családsorozat és az alcsalád között álló rang a családcsoporthozban. (2) A család szintjén álló taxon.

családcsoporthoz (family group) = Az osztályozás rangsorában az a legmagasabb rangú taxoncsoporthoz, amelynek neveire a Kódex szabályozása kiterjed. A családcsoporthoz a családsorozat, család, alcsalád és tribus szintjén álló taxonokat öleli fel, beleértve a családsorozat alatt és a génuszcsoporthoz fölött megkivánt bármely más rangút is, például a szubtribust (35a).

családnév = lásd név.

családsorozat (superfamily) = (1) A család felett álló rang a családcsoporthozban; a legmagasabb rang, amelynek neveit a Kódex szabályozza. (2) A családsorozat szintjén álló taxon.

csoport (group) = Taxonok együttese. Lásd családcsoporthoz, génuszcsoporthoz és fajcsoporthoz alatt is.

- kollektív csoport (collective group) = Olyan nominális fajok együttese, amelyeket nem lehet bizonyossággal ismert génuszokba sorolni; kifejezetten kollektív csoportokra felállított neveket generikus nevekként kezelünk (42b (1)).

- taxonómiai csoport (taxonomic group) = Valamely taxon, összes alárendelt taxonjaival és azok egyedeivel; pl. az Insecta taxonómiai csoport az összes rovarból és taxonjaikból áll.

dátum (date) = Valamely munkával (és a benne előforduló névvel és nevezéktani ténykedéssel) kapcsolatban az a dátum, amikor a munka példányai vásárlás vagy ingyenes szétosztás révén megszerezhetőkké válnak. Ha a tényleges dátum nem ismert, akkor a 21b-g szakaszok rendelkezései szerinti időpontot kell elfogadni.

diakritikus jel = lásd mellékjel.

divízió (division) = (1) Olyan csoport, amelyet ha génusz vagy alnem valamely részeként kezelünk, akkor a nevezéktan értelmében szubgenerikus rangúnak tekintünk. (2) A divízió szintjén álló taxon.

Döntvény = A Bizottság olyan hivatalos közleménye, amely a Kódexnek azokat a rendelkezéseit alkalmazza, értelmezi vagy felfüggeszti, amelyek egy vagy több megnevezett munkával, névvel vagy nevezéktani ténykedéssel kapcsolatos ügyet érintenek; a Döntvény kifejti, hogy miként kell a Kódexet alkalmazni vagy értelmezni, vagy milyen eljárást kell követni (78b, c).

együttes (aggregate) = Fajok valamely csoportja a nemen belül, de nem alnem; vagy fajok csoportja az alnemen belül; vagy alfajok csoportja a fajon belül. Aggregátumot zárójelbe helyezett fajcsoport-névvvel jelölhetünk meg (6b).

egymáshozrendelés elve (principle of coordination) = Az az elv, hogy a családcsoporton, génuszcsoporton vagy fajcsoporton belül a csoport bármely rangú taxonja számára felállított nevet ugyanazon szerzővel és dátummal egyidejűleg a csoport többi szintjén álló ugyanazon névhordozó típusra alapított taxonokra is felállítotttnak tekintünk (36, 43, 46).

életnyom (work of an animal) = Valamely állat életműködésének eredménye (pl. kotorékok és járatok, gubacsok, fészkek, féreg-lakócsövek, bábshövedékek, nyomok), ám nem az állatnak testrésze; a kifejezés vonatkozik a nyomfossziliákra

(lásd ichnotaxon a taxon címszó alatt), de nem olyan evidenciákra, mint a belső kőbelek, a külső lenyomatok és helyettesítődések. Az állatok életműködésén alapuló nevek alkalmazhatósága tekintetében lásd 1a, 1b(7), 10d, 12b(8).

elméleti elgondolás (hypothetical concept) = Olyan taxonómiai elgondolás, amely a közzétételkor nem tartalmazott ismereteink szerint sem a múltban sem a jelenben a természetben létező állatot, csupán a szerző képzeletében valót, akár mint előrejelzést akár nem (1b(1)). Példa: A főmajmok és az ember között feltételezett "hiányzó láncszem"-re Haeckel által 1866-ban alkalmazott Pithecanthropus nem alkalmazható név és így a Kódex értelmében nem szenior homonimája a Pithecanthropus Dubois, 1894, taxonnak, amely valóságos példányokon alapszik.

elnyomás (suppression) = A Bizottság teljhatalmának azon használat, amelynek révén kimondja, hogy (1) nevezéktani szempontból valamely munka kiadatlan vagy alkalmazhatatlan, vagy hogy (2) valamely alkalmazható nevet (a) soha nem szabad érvényes névül használni (teljesen vagy részben elnyomott név), vagy (b) érvényes névül csak bizonyos meghatározott körülmények között szabad (feltételelesen elnyomott név) (79b), avagy (3) hogy valamely nevezéktani ténykedés érvénytelen.

előnyomat (preprint) = Különállóan és saját közzétételi dátumával kinyomtatott kiadvány, amely megelőzi az őt tartalmazó munka vagy folyóirat megjelenését.

előrag (prefix) = Valamely szó alapvető része elé illesztett betű vagy betűk csoportja, amelyet rendszerint csak le származtatott szavak képzésére és nem különálló szóként használnak (pl. az Eu- és Parabetük az Eutettix és Paratettix nevekben). Lásd még összetétel és utórag.

elsőbbség (priority) = Az alkalmazható neveknek vagy nevezéktani ténykedéseknek az a szenioritási sorrendje, amelyet vagy (1) a Bizottság határoz meg, vagy (2) az első revideáló, aki egyidejűleg közzétett és akár ugyanabban akár különböző munkákban publikált két vagy több alkalmazható

név vagy nevezéktani ténykedés közül választ.

elsődleges homonima = lásd homonima.

első revideáló (first reviser) = Az első szerző, aki egyazon időpontban közzétett neveket beleértve ugyanannak a névnek különféle eredeti betűzéseit vagy nevezéktani ténykedéseket idéz a későbbiek során, s aki ezek közül kiválaszt egy olyant, amelynek elsőbbsége lesz a másik (többiek) fölött, eltekintve a 24b (i) kivételeitől.

első revideáló elve (principle of first reviser) = Az az elv, hogy az egyazon időpontban közzétett két vagy több név, vagy nevezéktani ténykedés, vagy ugyanazon név különféle eredeti betűzéseinek elsőbbségi sorrendjét az első revideáló határozza meg. (24.).

eltérés = lásd aberráció.

elvetni (reject) = (1) A zoológiai nevezéktan számára valamely munkát mellőzni. (2) Valamely nevet egy másik név előnyére mellőzni (23m, 79c (iii, iv)).

elvetett név = lásd név.

elvetett munka = lásd munka.

emendáció (emendation) = (1) Valamely alkalmazható név eredeti betűzésének kimutathatóan szándékos megváltoztatása, kivéve a kötelező változtatást (34.). (2) Valamely alkalmazható név eredeti betűzésének szándékos megváltoztatásával kialakított alkalmazható név, hacsak a változtatás nem kötelező.

- indokolt emendáció (justified emendation) = Helytelen eredeti betűzésnek kijavítása (33b (ii)).
- indokolatlan emendáció (unjustified emendation) = Az indokolt emendációt kivéve minden egyéb javítás (33b (iii)).

eredeti publikáció = lásd publikáció.

érvény. érvényes (validity, valid) = Valamely alkalmazható névvel vagy nevezéktani ténykedéssel kapcsolatban: olyan, amely egy adott taxonra vonatkozóan a Kódex előírásai szerint helyes.

érvényesen kiadott (validly published) = A növényteni és bakteriológiai nevezéktanban használt kifejezés, amely a zoológiai nevezéktan "alkalmazható" kifejezését közelíti meg.

érvényesített (validated) = Korábban a "megőrzött" (conserved) értelmében használt kifejezés.

érvénytelen (invalid) = A Kódex értelmében nem érvényes alkalmazható név vagy nevezéktani ténykedés.

eset (case) = (1) ügy; nevezéktani probléma, amelyet határozathozatal véget a Bizottság elé torjesztenek (lásd Nyilatkozat, Magyarázat, Döntvény). (2) A nyelvtanban főnevek és melléknevek ragozási alakja, amelyek közül a zoológiai nevezéktanban az alany- és a birtokos esetet használják.

faj (species) = (1) A génuscsoport alatti rang, a zoológiai osztályozás alapvető rangja. (2) A faj szintjén álló taxon.

fajcsoport (species group) = Az osztályozás rangsorában azon legalacsonyabb rangú taxonok csoportja, amelyeknek neveit a Kódex szabályozza. A fajcsoport a faj és az alfaj szintjén álló taxonokat öleli fel (45a).

fajnév, faj neve, faji név = lásd név.

fejezet (chapter) = a Kódex egyik elsődleges tagozódása.

felállítani (establish) = a Kódex előírásaival összhangban alkalmazhatóvá tenni.

felérendelt taxon = lásd taxon.

feltételes (conditional) = (1) Olyan név bevezetése vagy típus kijelölése, amely határozottan kijelentett fenntartásokkal jár. Példa: - Ha valamely példány ismertetésekor a szerző azt egy ismeretes taxonba sorolja, ám ugyanakkor egy új tudományos nevet is bevezet arra az esetre, ha a példány valójában egy eddigelé ismeretlen taxonnak a képviselője, akkor az új tudományos nevet feltételesen vezette be. (2) Valamely taxonnak egy másik, felérendelt taxonba való fenntartásos felvétele. Példák: - "X-us albus a .....-ba tartozhat", és "az X-us albus fajt feltételesen a ..... sorolom".

fennálló használat = lásd jelenlegi használat.

forma (form) = (1) Olyan kifejezés, amely 1960 utáni kiadványban infraszubspezifikus rang megjelölésének tekintendő, de 1961 előttiben a 45g (2) szerint értelmezendő. (2) = Alak(ok) azaz valamely fajnak azon példánya(i), amely(ek) meghatározott módon különbözik (különböznek) a faj egyéb példányitól (pl. lárva és ivarérett alak, him és nőtény alak, ökológiai

és időszakos alak).

főnévi szókapcsolat (noun phrase) = Összetett szó, amelyben főnév kerül kapcsolatba egy másik főnévvel vagy módosító jelzővel; az összetételt appozícióban álló főnévként kezeljük; ha a fajcsoport-név végső eleme a jelző, akkor végződését az általa módosított főnév nyelvtani neme határozza meg. A példákat lásd 31b (ii) alatt.

generikus név vagy génusznév = lásd név.

genotypus = lásd típus.

génusz (genus, tsz: genera) = lásd nem.

génuszcsoport (genus group) = Az osztályozás rangsorában a családcsoport alatt és a fajcsoport fölött álló taxonok csoportja. A génuszcsoportba a nem és az alnem szintjén álló taxonok tartoznak (42a). A kollektív csoportok és a génuszcsoport szintjén kezelt ichnotaxonok neveit génusz-csoport-nevekként kezeljük (42b (i)).

gömbölyű zárójel = ( ), jelpár. Lásd még szögletes zárójel.

görög = A klasszikus görög (11b (iv)).

hagyományos nyomtatás (conventional printing) = Előre elkészített felületről (pl. litografáló kőről vagy lemezről, maratott lemezről, fakliséről, szedésről, zseletinről) nedves festékekkel papírra történő átviteli eljárás, valamely szöveg vagy ábra képeinek oly módon, hogy azonos másolatok jöjjenek létre (v. ö. szárazmásolás).

hapantotipus = lásd típus.

hektografálás (hectographing) = Az az eljárás, amely valamely gélben szuszpendált festék révén számos szöveg- és ábramásolatot hoz létre.

helyettesítő név = lásd név.

helyzeti elsőbbség (position precedence) = Ugyanabban a munkában valamely névnek vagy nevezéktani ténykedésnek a helyzete valamely másiké előtt. Egyenlő feltételek mellett az első revideáló a munkában elfoglalt helyet (oldalt vagy sort) használhatja fel arra, hogy valamely névnek, nevezéktani ténykedésnek vagy betűzésnek (24A) javaslat elsőbbséget adjon, vagy ha valamely szerző típusfajt jelöl ki (69B (ii)).

E módszer igénybevétele nem kötelező.

hibajegyzék (corrigendum, tsz: corrigenda) = A szerző, szerkesztő vagy kiadó által közzétett olyan jegyzék, amely kifejezetten idézi a vonatkozó munka egy vagy több hibáját, azok kijavításával együtt.

hibrid (hybrid) = Különböző fajok két egyedének ivadéka. Ugyanazon faj két különböző alfajához tartozó két egyed ivadéka nem hibrid. A hibrideknek adott nevek kezelését lásd lb (3), 17, 23h alatt.

Hivatalos Jegyzék (official list) = A Bizottság által kezelt és közzétett négy jegyzék bármelyikének rövidített címe; ezek a Bizottság határozatai alapján a Döntvényekben foglalt alkalmazható munkákat és neveket sorolják fel. A jegyzékekben idézett munkák, nevek és nevezéktani ténykedések státusával kapcsolatban lásd a 78f szakaszt. A jegyzékek teljes címe a következő:

A zoológiai nevezéktan számára jóváhagyott és alkalmazható munkák hivatalos jegyzéke.

A zoológiai családcsoporthatározatok hivatalos jegyzéke.

A zoológiai generikus nevek hivatalos jegyzéke.

A zoológiai fajnevek hivatalos jegyzéke.

Hivatalos Index (official index) = A Bizottság által kezelt és közzétett négy index bármelyikének rövidített címe; ezek a Bizottság határozatai alapján elvetett munkákat vagy neveket tartalmazzák. Az indexekben idézett nevek státusával és az indexekben idézett munkák neveinek és nevezéktani ténykedéseinek státusával kapcsolatban lásd a 78g és h szakaszt.

Az indexek teljes címe a következő:

A zoológiai nevezéktan számára elvetett és érvénytelen munkák hivatalos indexe.

A zoológia számára elvetett és érvénytelen családcsoporthatározatok hivatalos indexe.

A zoológia számára elvetett és érvénytelen generikus nevek hivatalos indexe.

A zoológia számára elvetett és érvénytelen fajnevek hivatalos indexe.

holotipus = lásd típus.

homonima (homonym) = (1) A családcsoportban két vagy több alkalmazható név bármelyike, amelyeknek ugyanaz a betűzése vagy amelyek csupán utóragjukban különböznek, s amelyek különböző nominális taxonokat jelölnek. (2) A génuszcsoporthoz két vagy több alkalmazható név bármelyike, amelyeknek ugyanaz a betűzése s amelyek különböző nominális taxonokat jelölnek. (3) A fajcsoportban két vagy több alkalmazható név bármelyike, amelyeknek ugyanaz a betűzése vagy amelyeknek az 58. cikk értelmében ugyanazokat a betűzéseket tulajdonítjuk, s amelyeket különböző nominális taxonok számára vezettek be és vagy eredetileg elsődleges homonimia vagy később (másodlagos homonimia) ugyanazzal a nemi névvel hoztak kapcsolatba (53c). A példákat a családcsoport-nevekkel kapcsolatban lásd az 53a, a génuszcsoporthoz az 53b, és a fajcsoport-nevekkel az 53c szakaszok alatt.

- elsődleges homonima (primary homonym) = Két vagy több azonos fajcsoport-név bármelyike, amelyeket különböző nominális taxonokra vezettek be, s amelyeket eredetileg ugyanazzal a generikus névvel hoztak kapcsolatba (57b). Azonosnak tekintett betűzésváltozatokkal kapcsolatban lásd az 58. cikket.
- junior homonima (junior homonym) = Két homonima közül a későbbi.
- másodlagos homonima (secondary homonym) = Két vagy több azonos fajcsoport-név bármelyike, amelyeknek különböző névhordozó típusuk van, s amelyeket különböző generikus nevekkel kapcsolatban vezettek be, de amelyeket később ugyanavval a generikus névvel hoztak kapcsolatba (57c (i) (ii)). Azonosnak tekintett betűzésváltozatokkal kapcsolatban lásd az 58. cikket.

homonimia (homonymy) = Homonimák közötti viszony.

homonimia elve (principle of homonymy) = Az az elv, hogy olyan alkalmazható név, amely valamely másik alkalmazható névnek a junior homonimája, érvényes névnek nem használható (52.).

incertae sedis = Bizonytalan taxonómiai helyzetű.

ichnotaxon = lásd taxon.

index = Neveknek vagy valamilyen munka tárgyainak bizonyos rendben (rendszerint betűrendben) álló lajstroma, rendszerint a vonatkozó oldalakra történő utalásokkal.

indikáció (indication) = (1) Publikált tájékoztatás vagy ténykedés, amely 1931 előtt meghatározás vagy leírás nélkül bevezetett nevet – ha az egyébként megfelel a 10. és 11. cikk idevonatkozó rendelkezéseinek – alkalmazhatóvá tesz (12b).
(2) Valamely nominális génusz típusfajának rögzítési módja (67b, 67h, 68c-e). Lásd még: kijelölés, rögzítés.

infraszpecifikus név = lásd név.

infraszubspezifikus (infrasubspecific) = Olyan rang, taxon vagy név, amely az alfajénál eggyel alacsonyabb szintű.

javaslat (recommendation) = A Kódex valamely cikkének tanácsadó része, amelyet a cikk sorszáma jelöl, de ez azzal tér el a kötelező erejű rendelkezésektől, hogy nagy betűvel írják (pl. 40A javaslat).

javítás = lásd emendáció.

jelenlegi használat (existing usage) = Valamely névvel kapcsolatban: a leggyakoribb jelenlegi használat (80c).

jellegetesség (character) = Bélyeg; a taxonok felismerésére, leírására, meghatározására vagy megkülönböztetésére felhasznált karakterisztikum vagy annak tulajdonságai.

kapcsolat = lásd kombináció.

kapcsoló magánhangzó (connecting vowel) = Két szót egyetlen szóvá összekötő magánhangzó; ha azonban a két összekapcsolt szó közül a második magánhangzóval kezdődik, nincs szükség kapcsoló magánhangzóra: pl. magnisonans (magn- és sonans), de magnanimus (magn- és animus).

kaszt (caste) = A társas rovarok körében valamely faj vagy alfaj olyan egyedeinek csoportja, amely alak és gyakran funkció tekintetében különbözik ugyanazon faj vagy alfaj egyedeinek más csoportjaitól (pl. a méhek esetében: a dolgozók, herék és királynők).

kihalt (extinct) = Olyan taxon, amelynek nincsenek ma élő képviselői.

kijavítás = lásd emendáció.

kijelölés (designation) = Valamely szerző vagy a Bizottság olyan nevezéktani ténykedése, amely határozott kijelentéssel rögzíti egy korábban vagy újonnan felállított nominális nem, alnem, faj vagy alfaj névhordozó típusát. Lásd még ténykedés, rögzítés, indikáció.

- eredeti kijelölés (original designation) = A nominális taxon névhordozó típusának kijelölése annak bevezetésekor (68b, 73a (i)).
- későbbi kijelölés (subsequent designation) = A nominális taxon névhordozó típusának kijelölése a nominális taxon bevezetése utáni munkában (69a, 74, 75).

kiküszöböléses rögzítés = lásd rögzítés.

Kódex = Rövidített cím: a "Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Kódex".

kollektív csoport = lásd csoport.

kollektív csoport neve = lásd név.

kombináció (combination) (kapcsolat) = Valamely nemi és faji névnek társítása a faj névének kialakítása végett; vagy a nemi, faji és alfaji névnek társítása az alfaj névének kialakítása céljából.

- új kombináció (new combination) = Valamely nemi névnek és egy korábban közzétett fajcsoport-névnek első ízben történő összekapcsolása.

Példák: Amikor az Echinus cidaris Linnaeus, 1758, nevet átsorolták a Cidaris nembe, a Cidaris cidaris új kombináció jött létre; nem keletkezett azonban új kombináció, amikor a Mammites nodosoides wingi alfajt faji rangra emelték Mammites wingi név alatt, vagy midőn a Goniocidaris (Discocidaris) florifera átsorolódott a Petalocidaris alnembe, mint Goniocidaris (Petalocidaris) florifera.

Kongresszus = A Nemzetközi Zoológiai Kongresszus vagy a 76. cikk c szakasza értelmében átruházott hatalommal rendelkező testület [pl. 1973 - 1981 között a Biológiai Tudományok Nemzetközi Egyesületének Zoológiai Osztálya és 1981 óta azon

egyesület Közgyűlése (Elöljáró és 76b)].

kotípus = lásd típus.

kötelező változtatás (mandatory change) = (1) A 34a szakasz értelmében megkövetelt változtatás valamely családcsoporthív utóragjának betűzésében. (2) A 34b szakasz értelmében valamely faji vagy alfaji név végződésének megváltoztatása.

kötőjel = - , amelyet írásjelként alkalmaznak, továbbá, hogy összekapcsolják (1) valamely összetett faji vagy alfaji név két részét ha az első rész egyetlen latin bétű (3ld (iii)), vagy (2) olyan kifejezés két első részét, amelyet egy harmadik módosítására használnak (pl. genus-group names), amely más mint a genus group nevei [ez utóbbi természetesen csak a Kódex angol nyelvére vagy hasonló szerkezetű nyelvekére vonatkozik; Ford.].

közbeiktatott név = lásd név.

közzétenni (publikálni) (publish) = (1) Valamely munkát úgy kiadni, hogy megfeleljen a 8. cikk idevonatkozó rendelkezéseinek s ne zárják ki a 9. cikk előírásai. (2) Ilyen munkában neveket vagy nevezéktani ténykedéseket nyilvánosságra hozni; a Kódex értelmében ezeket nem a nyomdász vagy kiadó révén közzétetteknek hanem a munka szerzőjének vagy bizonyos körülmények között más felelős személynek vagy személyeknek tulajdonítjuk (50.).

köznyelvi név = lásd név.

különlenyomat/ok/ (separate) = Valamely (folyóiratban vagy könyvben) megjelent munka olyan példánya(i), amely(ek)et - rendszerint a szerző(k) - szétosztásra szán(nak), függetlenül attól a folyóirattól vagy munkától, amelyben a közlemény megjelent. Bár a szerző különkiadásai, offprintjei, utánnnyomásai és szeparátumai (különlenyomatai) technikailag kissé különböznek egymástól, a Kódex értelmében nem teszünk különbséget közöttük s valamennyit a különlenyomat kifejezés alá soroljuk. Lásd még előnyomat.

lapsus calami (esz és tsz!) = Tollhiba, azaz a szöveget író szerző elírása, mint pl. valamely név téves betűzése, ellentétben a másoló tévedésével vagy a sajtóhibával (32c (ii)).

latin = A klasszikus, középkori és modern latin együttvéve (11b (iv)).

latinosítani, latinosítás = Nem latin névnek latin végződést adni (11b (vi)).

leírás (description) = Valamely példány vagy taxon taxonómikus jellegzetességeinek szavakban történő közlése (12., 13.).

- eredeti leírás (original description) = Valamely nominális taxon felállításakor adott leírás.

lektotípus = lásd típus.

létező (extant) = (1) Valamely taxonról: ma élő képviselőkkel bíró. (2) Valamely példányról: még fennmaradt.

Magyarázat (Direction) = A 78d szakaszban megszabott határok között a Bizottság által közzétett kiegészítő vagy helyesbítő közlemény, valamely Döntvényben hozott állásfoglalás.

másodlagos homonima = lásd homonima.

megfelelőtlen = lásd név.

meghatározás (definition) = Szavakban tett olyan megállapítás, amelynek célja valamely taxon megkülönböztető bélyegeinek megadása (12, 13).

megőrzött név = lásd név.

megőrzött munka = lásd munka.

megőrizni (conserve) = Valamely névnek a használatát érvényes névként fenntartani azáltal, hogy az ilyen használat elől elhárítjuk az akadályokat, vagy azt kijelenteni, hogy valamely munka kiadottnak tekintendő - mindkét esetben a teljhatalmát gyakorló Bizottság határozata révén.

mellékjel (diacritic mark) = Valamely betűnek különféle kiejtésére utaló jel (pl. ékezet, cedilla, tilde, umlaut, stb.).

mint olyan = szigorúan az, amit megneveztek (pl. a fénykép mint olyan a fényérzékeny papíron készült ábrázolás), nem pedig az, ami valamely munkában (nyomda) festékekkel készült.

mimeografálás = Stencil révén nyomdafestékekkel számos szöveg- (és ábra-) másolatot előállító eljárás.

monotípia (monotypy) = Az az eset, midőn a szerző nominális nemet vagy alnemet állít fel alkalmazható névvel megjelölt egyetlennek tartott taxonómiai faj számára (amely ekkor mo-

notipia révén típusfajjává válik) (68d); vagy midőn a szerző egyetlen példányra alapít nominális fajcsoport-taxont (73a (ii)).

- későbbi monotipia (subsequent monotypy) = Az a helyzet, ami akkor áll elő, ha 1931 előtt beletartozó nominális faj nélkül állítottak fel egy nominális nemet vagy alnemet, amelybe csak később soroltak valamely alkalmazható névvel megjelölt egyetlen taxonómiai fajt (69a (vii)).

munka (work) = Bármely írásos zoológiai információ, akár közzétett (pl. könyvek, folyóiratok, különlenyomatok), akár nem (pl. kéziratok, korrektúrák, mikrofilm).

- alkalmazható munka (available work) = A Kódex értelmében 1757 után kiadott olyan munka, amelyben a binominális nevezéktan elvét következetesen alkalmazták, s amelyet a Bizottság nevezéktani használatra nem nyomott el; vagy amelyet a Bizottság határozata értelmében felvettek a zoológiai nevezéktan számára jóváhagyott és alkalmazható munkák Hivatalos Jegyzékébe (az ilyen munkákban található nevek és nevezéktani ténykedések alkalmazhatóságával kapcsolatban lásd a 78f (v) szakaszt). A nevezéktant érintő információk használatát az alkalmazhatatlan munkákkal kapcsolatban lásd a 12b (i) és 86. alatt. (Lásd a 14. cikket is).
- alkalmazhatatlan munka (unavailable work) = Olyan közzétett munka, amelyet (1) 1758 előtt adtak ki (3.), vagy (2) amely nem áll összhangban a binominális nevezéktan elvével; vagy (3) amely a Bizottság határozata alapján alkalmazhatatlan. Mindazonáltal az alkalmazhatatlan munkában szereplő információra történő utalás elfogadható, mint indikáció.
- anonim munka = Olyan publikáció, amely nem adja meg a szerző(k) nevét (neveit).
- elnyomott munka (suppressed work) = Olyan munka, amely a Bizottság határozata szerint kiadatlan vagy alkalmazhatatlan.

- elvetett munka (rejected work) = Bármely elvetett munka, akár azért mert nem alkalmazható, akár mert a Bizottság elvetette és felvette a zoológiai nevezéktan számára elvetett és érvénytelen munkák Hivatalos Indexébe.
- kiadatlan munka (unpublished work) = Olyan munka, amelyet nem a 8. és 9. cikk értelmében tettek közzé.
- megőrzött munka (conserved work) = Olyan munka, amelyet a Bizottság alkalmazhatónak ítelt.
- publikált munka (published work) = A 8. cikk értelmében közzétett és a 9. cikk rendelkezései értelmében nem kirekesztett munka.

nem (esz: genus, tsz: genera) = (1) A családcsoporthoz alatta és az alnem fölött álló rang a génuszcsoporthoz (2) A nem szintjén álló taxon.

neotípus = lásd típus.

név (name) = Az a szó vagy azok a szavak, amely(ek)nek a révén valakit vagy valamit ismerünk.

- alcsalád-név, alcsalád neve (subfamily name) = Az alcsalád szintjén álló taxon tudományos neve.
- alfaji név, (szubspecifikus név) (subspecies name) = (1) Az alfaj szintjén álló taxon tudományos neve. (2) Trinomen, azaz valamely generikus név, faji név és alfaji név összekapcsolása (a közbeiktatott név, pl. valamely alnemi név vagy közbeiktatott fajcsoport-név (6), ha használatos, nem számít a trinomen egyik szavának).
- alfaj-név, alfaj neve (subspecific name) = A trinomen harmadik neve (5b).
- alkalmazhatatlan név (unavailable name) = Olyan tudományos név, amely nem felel meg a 10.-20. cikk előírásainak, vagy amely az 1b szakasz értelmében kirekesztett név.
- alkalmazható név (available name) = Olyan tudományos név, amelyet nem rekeszt ki az 1b szakasz és amely elegendő tesz a 10.-20. cikk rendelkezéseinek.
- alnelmi név (szubgenerikus név) (subgenus name, subgeneric name) = Az alnem szintjén álló taxon tudományos neve.

- binominális név = lásd binomen.
- családcsoporth-név (family-group name) = A családcsoporth bármely taxonjának tudományos neve.
- családnév (family name) = A család szintjén álló taxon tudományos neve.
- családsorozath neve (family-group name) = A családsorozath szintjén álló taxon tudományos neve
- elnyomott név = lásd elnyomás.
- elvetett név (rejected name) = Valamely taxonnak az érvényes néven kívül bármely más, alkalmazható, alkalmazhatatlan vagy akár köznyelvi neve.
- érvényes név (valid name) = A taxon helyes tudományos neve (23a).
- érvénytelen név (invalid name) = Az érvényes néven kívül bármely más alkalmazható név.
- fajcsoporth-név (species-group name) = Faji vagy alfaji név.
- faji név (specific name) = A binomen vagy a trinomen második neve (5).
- fajnév (species name) = (1) A faj szintjén álló taxon tudományos neve. (2) Binomen, azaz valamely nemi és faji név összekapcsolása (a közbeiktatott név, pl. valamely alnemi név vagy, ha használják, valamely közbeiktatott fajcsoporth-név (6)).
- génuszcsoporth-név (genus-group name) = Bármely génusz- vagy alnem tudományos neve, beleértve a kollektív csoportokét és a génuszcsoporth-szinten álló ichnotaxonokét is.
- génusznév, generikus név (**genus name**, **generic name**) = (1) A génusz nem szintjén álló taxon tudományos neve, (2) Valamely binomen vagy trinomen első neve (5).
- helyettesítő név (replacement name) = Bármely alkalmazható név, amelyet valamilyen korábbi név helyettesítésére használnak.
- infraspecifikus név (infraspecific name) = A faj szintje alatt álló bármely taxon vagy egyedi forma nevének álta-

lános megjelölése. A kifejezés az alfaji és az infraszub-specifikus neveket öleli fel.

- infraszubspecifikus név (infrasubspecific name) = (1) A binomenhez illesztett (és nem közbeiktatott) olyan további név, amely nem tekinthető alfajinak, vagy (2) a trinomenhez illesztett további név.
- kirekesztett név (excluded name) = Olyan tudományos név, amely az 1b szakasz értelmében nem lehet alkalmazható név.
- kollektívcsoporth-név, kollektív csoport neve (collective-group name) = (1) Kifejezetten kollektív csoport számára bevezetett név. Mivel a kollektív csoportoknak nincsenek típusfajaik (13b, 42b (i)), a neveik elsőbbség tekintetében nem jönnek számításba, de homonimia tekintetében igen. (2) Valamely nominális génusz vagy alnem számára felállított név, amelyet később kollektív csoportra használnak (amikor is a típusfajt, ha rögzítették, figyelmen kívül hagyjuk (67m)). Mindazonáltal a nominális nem vagy alnem valóságos vagy potenciális típusfaja fennmarad s a név továbbra is számításba jön más nemi vagy elnemi nevekkkel együtt, mind a prioritás mind a homonimia tekintetében.
- közbeiktatott név (interpolated name) = Zárójelbe helyezett olyan név, amely (1) a generikus név után alnemet jelöl meg, (2) a génuszcsoporth-név után fajok együttesét jelöli meg, (3) fajnév után alfajok együttesét jelöli meg (6).
- köznyelvi név (vernacular name) = Egy adott nyelvben valamely állatnak vagy állatoknak általános célokra használt neve, ellentétben a pusztán zoológiai nevezéktan számára bevezetett tudományos névvel.
- megfelelőtlen név (inappropriate name) = Olyan név, amely taxonjának nem létező tulajdonságát, minőségét vagy eredetét jelöli. Példák: - A sarlósfecske neve Apus, holott van lába; vagy a Pygoscelis papus név, holott nem fordul elő Pápuában (18).

- megőrzött név (conserved name) = Korábban alkalmazhatatlan vagy érvénytelen név, amelyet teljhatalmának gyakorlásával a Bizottság érvényes névnek való használatra alkalmassá tesz azáltal, hogy eltávolítja az ilyen használat előtt álló ismeretes akadályokat.
- összetett név = lásd összetétel.
- tautonim név = lásd tautonimia.
- trinominális név = lásd trinomen.
- tudományos név (scientific name) = A taxonnak olyan neve, amely a köznyelvi névvel ellentétben megfelel a 11b szakasz rendelkezéseinek. A faj szintje fölött álló taxon tudományos neve egyetlen névből áll, a fajé kettőből (binomen), az alfajé háromból (trinomen) (4,5). A tudományos név nem szükségképpen alkalmazható (pl. lehet nomen nudum, vagy kézirati név, vagy esetleg első ízben szinonimaként közzétett vagy alkalmazhatatlan munkában használt név).
- új helyettesítő név (new replacement name) = Kifejezetten valamely már bevezetett név helyettesítésére bevezetett név. A nomen novum-mal egyenértékű.
- új tudományos név (new scientific name) = Valamely taxon számára első ízben bevezetett, akár alkalmazható akár alkalmazhatatlan tudományos név.
- uninominális név (uninominal name) = Egyetlen szóból álló és a fajcsoporténál magasabb szintű taxon számára használt tudományos név.

nevezéktani (nomenclatural) = A nevezéktanra vonatkozó.

nevezéktan (nomenclature) = A nevek rendszere és kialakításuknak valamint használatuknak előírásai.

- binominális nevezéktan (binominal nomenclature) = A nevezéktannak az a rendszere, amelyben egy fajt - és semmilyen más taxont - valamely binomennel jelölnek meg, azaz két névnek az összekapcsolásával, amelyek közül az első a nemi név, a második a fajnév (5a). A közbeiktatott nevek, ha vannak ilyenek (6), nem számítanak a binomen szavai közé.

- zoológiai nevezéktan (zoological nomenclature) = Zoológiai taxonok tudományos neveinek rendszere, valamint azok kialakítására, kezelésére és használatára vonatkozó rendelkezések.

névhordozó típus = lásd típus.

névhordozó típusok elve (principle of name-bearing types) = Az az elv, hogy minden nominális taxonnak megvan - valóságosan vagy potenciálisan - a névhordozó típusa, amelyik a vonatkoztatás tárgyi standardja s amelynek alkalmazása határozza meg a nevet (61).

nomen dubium (tsz: nomina dubia) = Ismeretlen vagy kétes alkalmazású nevet jelentő kifejezés.

nomenklatorikus (nomenclatorial) = A nomenklátorokra vonatkozó, mint például C. D. Sherborn Index Animalium c. összeállítása; korábban nevezéktani értelemben használták.

nomen novum (tsz: nomina nova) = Az új helyettesítő név.

nomen nudum (tsz: nomina nuda) = Olyan név, amely, ha 1931 előtt tették közzé, nem tesz eleget a 12. cikk rendelkezéseinek vagy, ha 1930 után publikálták, nem felel meg a 13. cikk előírásainak. A nomen nudum alkalmazhatatlan név, ennél fogva lehet ugyanezt a nevet később ugyanarra a taxonra vagy valamely más felírógásban alkalmazni; ilyen esetben ennek a cselekedetnek a tényétől nyeri szerzőjét és dátumát (50, 21), nem pedig mint nomen nudum valamely korábbi közzétételtől.

nomen oblitum (tsz: nomina oblita) = Elfelejtett nevet jelentő leíró kifejezés; a Kódex jelen kiadásában nem használjuk, de korábban, 1961 november 6 és 1973 január 1 között a 23b szakasz értelmében hatályban volt (79c (iii)).

nominális taxon = (Pl. nominális családcsoporth-taxon, nominális génusz). Lásd taxon.

nominát = A Kódex korábbi kiadásában használt kifejezés, ami nominotipikust jelentett.

nominotipikus taxon = lásd taxon.

Nyilatkozat (Declaration) = A Kódex időleges módosítása, amelyet a Bizottság tesz közzé 77b, 78a .

objektív (objective) = Konkrét, nem vélemény kérdése; a szubjektívvel ellentétben használatos.

összetett szó = lásd összetétel.

összetétel (compound) = Olyan szó vagy tudományos név, amelyet két vagy több alapszó egyesítésével hoznak létre (az elő- és utóragok nélkül) (3ld), s amelyet egyetlen szóvá kell összeírni, kivéve a 3ld (iii) bekezdésnek rendelkezéseit. Példa: striatoradiatus, novaeguineae, fritzmuelleri, c-album.

paralektotipus = lásd típus.

paratipus = lásd típus.

példány (specimen) = (1) Egyed. (2) Egyetlen egyedből vegetatív vagy asexualis szaporodással származó egyedek csoportja, amely egyetlen élőlényt alkot (pl. egy szivacs vagy egy koralltelep).

- teratológikus példány (teratological specimen) = abnormalis példány vagy monstrum (1b (2)).

publikáció (publication) = (1) Valamely közzétett munka. (2) Valamely munka közzététele (kiadása) a 8. és 9. cikk rendelkezései értelmében.

- eredeti publikáció (original publication) = (1) Az a munka, amelyben első ízben tettek közzé valamely nevet vagy nevezéktani ténykedést. (2) Valamely név vagy nevezéktani ténykedéssel kapcsolatban: az első ízben történt közzététel.

- publikációs dátum = Lásd dátum.

publikálni = lásd közzétenni.

prioritás (priority) = A közzététel dátumával rögzített elsőbbség.

prioritás elve (principle of priority) = Az az elv, hogy valamely taxon érvényes neve a rá alkalmazott legkorábbi alkalmazható név (tekintetbe véve a 23. cikk többi rendelkezését is), feltéve, hogy a nevet nem érvényteleníti a Kódexnek valamely rendelkezése vagy a Bizottság valamilyen határozata (23).

rang (rank) = A zoológiai hierarchiában valamely taxon szintje (pl. minden családnak ugyanaz a rangja, s ez a szint a családsorozat és az alcsalád között fekszik). A családcsoportnak, génuszcsoportnak és fajcsoportnak azon szintjei, amelyek nominális taxonokat lehet felállítani, ezeket a 10d,

10e, 35a, 42a, 45a szabályozza.

rendelkezés (provision) = Az előírással egyenértékű kifejezés.

reprint = A Kódex értelmében ugyanaz mint a különlenyomat.

rögzítés (fixation) = Általános kifejezés valamely névhordozó típusnak akár eredeti kijelöléses, akár indikációs, akár későbbi kijelöléses meghatározására (67b, 73, 74, 75).

- kiküszöböléses rögzítés (fixation by elimination) = A típusfaj közvetett rögzítése azáltal, hogy a génusból egy kivétellel valamennyi eredetileg beletartozó nominális fajt máshova soroltak át. A típus rögzítésére önmagában nem alkalmazható módszer (69b). Azt a publikált kijelentést azonban, hogy "A-us x-us, kiküszöböléses típus" mégis kijelölésnek lehet tekinteni, feltéve, hogy az megfelel a 69a (iv) bekezdés előírásainak.

species inquirenda (tsz: species inquirendae) = További vizsgálatot igénylő, kétesen meghatározott faj.

specifikus név = lásd név.

szabályok (rules) = A Kódex cikkei, de nem a címei, javaslatai és példái. A szabályok kötelező erejűek. A rendelkezéssel egyenértékű kifejezés. Lásd rendelkezés.

szakasz (section) = A Kódex cikkének elsődleges része; megjelölése a cikk sorszámát követő kisbetű.

szárazmásolás (xerography) = Elektrostatikus eljáráson alapuló olyan módszer, amely számos azonos levonatot hoz létre; az ily módon előállított másolatokat általában "xeroxoknak" vagy "fotókópiáknak" nevezik. Ez a módszer nem tartozik a hagyományos nyomtatás fogalmkörébe. Lásd hagyományos nyomtatás.

szekció (section) = (1) olyan szint, amelyet ha valamely nem vagy alnem egyik csoportjaként kezelnek, akkor a nevezéktan értelmében alnemi rangnak tekintendő (10e). (2) A szekció szintjén álló taxon.

szerző (author) = Az a személy, akinek valamely munkát, tudományos nevet vagy nevezéktani ténykedést tulajdonítanak (50, 51); lásd az anonim kifejezést is. Ha a Kódex értelmében valamely munkát egy szerkesztőnek vagy tisztségviselőnek (pl. titkárnak) vagy egy testületnek (pl. albizottságnak vagy bizottságnak) tulajdonítanak, akkor az a személy vagy cso-

port tekintendő szerzőnek.

szinonima (synonym) = Ugyanazon taxon megjelölésére használt két vagy több, azonos rangú tudományos név bármelyike.

- junior szinonima (junior synonym) = Két szinonima közül a későbbben bevezetett.
- objektív szinonima (objective synonym) = Ugyanazon a névhordozó típuson alapuló két vagy több szinonima bármelyike. Lásd objektív.
- szenior szinonima (senior synonym) = Két szinonima közül a korábban bevezetett.
- szubjektív szinonima (subjective synonym) = Különböző névhordozó típusokon alapuló két vagy több szinonima bármelyike. Lásd szubjektív.

szinonímia (synonymy) = (1) Szinonimák közötti viszony. (2) Szinonimák jegyzéke.

szögletes zárójel = [ ], jelpár. Lásd gömbölyű zárójel.

szubgenerikus név, szubgénusz-név, szubgénusz neve = Lásd név.

szubjektív (subjective) = Véleménytől függő, vélemény kérdése; az objektívvel ellentétben használatos.

szubspecies neve, szubspecifikus név = lásd név.

szubtribus (subtribe) = (1) A tribus alatti rang a családcsoportban. (2) A szubtribus szintjén álló taxon.

szupragenerikus (suprageneric) = Olyan taxon, amely magasabb rangú, mint a génusz.

szüntípus = Lásd típus.

tautonímia (tautonymy) = Ugyanannak a szónak a felhasználása a génusz és az egyik beletartozó faj és/vagy alfaj nevére.

- abszolút tautonímia (absolute tautonymy) = Valamely nemi vagy alnemi névnek és valamelyik eredetileg belesorolt nominális faj vagy alfaj faji vagy alfaji nevének azonos betűzése (18, 68e).
- linnéi tautonímia (Linnaean tautonymy) = Új nemi vagy alnemi névnek és valamely olyan 1758 előtti névnek az azonos betűzése, amely a vonatkozó génuszba eredetileg besorolt fajok vagy alfajok közül csupán egyiknek a szinonimja (68e (i)).
- virtuális tautonímia (virtual tautonymy) = Valamely binomen vagy trinomen nemi vagy alnemi és faji vagy alfaji nevének

közel azonos betűzése vagy ugyanolyan eredete vagy értelme (69B (2) javáslat).

taxon (taxon, tsz: taxa) = Bármely taxonómiai egység (pl. család, alnem, faj), akár van neve akár nem; a taxon felöleli alárendelt taxonjait és egyedeit, akár szabályozza a neveiket a Kódex (pl. faj) akár nem (pl. osztály).

- alárendelt taxon (subordinate taxon) = Alacsonyabb rangú taxon, mint egy ugyanabba a koordinált csoportba tartozó másik, amelyikkel összehasonlítják.
- felérendelt taxon (superior taxon) = Magasabb rangú taxon, mint egy másik, amelyik ugyanabba a koordinált csoportba tartozik.
- ichnotaxon = Valamely fosszilis állatnak életműködésén alapuló taxon, beleértve az állat fosszilis láb- és egyéb mozgásnyomait valamint járatait (a nyomfossziliákat). Lásd az életnyom kifejezést is.
- infraszubspecifikus taxon (infrasubspecific taxon) = Az alfajénál alacsonyabb rangú taxon. Az ilyen taxonok nevét nem szabályozza a Kódex.
- nominális taxon (nominal taxon) = Nevezéktani taxon (pl. nominális család, nominális génusz, nominális faj). Valamely alkalmazható névvel megjelölt nevezéktani koncepció, amely valóságosan vagy potenciálisan annak névhordozó típusán alapul (61), de amelynek nincsenek meghatározott taxonómiai határai (v. ö. taxonómiai taxon).
- nominotipikus taxon (nominotypical taxon) = Az az alacsonyabb rangú taxon a családcsoportban, génuszcsoportban vagy fajcsoportban, amelyik az illető csoport valamely felosztott taxonómiai taxonjának névhordozó típusát tartalmazza, s amelyiknek a génuszcsoport- és a fajcsoport-nevek esetében ugyanaz a neve, de amelyiknek az utóragját a családcsoport-nevek esetében rang szerint helyesbíteni kell (37, 44, 47). Példák: - a Felis (Felis) catus esetében a Felis alnem a nominotipikus alneme a Felis nemnek. A Panthera leo leo a nominotipikus alfaja a Panthera leo fajnak.
- taxonómiai taxon (taxonomic taxon) = Olyan taxon (pl. család, génusz, faj), amelybe azok a nominális taxonok és

egyedeik tartoznak, amelyek a zoológus véleménye szerint - azon igyekezetében, hogy körvonalazza valamely zoológiai taxon határait - belesorolandók.

- zoológiai taxon (zoological taxon) = Állatok természetes taxonja, akár van neve, akár nincs.

taxonómia (taxonomy) = A szervezetek osztályozásának elmélete és gyakorlata, a szervezetek fajtáinak és sokféleségének, változatosságának tanulmányozása.

taxonómikus rangsor (taxonomic hierarchy) = Egyre csökkenő tartalmú taxonokon alapuló osztályozási rendszer, az Állatok világtól egészen az egyedek legkisebb megkülönböztethető csoportjaiig.

tekinteni (deem) = Valamit olyannak vélni vagy itálni, ami lehet hogy úgy van, lehet, hogy nem. Példák: - A Kódex értelmében a munkát és tartalmát a szerző teszi közzé és nem a kiadó.

A. Linnaeus-féle Systema Naturae tizedik kiadását a Kódex értelmében úgy kell tekinteni, hogy azt 1758. január 1.-én adták ki, akár azon a napon publikálták, akár nem.

teljhatalom (plenary power) = A Bizottságnak az a hatalma, amelylyel bizonyos esetekben felfüggeszti a Kódex 1-75. cikkeinek rendelkezéseit.

ténykedés (nevezéktani) (nomenclatural act) = Olyan publikált cselekedet, amely valamely munka vagy tudományos név státusát, vagy egy névhordozó típus kijelölését érinti.

- alkalmazhatatlan nevezéktani ténykedés (unavailable nomenclatural act) = Olyan, amelyet alkalmazhatatlan munkában tettek közzé vagy amely nem felel meg a Kódex előírásainak.

- alkalmazható nevezéktani ténykedés (available nomenclatural act) = Olyan, amelyet alkalmazható munkában tettek közzé s amely megfelel a Kódex előírásainak.

- érvénytelen nevezéktani ténykedés (invalid nomenclatural act) = Olyan alkalmazható nevezéktani ténykedés, amely nem felel meg a Kódex előírásainak.

teratológiai példány = lásd példány.

tévedés (error) = Valamely név vagy más szó helytelen betűzése.

- másolói tévedés (copyist's error) = Másolás közben kelet-

kezett helytelen betűzés.

- véletlen tévedés (inadvertent error) = Helytelen betűzés, mint például a tollhiba, vagy sajtóhiba, ami tehát az eredeti szerző szándékán kívül állt (32c).

- sajtóhiba (printer's error) = Szedés közben keletkezett helytelen betűzés (olykor tipográfiai hibának nevezik).

tipus (type) = Önmagában vagy valamely összetétel részeként egy bizonyos fajtajú példány vagy taxon megjelölésére használt kifejezés.

- allotipus (allotype) = A holotipussal ellentétes ivarú kijelölt példányra használt kifejezés, amelyet a Kódex nem szabályoz.

- genotipus (genotype) = Olyan kifejezés, amit a Kódex nem ismer el, s amelyet korábban a típusfajra használtak; a zoológiai nevezéktanban ma már nem tanácsos alkalmazni (67A javaslat).

- hapantotipus (hapantotype) = Egy vagy több preparátum olyan közvetlen rokonságban álló ma élő egysejtűek egyedeiből, amelyek az életciklus különböző állapotait képviselik, s amelyek együttesen a névhordozó típust alkotják (72c (iv)). A hapantotipus olyan sorozat, amelyet nem szabad lektotipus kiválasztásával leszűkíteni, ha azonban kitűnik, hogy a hapantotipus egynél több fajnak az egyedeit tartalmazza, akkor e komponenseket ki lehet küszöbölni, míg az csupán egyetlen fajnak a példányait öleli fel (72c (iv) (1)).

- holotipus (holotype) = Egyetlen példány, amelyet a faj vagy alfaj bevezetésekor annak névhordozó típusául jelöltek ki, vagy az az egyetlen példány, amelyre az ilyen taxont alapították, ha típuspéldányt nem jelöltek ki (73a).

- kotipus (cotype) = Olyan kifejezés, amit a Kódex nem ismer el, s amelyet korábban mind a szüntípusra mind a paratípusra használtak; a zoológiai nevezéktanban ma már nem tanácsos alkalmazni.

- lektotipus (lectotype) = A nominális faj vagy alfaj bevezetése után az egyetlen névhordozó típuspéldánnyá kijelölt szüntípus (74).

- neotípus (neotype) = Névhordozó típusául kijelölt olyan egyetlen példánya a nominális fajnak vagy alfajnak, amelynek tudomásunk szerint nincsen holotípusa, lektotípusa, szüntípusa(i), vagy korábbi neotípusa (75).
- névhordozó típus (name-bearing type) = A taxon nevének alkalmazását meghatározó objektív vonatkoztatási standardot szolgáltató típusnem, típusfaj, holotípus, lektotípus, szüntípus-sorozat (amelyek együttesen a névhordozó típust alkotják), neotípus, típus-slide, vagy hapantotípus.
- paralektotípus (paralectotype) = A korábbi szüntípus-sorozatnak a lektotípus kijelölése után fennmaradó példányai (72a (iii), 74F javaslat).
- paratípus (paratype) = A holotípuson kívül a tipussorozatnak bármelyik példánya.
- szüntípus (syntype) = Minden példánya annak a tipussorozatnak, amelyből nem jelöltek ki sem holotípust sem lektotípust (72a (ii), 73b, 74).
- topotípus (topotype) = Ahhoz a fajhoz vagy alfajhoz tartozó példányra alkalmazott kifejezés, amely a típus-lelőhelyről származik, akár része a példány a tipussorozatnak akár nem. E kifejezés alkalmazását a Kódex nem szabályozza.

típusfaj (type species) = Az a nominális faj, ami valamely nominális nemnek vagy alnemnek a névhordozó típusa.

típusgazda (type host) = Az a gazdafaj, amivel a nominális faj vagy alfaj névhordozó típusát kapcsolatba hozták (72H (a) javaslat).

típusnem, típusgénusz (type genus) = Az a nominális génusz, amely a nominális családcsoport-taxon névhordozó típusa.

tipushorizon, tipusszint (type horizon) = Az a földtani réteg, amelyből a nominális faj vagy alfaj névhordozó típusát gyűjtötték.

típus-lelőhely (type locality) = Valamely nominális faj vagy alfaj névhordozó típusának földrajzi (vagy, ha ismerete fontos, rétegtani) gyűjtőhelye (72h, 72H javaslat). Ha a névhordozó típust azután fogták vagy gyűjtötték, hogy hajóval, szárazföldi járművel, repülőgéppel vagy egyéb, emberi segítséggel vagy

technikai módon utat tett meg, akkor típus-lelőhelye az ahonnan a példány vagy vadon élő elődje megkezdte rendelkezni helyváltoztatását.

- helyesbítés egy típus-lelőhelyről (corrected statement of a type locality) = Olyan publikált kijelentés a típus-lelőhelyről, amely valamely tévesen megadott, a típus-lelőhelyre vonatkozó kijelentést helyettesít.
- kijelentés egy típus-lelőhelyről (statement of a type locality) = A nominális faj vagy alfaj névhordozó típusának fogási vagy gyűjtőhelyéről közzétett kijelentés. Nem szükségképpen azonos a típuslelőhellyel.
- téves kijelentés egy típus-lelőhelyről (erroneous statement of a type locality) = Olyan publikált kijelentés a típuslelőhelyről, amely a helyes típus-lelőhelytől eltérő gyűjtőhelyet ad meg vagy olyant idéz. A típus-lelőhelyre vonatkozó téves kijelentést helyesbiteni kell (72H (b) javaslat).

tipuspéldány (type specimen) = A Kódex korábbi kiadásában a holotipusra, lektotipusra vagy neotipusra és általában a típusorozat bármely példányára is használt kifejezés.

tipusrögzítés = lásd rögzítés.

tipussorozat (type series) = A 72b (i) és 73b alatt körülírt olyan példányok sorozata, amely vagy a nominális faj vagy alfaj névhordozó típusaiból (szüntípusaiból) áll, vagy amelyből a névhordozó típust kijelölték vagy kijelölhetik (72b (v), 74a).

topotípus = lásd típus.

tő (valamely névé) (stem) = A Kódex értelmében (1) a típusgénusz nevének az a része, amelyhez a családcsoporthoz utóragja járul (29), vagy (2) a személynévnek az a része, amelyhez a birtokosragja járul (31a, DIII Függelék).

tribus (tribe) = (1) Az alcsalád alatti rang a családcsoporthoz.
(2) A tribus szintjén álló taxon.

trinomen, trinominális név (tsz: trinomina; trinominal name) =

Nemi, faji és alfaji név kapcsolata; ezek együttesen az alfaj egyik tudományos nevét alkotják (5b).

tudományos név = lásd név.

uninominális (uninominal) = Egyetlen névből álló (pl. a család- csoport és a génuszcsoport nevei).

utórag (esz: suffix, tsz: suffixes) = Betű vagy betűcsoport, amelyet (1) valamely szó tövéhez illesztünk, például az -IDAE a családnévek, az -INAE az alcsaládnévek esetében (29a); vagy amelyekkel (2) bizonyos generikus neveknek latin végződést adunk, például az -ides vagy -istes (30b). Lásd összetétel, előrag, végződés.

változat (variety) = Olyan kifejezés, amelynek 1960 utáni munkában infraszubspezifikus rang megjelölését tulajdonítjuk; 1961 előtti közzététel esetében a kifejezést a 45g szakasz alapján kell értelmezni.

változó betűzés = lásd betűzés.

végződés (termination) = A fajcsoport-névnek olyan, a latin nyelvtan által megkövetelt végződése, amely megadja (1) a főnév számát és esetét, vagy a névnek használt személynév birtokos esetének a számát [pl. az -us betűk az egyesszám alanyesetée a taurus szóban; az -orum (többesszámú birtokos eset) az abyssorum névben; az -i (egyesszám) és -orum (többesszám) a douglasi és douglasorum személynévi birtokos esetekben]; és (2) a melléknévi vagy melléknévi igenévi név nyelvtani nemét [pl. az -us, (himnem), -a (nőnem), -um (semlegesnem) betűk az elongatus, elongata, elongatum szavakban; az -is (himnem), -is (nőnem), -e (semlegesnem) az inermis, inermis, inerme nevekben; és a hiányzó himnemű végződésű ám -a (nőnemű), -um (semlegesnemű) a ruber, rubra, rubrum szavakban]. Nincsen önálló nyelvtani nemi végződés az olyan szavakban, mint pl. incipiens: mert -ens (himnemű), -ens (nőnemű), -ens (semlegesnemű).

visszaállítani (reinstate) = Korábban elvetett másodlagos homonimáról: bizonyos feltételek fennállása esetén érvényes névnek visszahelyezni (59d).

zárójel = Jelpár, amely alatt a gömbölyű zárójelet értjük.

zoológiai taxon = lásd taxon.

zoológus (zoologist) = Az, aki akár hivatásból akár amatőrként az állatokat tanulmányozza.